วารสารห้องสมุด

ISSN 0857-0086 T.L.A. BULLETIN ปีที่ 52 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2551

ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 และประชุมวิชาการ
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
วันที่ 16 - 19 ธันวาคม 2551

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
รายนามคณะกรรมการบริหาร ประจำปี พ.ศ. 2550-2551

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์	นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์	อุปนายก คนที่ 1
3. นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์	อุปนายก คนที่ 2
4. นางสาวสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์	เหรัญญิก คนที่ 1
5. นางสาวเอมอร ตันเถียร	เหรัญญิก คนที่ 2
6. รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 1
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล	ประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2
8. นางชวนพิศ สุศันสนีย์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
9. นางสาวศันสนีย์ สุวรรณเจตต์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ ที่ 2
	ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
10. นางสาวปรียาพร ฤกษ์พินัย	นายทะเบียน
11. นาวาอากาศเอก หญิง นวรัตน์ ทองสลวย	ประธานแผนกหาทุน
12. นางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
	ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
13. นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล	ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์
	ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ
14. นางสาวสุจิตร สุวภาพ	ประธานแผนกมาตรฐาน คนที่ 1
	ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ
15. ดร.สุวิมล ธนะผลเลิศ	ประธานแผนกมาตรฐาน คนที่ 2
16. ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
17. รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 1
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 2
	ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
19. นางสาวพูลสุข ปริวัตรวรวุฒิ	ปฏิคม และประธานชมรมบรรณารักษ์
	และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์	ประธานแผนกจัดทำวารสาร
21. นางวิจิตร มโนทัย	ประธานแผนกจัดพิมพ์
22. นางอภินันท์ สีสันต์	บรรณารักษ์
23. นางสาวพิณทิมา เลิศสมบูรณ์	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 1
24. นางสาวบารนี อาชวนิจกุล	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 2
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวดี วิเชษฐ์พันธุ์	ผู้จัดการสำนักงานสมาคม
26. นางละเอียด ศรีวรนันท์	ประธานชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน
27. นายกุลธร เลิศสุริยะกุล	ประธานชมรมห้องสมุดประชาชน
28. นางสาวรุ้งทิพย์ ห่อวโนทยาน	ประธานชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

EXECUTIVE BOARD OF
THE THAI LIBRARY ASSOCIATION

Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn
2007-2008

1. Assoc.Prof.Dr. Chutima Sacchanand	President
2. Assoc.Prof.Dr. Sukhum Chaleoysub	Vice President I
3. Miss Praditta Siripan	Vice President II
4. Mrs. Suwakhon Siriwongworawat	Treasurer I
5. Miss Aim-orn Tanthien	Treasurer II
6. Assoc.Prof.Dr. Chumpot Wanichakul	Chirperson of Professional Development and Training I
7. Assoc.Prof.Dr. Tassana Hanpol	Chirperson of Professional Development and Training II
8. Mrs. Chuanpit Susansanee	Chairperson of Public Relations I
9. Miss Sunsanee Suvannajatte	Chairperson of Public Relations II
	Vocational Education and Technology Libraries Group
10. Miss Preeyaporn Rerkpinai	Chairperson of Membership
11. Group Captain Nawarat Tongsaluay	Chairperson of Fund Raising
12. Miss. Krongkarn Thanompol	Chairperson of Library Supervision
	School Librarians Group
13. Miss Orapin Limsakul	Chairperson of Publication Exchange
	Group for National Libraries
14. Miss. Suchit Suvaphab	Chairperson of Library Standard I
	Special Libraries Group
15. Dr. Suvimon Tanapollerd	Chairperson of Library Standard II
16. Dr. Prachark Wattananusit	Chairperson of Foreign Relation
17. Assoc.Prof.Dr. Kulthida Tuamsuk	Chairperson of Research and Development I
18. Associatie Professor Dr. Chollapbat Wongprasert	Chairperson of Research and Development II
	Library Science Teachers Group
19. Miss Poolsook Priwatrworawute	Chairperson of Hospitality & The International
	Librarians and Information Specialists Group
20. Assoc.Prof.Dr. Lampang Manmart	Chairperson of T.L.A. Bulletin
21. Mrs. Vichit Manothai	Chairperson of Publication
22. Mrs. Aphinun Seenun	Librarian
23. Miss. Pintima Lertsomboon	Secretary I
24. Miss. Baranee Archavanitkul	Secretary II
25. Associatie Professor Suwadee Vichetpan	Office Manager
26. Mrs. Laiet Srivoranan	Private Institute Library Group
27. Mr. Kulthorn Lerdsuriyakul	Public Libraries Group
28. Mis Rungtip Hovanotayan	Academic Librarians Group

วารสารห้องสมุด
T.L.A. BULLETIN

ISSN 0857-0086 ปีที่ 52 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2551

บทบรรณาธิการ

วารสารห้องสมุดฉบับนี้เป็นฉบับพิเศษที่ออกมาในช่วงของการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย และเป็นห่วงเวลาที่กรรมการบริหารสมาคมชุดปัจจุบันหมดวาระลง ดังนั้นเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ จึงมีลักษณะพิเศษโดยแบ่งออกเป็นสามส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นบทความทางวิชาการ ที่เนื้อหาสาระเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับหัวข้อของการประชุมสมาคมในปีนี้คือเน้นในเรื่องของข้อมูล สารสนเทศ กับการพัฒนาสังคมเข้าสู่สังคมฐานความรู้ ในส่วนที่สองเป็นการรายงานผลการดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในรอบ 2 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ.2550-2551) ส่วนที่สามเป็นโครงการและกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จึงถือได้ว่าวารสารฉบับนี้มีเนื้อหาที่มีลักษณะพิเศษเพราะมีทั้งมุมมองด้านวิชาการและการบริการวิชาชีพที่คณาจารย์ บรรณารักษ์ นักสารสนเทศในทุกภาคส่วนควรจะได้อ่านและได้ประโยชน์จากวารสารห้องสมุดจริงๆ และใคร่ขอเชิญชวนให้ผู้อ่านทุกท่านได้ส่งบทความมาลงในวารสารฉบับต่อไป ซึ่งขณะนี้วารสารได้เปิดกว้างสำหรับบุคคลนอกวิชาชีพที่มีมุมมองในทางการสารสนเทศส่งบทความมาตีพิมพ์ได้

ลำปาง แม่นมาตย์
บรรณาธิการประจำฉบับ

ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจานนท์
นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ประธานแผนกจัดทำวารสาร : รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมาตย์
บรรณาธิการประจำฉบับ : รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมาตย์
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ : รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจานันท์
รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรวง พฤติกุล
รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน ลอยฟ้า
รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน
บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวดี วิเชษฐ์พันธุ์
ผู้พิมพ์ออกแบบปกและรูปเล่ม : นางพาณิภัค พระชัย นายอนุวัฒน์ ศรีสวัสดิ์
สำนักงาน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ : 1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. (02) 734-9022-3, (02) 736-7838 โทรสาร. (02) 734-9021
พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขอนแก่นการพิมพ์ 64-66 ถนนรื่นรมย์ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000 โทร.(043) 221938, 220128 E-mail : khonkaenprint@yahoo.com

วารสารห้องสมุด

ปีที่ 52 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2551

สารบัญ

บทบรรณาธิการ ก

ส่วนที่ 1 : บทความทางวิชาการ

ทิศทางการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 1
ผศ.ดร. ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ

การเข้าสู่สังคมฐานความรู้ชุมชน ด้วยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต 9
ดร. ฉันทนา เวชโอสถศักดา

ข้อมูลสารสนเทศกับทางออกของการเมืองไทยในสภาพที่แตกต่างแนวความคิด 17
รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์

พลานุภาพข้อมูลข่าวสารในการรู้เท่าทันสื่อมวลชน 23
พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์

เสริมสร้างสังคมความรู้เพื่อพัฒนานักศึกษา และเพิ่มพูนผลงานวิชาการของคณาจารย์ 31
รองศาสตราจารย์ปิยะนุช สุจิต

เคล็ดลับในการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ 40
รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 45
คงชิต ชินสิญจน์, พระเทพวิสุทธิกวี, รศ.ดร.สมาน งามสนิท, ดร.สุวิญ รักสัตย์

สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไทย) : ช่องว่างทางสารสนเทศและคุณภาพการใช้ 61
อาจารย์ ดร.สรายุทธ ยหะกร

ส่วนที่ 2 : สรุปผลการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550-2551

สรุปผลการดำเนินงานคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550-2551 69

ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ที่ 6/2551 เรื่อง ผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดฯ 90

ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ที่ 7/2551 เรื่อง บุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ฯ 94

การสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 96

ใบสมัครสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 98

ส่วนที่ 3 : โครงการกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการการประชุมทางวิชาการ “เสริมสร้างสังคมความรู้: การเข้าถึงสภาพที่แตกต่างของสังคม” 101

ใบสมัครสมาชิกวารสารห้องสมุด 107

อัตราโฆษณาในวารสารห้องสมุด 108

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย http://www.tla.or.th
บทความทุกเรื่องที่ลงตีพิมพ์จะได้รับการตรวจอ่านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ความคิดเห็นและบทความที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนซึ่งมิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำและมิใช่ความรับผิดชอบของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
การนำบทความในวารสารนี้ไปตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากคณะผู้จัดทำ

ส่วนที่ 1 : บทความทางวิชาการ

ทิศทางการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

ผศ.ดร. ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ *

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ภายใต้กรอบการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ 1) พัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้มุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ ตามความเหมาะสมของกลุ่มคนแต่ละวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง 2) ส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีและ 3) ส่งเสริมให้คนไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้นั้น ต้องพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ ของคนทุกวัยตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานแข็งแรง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ ก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน และการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ และพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศ โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ สามารถจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ ให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้

ในการที่จะพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน พร้อมที่จะเข้าสู่สังคมในฐานะแรงงานความรู้ที่พร้อมจะพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงความรู้ความสามารถของตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามกระบวนการพัฒนาคนกับรัฐจะต้องสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งพัฒนาบุคคลให้มีเครื่องมือที่จะช่วยในการเรียนรู้ของบุคคลด้วย ได้แก่ การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Technology Literacy) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ในการพัฒนาทักษะเหล่านี้เกิดขึ้นในตัวบุคคลทุกคนเป็นหน้าที่ของหลายฝ่าย ถ้าทักษะการรู้สารสนเทศคือเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนกลุ่มบุคคลทำหน้าที่หลักในการพัฒนา ได้แก่ บรรณารักษ์ที่ทำงานอยู่ในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย

* อาจารย์ประจำสาขาการจัดการสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรังสิต

บทนำ

บทความชิ้นนี้เขียนบนกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ซึ่งทิศทางของการพัฒนาประเทศกำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ยึด **"คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา"** และอัญเชิญ **"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"** มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่ **"สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน"** ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคน และสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคนเนื่องจาก **"คน"** เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์ และผลกระทบจากการพัฒนาขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้าน "คุณธรรม" และ "ความรู้" ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง **"มีเหตุผล"** รอบคอบและระมัดระวังด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ **"คุณธรรม"** ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก **"ความพอประมาณ"** ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น **"ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี"** ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุขขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ มีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิต และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

การประเมินสถานการณ์พัฒนาคนและสังคมไทยพบว่า**คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ผลการพัฒนาชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไข และเสริมสร้างให้เข้มแข็งการพัฒนาด้านการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็ว จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** เป็น 8.5 ปี ในปี 2548 แต่ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และต่ำกว่าประเทศในแถบเอเชียที่มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย 10-12 ปี อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรเพิ่มขึ้นทุกระดับ การเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 71.2 ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.3 **แต่คุณภาพการเรียนเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญสูง** ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอด รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ **ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับคนไทยได้รับโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร** ร้อยละ 22 ของหมู่บ้านทั่วประเทศ มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน **การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมีมากขึ้น** คนไทยมีคอมพิวเตอร์ใช้ 57 เครื่องต่อประชากรพันคนแต่ต่ำกว่าอเมริกาที่มีอัตรา 763 เครื่องต่อประชากรพันคน การเข้าถึงเครือข่ายอินเตอร์เน็ต 116.7 คนต่อประชากร พันคน แต่ยังคงต่ำกว่า 6 เท่าเมื่อเทียบกับประเทศไอซ์แลนด์ ซึ่งเข้าถึงเครือข่ายสูงที่สุดในโลกขณะที่ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 **ที่มีความสามารถในการอ่านเขียนและคำนวณในเบื้องต้นที่นำไปสู่การคิดเป็นทำเป็น เพียงร้อยละ 60 ของประชากรกำลังคนระดับกลางและระดับสูงขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพเป็นจุดฉุดรั้งการเพิ่มขีด** ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ **แม้แรงงานไทยที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา เพิ่มขึ้น**จากร้อยละ 35.6 ในปี 2545 เป็นร้อยละ 39.8 ในปี 2548 ก็ตาม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มีแนวทางการพัฒนาเพื่อให้เป็นไปตามพันธกิจในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะ 5 ปี ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน3 มิติ คือการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในขณะเดียวกัน มุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุขภาวะที่ดี ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายโดดเด่น และระบบความสัมพันธ์ที่เป็นวัฒนธรรมและเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทย และเป็นตาข่ายนิรภัยทางสังคม รวมทั้งมีภูมิปัญญาไทยที่มีการสั่งสม สืบทอดและรักษาไว้อย่างรู้คุณค่า มีปราชญ์และผู้รู้ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศกว่า 1.7 ล้านคนหากยังมีการถ่ายทอด สืบค้น ถอดความรู้ รวบรวม พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบน้อยจากการประเมินสถานะคนและสังคมไทยประกอบกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาในอนาคต ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้เป็นเรื่องหลักโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิตตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาการทุกสาขาให้เป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กำหนดมาตรการจูงใจ และกระจายแหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางในทุกภูมิภาคโดย

1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในทุกสาขาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีที่สร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ โดยผลักดันให้บริษัทข้ามชาติจัดกิจกรรมวิจัยและพัฒนาในประเทศเพิ่มขึ้น รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศควบคู่กับการสนับสนุนการร่วมลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างฐานเทคโนโลยีของตนเอง

2) กำหนดมาตรการจูงใจที่มุ่งสนับสนุนให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ยกเว้นภาษีทุกประเภทที่เกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาทุกสาขา จัดให้มีกลไกจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นธรรม พัฒนากระบวนการแพร่กระจาย ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี และยกย่องนักวิทยาศาสตร์ไทย นักวิจัยและพัฒนาด้านต่างๆ ที่มีผลงานดีเด่นให้เป็นแบบอย่างสำหรับเด็กและเยาวชน

3) กระจายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกสาขาวิชา พัฒนาและยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ สร้างเครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่ภูมิภาคและชุมชน สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่ง

ความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำ ไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน โดย

1) สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคมไทย ให้เห็นความสำคัญและสนใจการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้"

2) ปรับทัศนคติของสังคมให้ยกย่องผู้ที่ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นคนที่มีคุณค่า มีความขยันหมั่นเพียรและสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

3) ส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการเรียนรู้และปรับตัวรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้อย่างกว้างขวาง

การพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพของเมืองและชุมชน โดย

1) เปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของคนในชุมชน โดยจัดกิจกรรมหลังเวลาเรียนในโรงเรียน ขยายหลักสูตรสำหรับคนทั่วไปในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา

2) พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นโดยสำรวจความต้องการของผู้เรียน จัดหลักสูตรที่มุ่งให้ปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอน มีหลักสูตรสำหรับผู้นำการเรียนรู้เพื่อให้เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร เป็นต้น และจัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับทุกคน โดย

1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการจูงใจ อาทิ การลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ร่วมลงทุน และส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ เป็นต้น ปรับปรุงกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

2) จัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้เพื่อแนะนำการเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สนใจเรียน

การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของคนไทยและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการ พัฒนาต่อยอดใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาให้คงอยู่และเผยแพร่สู่สากล โดย

1) จัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสืบค้นถอดความรู้/ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูลในชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน อาทิ การจัดทำแผนชุมชน และคุ้มครองความรู้เหล่านี้ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย ป้องกันมิให้ตกไปอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์

2) สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และผลักดันให้เป็นวิชาในการ

เรียนการสอนของสถาบันการศึกษา

3) นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และนำไปผลิตสินค้าและบริการสร้างรายได้ให้ชุมชน ควบคู่กับการทำวิจัยพื้นบ้านที่นักวิจัยในชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาครัฐ รวมทั้งจัดระบบการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงลึก

การจัดการความรู้ระดับประเทศ ที่มุ่งสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในเวทีโลกบนฐานของการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย โดย

1) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทุกสาขาให้ผลิตองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศ ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง และผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถเพิ่มผลิตภาพการผลิต สร้างสรรค์คุณค่า พัฒนาคุณภาพชีวิต อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยปรับมาตรการจูงใจทางการเงินการคลัง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาให้พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) พัฒนานวัตกรรมที่นำ ไปสู่การพึ่งตนเอง สามารถลดการนำ เข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และปรับระบบจูงใจด้านการเงิน พร้อมกับจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง การแบ่งปันผลประโยชน์ การนำองค์ความรู้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์มีองค์กร กลไกรับผิดชอบโดยตรง

การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชนรวมทั้งมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบสุขในสังคม เสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง มีสัมพันธภาพที่ดี เกิดความอบอุ่น รักษา สืบทอดวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีสู่คนรุ่นต่อไป โดย

1) เสริมสร้างพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขปลอดภัยและมั่นคงภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ ควบคู่กับการให้ความรู้ตามหลักวิชาการและหลักคำสอนทางศาสนาในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรหลานภายใต้วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

2) ส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรม กล่อมเกลา ชี้แนะบุตรหลานบนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร ประหยัด อดออม มีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรากเหง้าของตนเองและท้องถิ่น โดยทำกิจกรรมทางสังคมและศาสนาร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมของครอบครัว และการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่นผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) เร่งขยายพื้นที่สารสนเทศและพื้นที่สาธารณะ ให้เด็กและเยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดและจินตนาการได้อย่างอิสระ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันสารสนเทศนั้นมีความสำคัญกับองค์กร ถือว่า “สารสนเทศเป็นทรัพย์สินที่สำคัญขององค์กร” เช่นเดียวกับทรัพยากรอื่นๆ ในองค์กร ดังนั้นทรัพยากรสารสนเทศในแหล่งสารสนเทศต่างๆ ในประเทศไทยก็เปรียบได้กับทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศในทุกๆแหล่งได้ จึงถือได้ว่าเป็นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโดยรวม ดังนั้นแหล่งสารสนเทศต่างๆ ควรมองให้เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันของสังคม มีหน้าที่ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศให้มีความสามารถเท่าเทียมกับอารยประเทศ และสอดคล้องกับสังคมสารสนเทศที่เน้นความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังคมก็ปรับเปลี่ยนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยในการขับเคลื่อนสังคมที่สำคัญก็คือแหล่งบริการสารสนเทศต่างๆ นั่นเอง ที่จะ

สามารถพัฒนาระดับสติปัญญาของคนในสังคมให้มีความพัฒนาสามารถรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกได้ มนุษย์เรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสังคมเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย และมีความสุขเท่าที่จะทำได้ ในสังคมเกษตรกรรม มนุษย์เรียนรู้ที่จะอยู่ใกล้ชิดและดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ และมนุษย์เรียนรู้ที่จะต่อสู้กับธรรมชาติ ต่อมาในสังคมอุตสาหกรรมมนุษย์เรียนรู้ที่จะนำธรรมชาติมาใช้เพื่อการบริโภค และการใช้สิ่งประดิษฐ์เพื่อทดแทนแรงงานคน ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมสารสนเทศ หรือสังคมข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน มนุษย์ต้องเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดอย่างสลับซับซ้อนกว่าที่เป็นมาในอดีต การที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปมนุษย์จึงต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แต่การเรียนรู้ที่สำคัญต่อการอยู่รอดของคนเราอาจจะไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อได้สิ่งใหม่เสมอ แต่อาจจะเป็นการเรียนรู้ที่จะนำประสบการณ์เดิมมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกนำพาให้บุคคลพัฒนาคุณภาพของตนเองอยู่เสมอ หากประเทศใดประชาชนมีทักษะใฝ่ใจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั้นย่อมมีคุณภาพที่ดีกว่าประเทศอื่นๆ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกองค์กร เราจะเห็นว่าในปัจจุบันแหล่งสารสนเทศที่สำคัญในสังคมไทย ก็คือสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ก็มีขอบข่ายการให้บริการในทุกสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษานั้นเปิดการเรียนการสอน มีคำถามว่าการให้บริการในลักษณะที่กว้างขวางนั้นสามารถสนองความต้องการของผู้ใช้จริงหรือ จะเห็นได้ว่าการบริการที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชานั้นทำให้การรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศในแต่ละเรื่องขาดความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น ผู้ใช้มักตำหนิว่าทรัพยากรสารสนเทศของแต่ละแห่งขาดศักยภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้ และไม่สามารถสนองความต้องการได้อย่างดี คาดว่าแหล่งสารสนเทศทุกแห่งทั่วโลกกำลังประสบปัญหานี้ เนื่องจากการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในแต่ละปี ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะเพิ่มงบประมาณให้ก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอ การประสานความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันบริการสารสนเทศในประเทศไทย นับเป็นวิถีทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพของสถาบันบริการสารสนเทศในสังคมไทย และเป็นทางออกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบัน การแข่งขันกันเพื่อสร้างความยิ่งใหญ่ว่าแหล่งบริการสารสนเทศไหนดีกว่ากันควรเลิกเสียที่ และการคิดว่าทรัพยากรสารสนเทศในศูนย์สารสนเทศแต่ละแหล่งมีไว้ใช้เฉพาะผู้ใช้ของตนเองก็ควรเปลี่ยนความคิดเช่นกัน

การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในยุคสารสนเทศ เพราะสังคมสารสนเทศเป็นสังคมที่อยู่เหนือขอบเขตของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมทั้งหมด ธรรมชาติของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและการเชื่อมโลกเข้าเป็นหมู่บ้านเดียวกัน (Global village) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในความสามารถที่จะเข้าถึง และสามารถใช้สารสนเทศนั้นมีลักษณะวิกฤตอย่างยิ่ง ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี ภาษาที่ใช้เป็นผลต่อการเข้าถึงสารสนเทศและเกิดช่องว่างมากขึ้น สังคมสารสนเทศได้ขยายของเขตทั่วโลกและโลกไม่มีขอบเขตด้านสารสนเทศ ดังนั้นความรู้ซึ่งรวมถึงทักษะทางด้านสติปัญญา ในความจำเป็นต่อการแสวงหา กลั่นกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์สารสนเทศ

แนวโน้มในศตวรรษใหม่ ต้องการผู้ที่เป็นแรงงานความรู้ ที่มีความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง และเห็นว่าทักษะทางด้านสารสนเทศหรือการรู้สารสนเทศนั้นเป็นทักษะที่มีความสำคัญของการพัฒนามนุษย์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และในระบบการศึกษา และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสารสนเทศเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ความซับซ้อนของสังคมทำให้สารสนเทศเป็นสิ่งที่สำคัญ การแข่งขัน

การแย่งชิงทรัพยากร การผลิต การบริโภค ความสัมพันธ์ของโลกที่เชื่อมต่อกัน ทำให้ความเปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆของโลกก็มีผลกระทบกับเรา ดังคำที่ว่าผีเสื้อกระพือปีกก็มีผลกระทบกับโลก โดยรวม การรบกันของอิสราเอล และปาเลสไตน์ มีผลกระทบกับราคาน้ำมันในตลาดโลก ดังนั้นมนุษย์ในยุคปัจจุบันต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญก็คือการรู้สารสนเทศ (Information literacy) จึงเป็นคำที่นำมาใช้ในราวปี ค.ศ. 1970 แต่ได้มีการพัฒนาความหมายมาโดยนักการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงขึ้นและมีการนำมาใช้ในระดับสากล มนุษย์ที่เรียกว่ารู้สารสนเทศก็คือผู้ที่เรียนรู้ว่าจะทำอย่างไร จึงจะเกิดการเรียนรู้ โดยตระหนักว่าพวกเขาจะจัดการความรู้ได้อย่างไร จะแสวงหาสารสนเทศได้โดยวิธีใด และจะทำอย่างไรจึงใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

การรู้หนังสือ (Literacy) มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายและมีขอบเขตแตกต่างกัน เริ่มแรกการรู้หนังสือบุคคลทั่วไปเข้าใจว่าการรู้หนังสือคือการอ่านออกเขียนได้ การรู้หนังสือในลักษณะนี้เป็นการรู้หนังสือในระดับพื้นฐาน (Basic Literacy) และการรู้หนังสือเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งในการวัดระดับการพัฒนาประเทศ ถึงแม้ว่าการพัฒนาอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นโดยปราศจากการรู้หนังสือเพราะการรู้หนังสือมิได้นำมาซึ่งการพัฒนาเพียงอย่างเดียว แต่การรู้หนังสือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประเทศ เพราะเมื่อประชาชนรู้หนังสือทำให้สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ๆ ดังนั้นการรู้หนังสือจึงมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งการพัฒนาทักษะทางอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการรู้หนังสือเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการพัฒนา การรู้หนังสือในระดับปฏิบัติการ (Functional Literacy) คือการคิดเป็นในสิ่งที่อ่านอีกทั้งสามารถนำความรู้จาการอ่านและประสบการณ์มาประมวลได้ด้วยตนเอง การรู้หนังสือในระดับนี้จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ และการรู้หนังสือถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของทักษะทางสารสนเทศ เพราะการรู้หนังสือเป็นอย่างดีย่อมสามารถพัฒนาการรู้สารสนเทศได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) หมายถึง การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารที่ผู้ใช้สามารถแสวงหาสารสนเทศได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยสนทนากับเพื่อน นักวิชาการที่มีประสบการณ์ การค้นคว้าหาสารสนเทศจากหนังสือและตำราต่าง ๆ จึงเป็นการจัดระบบความคิดต่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่ได้มาอย่างทันท่วงที ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพก่อนที่จะตัดสินใจในการแก้ปัญหาทั้งการทำงานและการดำเนินชีวิต (พรนภา แก้วลาย. 2543 : 81) ซึ่งหมายถึงสมรรถนะในการเข้าถึง ประเมินผลและการใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. 2540 : 59) ดังนั้นการเรียนการสอนในรายวิชาการรู้สารสนเทศจึงแตกต่างกับการสอนในการใช้สมุดในแบบเดิม ๆ การรู้สารสนเทศเน้นการวิเคราะห์ปัญหาสำหรับผู้ที่รู้สารสนเทศจะสามารถบอกได้ว่าปัญหาของตนเกิดจากอะไร และสามารถกำหนดได้ว่าแหล่งสารสนเทศใดที่มีสารสนเทศที่สามารถสอดคล้องกับความต้องการมากที่สุดเพื่อย่นระยะเวลาในการรวบรวมสารสนเทศ ปัญหาของตัวบรรณารักษ์เองและผู้ใช้ก็คือการขาดความรู้ในเรื่องแหล่งสารสนเทศว่าสารสนเทศที่อยู่ที่ใด นอกจากนี้ขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์เพราะขาดการปลูกฝังมาตั้งแต่ระบบประถมศึกษา

การรู้สารสนเทศก็คือการรู้ว่าเมื่อไรที่ตนตระหนักรู้ว่าต้องการสารสนเทศ ก็สามารถจะแสวงหาสารสนเทศ ประเมินและสามารถใช้สารสนเทศได้ตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะทางสารสนเทศจึงมีความสำคัญและเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นทักษะที่จำเป็นของมนุษย์ทุกคนในยุคสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน (Market force) ที่เปลี่ยนจากการใช้แรงงานที่เป็นแรงงานที่ใช้กำลังมาเป็นแรงงานที่มีความรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างทักษะทักษะ

ทางสารสนเทศให้เกิดกับตน การที่เราต้องดำรงตนตำแหน่งหน้าที่การงานหลาย ๆ อย่างในสังคมและเศรษฐกิจของโลก ดังนั้นวิธีการกำหนดว่าใครคือผู้รู้สารสนเทศ ต้องมีรายละเอียดของคุณลักษณะที่สามารถอธิบายได้ว่ารูสารสนเทศ เช่น จำนวนปีที่เรียน การทดสอบความรู้ และวิธีการแสดงว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ ในท่ามกลางของกระแสสารสนเทศท่วมท้น ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ สามารถค้นคืนสารสนเทศ และการประเมินสารสนเทศก็ควรจะนำมาพิจารณาทั้งเรื่องความสามารถในการรู้แหล่งสารสนเทศ และสามารถใช้สารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจให้ผิดพลาดน้อยที่สุดหรือถูกต้องมากที่สุด

ถ้าพิจารณาสถาบันทางสังคมไทยแล้ว การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศให้กับประชาชนในประเทศไทย คงไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และคงหนีไม่พ้นบรรณารักษ์ที่ทำงานในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่จะต้องหันมาใส่ใจในการพัฒนาทักษะสารสนเทศอย่างจริงจังเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของคนไทยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาเป็น กำหนดวิธีการแสวงหาสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจ กำหนดแหล่งสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการสารสนเทศ สามารถในการสืบค้นสารสนเทศ เมื่อได้สารสนเทศมาแล้วสามารถวิเคราะห์สังเคราะห์สารสนเทศนั้นและสามารถนำเสนอสารสนเทศกับสังคมได้ การเพิ่มขึ้นของสารสนเทศเป็นแบบทวีคูณโดยสารสนเทศเพิ่มขึ้น 2-3 ปีต่อหนึ่งเท่านั้น ส่งผลต่อการเข้าถึงสารสนเทศและการรับรู้สารสนเทศที่ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพราะสารสนเทศเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง และเติบโตขึ้นตลอดเวลามีทั้งทันสมัยล้าสมัย มีทั้งเท็จ ทั้งจริง ทั้งโฆษณาวนเชื่อ ทั้งมีอคติ ทั้งบิดเบือนทั้งครบถ้วน ทั้งไม่ครบถ้วน ฯลฯ

ดังนั้นเมื่อก้าวเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นก็คือการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Technology Literacy) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และอื่น ๆ จำเป็นอาศัยปัจจัยพื้นฐานในการรู้เท่าทัน ในการดำรงชีวิตพื้นฐานตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความก้าวหน้ามากขึ้นไป

บรรณานุกรม

พรนภา แก้วลาย. “ความรู้เท่าทันในข่าวสารยุคไอที”, **นิเทศศาสตร์ปริทัศน์.** 4(1):81-87; มีนาคม 2543.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10.**

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. “แบบจำลองทักษะทางสารสนเทศ,” **บรรณศาสตร์.** 12 (2) : 57-68 ; ธันวาคม 2540.

การเข้าสู่สังคมฐานความรู้ชุมชน ด้วยการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดร. ฉันทนา เวชโอสถศักดา *

บทคัดย่อ

แนวทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และกรอบทิศทางของการจัดการศึกษาของชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษา เน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างสมดุลในทุกทิศ ทั้งร่างกาย ความรู้ความสามารถ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียรมีระบบความคุ้มกันในตัวที่ดีมีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกระดับ ซึ่งเป็นการเตรียมคนเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้

รัฐได้เตรียมความพร้อมในการพัฒนาคนให้มีลักษณะดังกล่าวโดยการปฏิรูประบบการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้มีการจัดการศึกษาทั้งแบบในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการจัดการศึกษาได้ยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นการสร้างพลังความคิด สร้างสรรค์การสร้างนิสัยรักการอ่าน นอกจากนี้รัฐยังต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ ทั้งในระบบโรงเรียน และชุมชนให้ประชาชนได้เข้าถึง ข้อมูลข่าวสารได้ง่าย เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต สามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลเหล่านั้นได้เป็นประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมที่จะนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรให้ดีขึ้น และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้มีทักษะดังกล่าวมาแล้วองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่ง คือต้องทำให้ประชาชนในทุกระดับ ทุกชุมชน ต้องได้รับข้อมูลข่าวการเรียนรู้ และการปรับตัวให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รัฐบาลได้จัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาตั้งแต่ปี 2515 ในลักษณะที่อ่านหนังสือพิมพ์ภายในหมู่บ้าน และได้ปรับปรุงมาเป็นลำดับจนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ในปัจจุบัน จากการประเมินแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ผ่านมา พบว่า มีปัญหาทั้งในด้านการบริหารจัดการ และงบประมาณสนับสนุน และในแง่ของคุณภาพพบว่าแหล่งเรียนรู้เหล่านี้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้นั้นเป็นการจัดตั้งแบบสั่งการ (Top down approach) และขาดนโยบายการทำงานที่ต่อเนื่องของรัฐ ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้เรื่องการจัดการแหล่งเรียนรู้ดีพอ ผลจากการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้วิธีการพัฒนาแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ต้องทำงานร่วมกับชุมชน ใช้วัฒนธรรมชุมชนความเป็นอยู่จริงของคนในชุมชน เป็นเครื่องมือให้ชุมชนมาร่วมกลุ่มเพื่อมองปัญหาร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ได้จริงในชุมชน

* อาจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทนำ

มีหลักฐานหลายอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยได้พัฒนาตัวเองเข้าสู่สังคมฐานความรู้ซึ่งหลักฐานที่สำคัญคือการกล่าวถึงลักษณะของสังคมฐานความรู้ของไทยได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวคือ การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้กำหนดทิศทางขึ้นบนพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างทุนทางสังคมทุนเศรษฐกิจและทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" ทั้งนี้ได้นำ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการปัจจุบันมาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งให้เป็น "สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)" ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงเน้นความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจากว่า "คน" เป็นเป้าหมายสำคัญที่เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา อีกทั้งเป็นกำลังที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถ เพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้าน "คุณธรรม" และ "ความรู้" ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง "มีเหตุผล" รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ "คุณธรรม" ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก "ความพอประมาณ" ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคนเพื่อที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งน่าจะเป็น "ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี" ต่อการมีผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ที่จะส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพมีเสถียรภาพและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

การเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาคนให้เป็นทุนของสังคมที่ดีมีคุณภาพนั้น การจัดการศึกษาของคนในชาตินับเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งรัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อให้สอดรับกับการพัฒนาของสังคมโลกจึงทำให้รัฐบาลไทยทบทวนแนวทางการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งทำให้มีการปฏิบัติรูปการศึกษาครั้งใหญ่ในปี 2542

การปฏิรูปการศึกษากับสังคมแห่งการเรียนรู้

จากผลกระทบของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร เศรษฐกิจ และแผนพัฒนาประเทศเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นชัดเจนถึงการเตรียมความพร้อมของแต่ละประเทศที่จะก้าวไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมเศรษฐกิจ ฐานความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติการศึกษาของไทย ปี พ.ศ. 2542 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาของไทยเป็นอย่างมาก พระราชบัญญัติการศึกษา ปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2550 มีหลักการจัดการศึกษาทั่วไปที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย มีการจัดการศึกษาแบบในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งมาตรา 25 รัฐต้องจัดหา ส่งเสริมดำเนินการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ มาตรา 29 กระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรของ

เอกชน และของรัฐ สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคม เน้นการผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อให้คนไทยมีนิสัยใฝ่เรียน และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.)

ฉะนั้นสรุปได้ว่า ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเองและหลักการเรียนรู้ด้วยชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยการจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ประกอบกับแผนพัฒนาประเทศได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาคนไว้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการศึกษามีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ซึ่งคนจะเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจโดยอาศัยความรู้เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2008) อันเป็นการเตรียมความพร้อมประชาชนเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาประเทศดังที่กล่าวข้างต้นนั้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยครอบคลุม พัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต พร้อมกับการก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นตัวชี้วัดในการให้มีสังคมแห่งการเรียนรู้นั้นประกอบด้วยรู้จักแสวงหา สร้างและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเป็นรากฐานของความรู้ รู้จักบริหารและจัดการความรู้ให้เป็นระบบ แลกเปลี่ยนความรู้สร้างเครือข่ายเพื่อประสานความร่วมมือ ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีลักษณะ ดังนี้ 1) ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ประชาชนมีความรู้เป็นฐานในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแข่งขันได้ทุกระดับ 3) ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพเท่าทันเหตุการณ์ สามารถประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนตนและสังคม และ 4) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมานฉันท์ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขที่ยั่งยืน (อัมพร พงษ์กังสนานันท์, ม.ป.ป.)

ดังนั้นประชาชนชาวไทยทุกเพศทุกวัยต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในชาติ ให้เกิดการเรียนรู้มาก รักการอ่านมากกว่าการพูด รู้วิธีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ไม่เป็นฝ่ายรอรับข้อมูลข่าวสารอย่างเดียวมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมในการเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทุกด้านจากสังคมโลก ทั้งในด้านการศึกษา การค้า การลงทุน การเมือง การปกครอง การบันเทิง อีกทั้งปรับตัวเข้าสู่ความเป็นสากลมากขึ้น เพราะกระแสความเป็นสากลของโลก (Internationalization) นั่นคือ ความรู้ต้องเป็นความรู้ที่เป็นสากล และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารที่เป็นสากลคือภาษาคอมพิวเตอร์ และ ภาษาอังกฤษรวมทั้งเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ และมาตราที่ 30 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวว่า รัฐเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะต้องผลักดันและลงมือปฏิบัติให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา และกระจายการศึกษาไปสู่ภูมิภาคของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่อยู่ห่างไกล ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่จะต้องรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ม.ป.ป.). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดย

กำหนดเป้าหมายให้บริการระดับหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของคนไทย ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี มีเศรษฐกิจพอเพียง ทันเทคโนโลยีมีความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสุขที่ยั่งยืน โดยการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ประเภทต่างๆ ในชุมชน

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดโครงการการรู้สารสนเทศ (Information literacy) ของประชาชนที่เน้นการอ่านออก และเขียนได้มาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 จัดตั้ง "ที่อ่านหนังสือพิมพ์ภายในหมู่บ้าน" เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก และประชาชนในชนบทที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อ่านหนังสือ และเขียนหนังสือเพื่อป้องกันการลืมหนังสือ เนื่องจากสาเหตุของความยากจน และการคมนาคมไม่สะดวก ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้าน ซึ่งในปีเดียวกันนี้ได้กำหนดให้เป็นปีแห่งการอ่านออกและเขียนได้ (National Literacy Campaign) และ ในปีพ.ศ. 2541 พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดตั้งทั่วทั้งประเทศ จำนวน 8,691 ศูนย์ (Owusu-Boamong, 2007) ภายใต้การกับกำดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (ซึ่งมีชื่อหน่วยงานเดิมว่า กรมการศึกษานอกโรงเรียน)

แหล่งการเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนทั่วประเทศตามที่มีชื่อแตกต่างนั้น จะส่งผลให้กับประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ดังนี้คือ

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชน
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ อาชีพต่างๆ ในชุมชน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อันจะนำไปสู่การปรับปรุงใช้ในการดำรงชีวิต
3. เพื่อเป็นแหล่งให้บริการข้อมูลข่าวสาร ให้คนในชุมชนเป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน
4. เพื่อส่งเสริมและให้ประชาชนในชุมชนที่อยู่ห่างไกล ได้มีการเรียนรู้ตลอดเวลา อีกทั้งเป็นแหล่งที่ให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องของชุมชน ในการสร้างนิสัยรักการอ่าน ตลอดทั้งให้ชุมชนได้รู้จักแสวงหาความรู้
5. เพื่อเป็นแหล่งเพิ่มพูนภูมิปัญญาของชาวบ้าน ทั้งในด้านการจัดเก็บและการประชาสัมพันธ์ชุมชน
6. เพื่อเป็นแหล่งที่ใช้ในการพัฒนาการวางแผนและจัดการโดยคนภายในชุมชน

จากการศึกษาและประเมินแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนในช่วงที่ผ่านมา พบว่า ขาดการจัดการและการบริหารแหล่งการเรียนรู้โดยเฉพาะการวางแผน ขาดงบประมาณในการสนับสนุน และขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่ตั้งนั้นๆ (สุรัติ วิภักดิ์, 2542) อีกทั้งการประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ของ ยูเนสโก ยังพบว่าศูนย์แหล่งเรียนรู้ชุมชนระดับหมู่บ้านควรต้องมีการจัดทำการวิจัยเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสม (UNESCO, 2001). นอกจากนั้นแล้ว ฉันทนา เวชโอสถศักดา (2551) ได้ศึกษาไอซีทีในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตลอดชีวิต: รูปแบบที่เหมาะสมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในปัจจุบันไม่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เพราะเป็นการจัดตั้งแบบสั่งการ (Top down approach) ขาดการทำงานที่ต่อเนื่องของรัฐ เนื่องจากนโยบายไม่แน่นอน ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ในการจัดการแหล่งการเรียนรู้เท่าที่ควร สภาวะสิ่งแวดล้อมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไม่อำนวยในการจัดหาทรัพยากรที่ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตได้เพียงพอ เช่น ไม่มีแหล่งเพื่อช่วยในการเข้าถึงในการศึกษาหาความรู้ที่ได้จริง ตลอดทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จะเอื้อต่อการศึกษาตลอดชีวิตเช่น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่รัฐจะให้กับ

ประชาชนในเมืองมากกว่าที่จะกระจายไปตามท้องถิ่นชนบท ทั้งยังขัดกับรัฐธรรมนูญในเรื่องการจัดการศึกษาว่าจะต้องจัดให้กับประชาชนให้ทั่วถึงและเท่าเทียบกัน

จากผลการศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่ารัฐควรจะต้องมีวิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชนได้อย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมเศรษฐกิจอย่างที่รัฐปรารถนาให้เกิดอย่างทั่วถึงทั้งในเมือง และชนบท แหล่งการเรียนรู้เป็นสถานที่ที่ให้ประโยชน์ต่อประชาชนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่จะช่วยให้ประชาชนในระดับรากหญ้าซึ่งเป็นประชากรกลุ่มที่มีจำนวนมากของประเทศที่อาศัยอยู่ในชนบทได้เข้าถึงสารสนเทศตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจการแก้ปัญหา การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน ยังสามารถเป็นช่องทางในการแก้ปัญหาของความไม่เท่าเทียบกันระหว่างคนเมืองกับคนในชนบท ในเรื่องการศึกษา แสวงหาความรู้และการรับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมเมืองและชนบท (Digital Divide) อีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนจำเป็นต้องควบคู่ไปกับการมีแหล่งการเรียนรู้เพื่อใช้ในการเรียนรู้ และเป็นแหล่งค้นคว้าของประชาชนในระดับรากหญ้า ควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ ต่อการดำเนินการจัดแหล่งการเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน

ฉันทนา เวชโอสถศักดา (2551) ได้เสนอแนะการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนตลอดชีวิตโดยใช้วิธีการแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) เป็นแนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยทำงานร่วมกับชุมชน เน้นการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ร่วมไปกับชุมชน การทำงานลักษณะนี้มุ่งใช้วัฒนธรรมชุมชน ความเป็นอยู่ เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนในชุมชนมารวมกลุ่มเพื่อมองปัญหาร่วมกัน วางแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ผสมผสานอย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมเดิม ภูมิปัญญาเดิม ที่จะดำเนินการพัฒนาแก้ไขปัญหาวิถีชีวิตของตนเองได้ ดังขั้นตอนต่อไปนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัย และการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน (Investigates the needs of people) ต้องทำความเข้าใจปัญหาของชุมชนแต่ละแห่งและมีการศึกษาความต้องการที่แท้จริงของชุมชนนั้น ซึ่งแต่ละชุมชน มีความแตกต่างกันทั้งในด้านบริบทสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ อาชีพ และภูมิศาสตร์ที่ตั้ง สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถมองข้ามได้ เพราะว่าคนจะเกิดการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาหรือเมื่อมีปัญหา (Knowles, 1990) ฉะนั้นในการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ควรต้องคำนึงปัญหาในชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน โดยต้องยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน ความต้องการของประชาชน และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุในการศึกษาตลอดชีวิตนั้น

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Practical aspects) ในด้านจัดกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนต้องคำนึงถึง

1) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้กับผู้เรียน เพราะว่าการเรียนรู้ของคนส่วนใหญ่ เป็นผู้ใหญ่วัยทำงาน หรือผู้ที่รับผิดชอบครอบครัว ฉะนั้นผู้คนเหล่านี้มักจะอยากเห็นคุณค่าของการศึกษาตลอดทั้งการมีประสบการณ์ ต้องการเห็นจุดมุ่งหมายของการเรียนว่าจะนำไปใช้ทำอะไร ซึ่งการสร้างแรงกระตุ้นเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถที่จะเป็นกำหนดขบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Wlodkowski,1999)

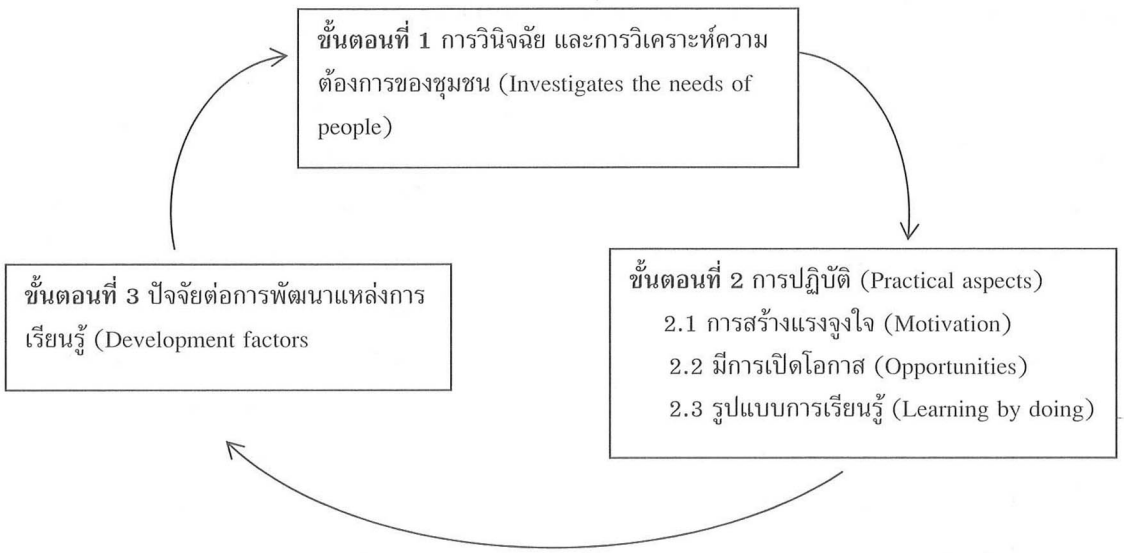
2) มีการเปิดโอกาส (Opportunities) ให้กับชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นกลุ่มเช่น เรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ต้องมีการจัดเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ให้พร้อม โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยตนเองเนื่องจากผู้เรียนได้มีเวลาในการเรียนรู้ด้วยการไม่กำหนดเวลา ผู้เรียนสามารถ

เรียนได้ตามวันเวลาที่ผู้เรียนต้องการเรียน เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน

3) รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing) เน้นการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องผสมผสานเข้ากับงานหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 ปัจจัยต่อการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ (Development factors) เนื่องจากผู้เรียนเป็นวัยผู้ใหญ่จะมีแนวทางในการเรียนรู้ที่ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem-centered) มากกว่าการยึดเนื้อหาสาระเป็นศูนย์กลาง (Subject-centered) โดยนำเอาการดำเนินชีวิต และประสบการณ์ปรับเข้ากับขบวนการเรียนรู้ ทำให้ทราบตนเองว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร และมีวัตถุประสงค์ในการเรียนอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการศึกษา ฉะนั้นผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ประโยชน์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ มีความคิดริเริ่ม และมีทักษะการวางแผนอย่างดี อีกทั้งใช้ประสบการณ์จากภายในตัวของผู้เรียนแล้วเชื่อมต่อกับความรู้ใหม่เกิดแนวคิดที่จะพัฒนากิจกรรม และสิ่งใหม่ๆ ขึ้นได้

ฉะนั้นขั้นตอนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up approach) มีรูปแบบดังนี้คือ

จากรูปภาพประกอบนี้ชี้ให้เห็นการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ต้องเริ่มจาก ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัย และการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน หรือปัญหาที่เกิดในชุมชน จากนั้นเป็นขั้นตอนที่ 2 เป็นภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจ การให้โอกาสกับชุมชนได้เรียนรู้ โดยควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนสุดท้าย ในการพัฒนาแหล่งสารสนเทศ โดยชุมชนได้ใช้ประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ในตัวแล้วเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนากิจกรรม หากยังมีปัญหาข้อขัดข้องก็สามารถเริ่มที่ขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง แล้ววนรอบไปเรื่อยๆ

สังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการทางสังคมที่จะส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนและสังคมเกิดการเรียนรู้โดยผ่าน แหล่งการเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ องค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ทักษะ มีระบบการจัดการความรู้ และระบบการเรียนรู้ที่ดีมีการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.) ใช้ความรู้เป็น

เครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของประชาชนในระดับรากหญ้า คำนึงถึงชุมชนที่ต้องการจัดตั้ง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในการทำงานกับชุมชนนั้น ต้องสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และสมาชิกในชุมชนได้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งได้รับประโยชน์ร่วมกัน อันจะเป็นผลดีต่อชุมชนและมีแนวคิดร่วมกันพัฒนาด้วยความมุ่งมั่น เพื่อสืบสานความคิดให้กับคนรุ่นลูกหลาน และสร้างคนรุ่นใหม่ต่อไป

บรรณานุกรม

เรวัฒน์ สุธรรม. (2533). ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งเพิ่มพูนภูมิปัญญาชาวชนบท. *ห้องสมุด*, 34(3), 47-51.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2008). *นโยบายการพัฒนาความมั่นคงแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ.* Retrieved November 17, 2551, from http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/viewcontent1.asp?pageid=471&parent=468&directory=1818&pagename=content2&contents=14387.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (ม.ป.ป.). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2440.* Retrieved มกราคม 23, 2551, from http://www.senate.go.th/eng/T-E_Senate/t_home.htm.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10.* Retrieved November 3, 2008, from http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139o.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับร่าง) 2545-2559.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). *หลักการพิจารณาคัดเลือกหน่วยงานหรือชุมชนเพื่อประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต้นแบบ.* Retrieved พฤศจิกายน 6, 2551, from http://www.onec.go.th/news46/pr/n_pr/n_49/n_490602.htm

สุรัติ วิภักดิ์. (2542). *สภาพและปัญหาในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ เขตการศึกษา 10 ตามทรรศนะของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.* มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

อัมพร พงษ์กังสนานันท์. (ม.ป.ป.). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : วิชา กญ. 711 การศึกษาตลอดชีวิต* Retrieved 23 พฤศจิกายน, 2551, from http://edu.swu.ac.th/ae/websnong/web01/web451/thai%20lifelong.htm

อุดมการ สมานประชาธรรม. (2539). ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน: สรีระหนึ่งของสังคมการเรียนรู้. *วิทยาจารย์,* 94(4), 75-77.

Knowles, S. (1975). *Self-directed learning : A guide for learners and teachers.* Chicago: Association Press.

Owusu-Boamong, A. (2007). *Compilation of data on Non formal education provision and policies: Country profile prepared for the Education for All Global Monitoring Report 2008 Education for All by 2015: will we make it?* Retrieved January 23, 2008, from http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001555/155562e.pdf

UNESCO. (2001). *Technical workshop on basic education and lifelong learning for gender equality through CLCs.* Retrieved July 11, 2006, from http:unesdoc.unesco.org/images/0012/001237/123773eo.pdf

Wech-O-Sotsakda, C. (2008). *ICT in community - based Lifelong learning center: Model for the Northeast Thailand.* Unpublished doctoral dissertation, Auckland University of Technology, Auckland, New Zealand.

"ข้อมูลสารสนเทศกับทางออกของการเมืองไทย ในสภาพที่แตกต่างแนวความคิด"

Information and the Way Out of Thai Politics under the State (Condition) of Contrasting Views (Opinions)

รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ *

บทคัดย่อ

การนำเสนอ เผยแพร่ ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสนเทศทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ ของกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกรณีศึกษากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ มีการกล่าวหา โจมตี และตอบโต้ซึ่งกันและกัน ล้วนแล้วแต่เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับฝ่ายตน และให้ผลร้ายกับอีกฝ่ายหนึ่ง ประชาชนจึงจำเป็นที่จะต้องมีการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงจากหลากหลายสื่อ ประกอบกับการใช้ความคิดไตร่ตรองอย่างรอบด้านด้วยสัมมาสติ การเห็นปัญหาเดียวกัน และการมีเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งการมีแนวคิดเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การเมืองไทยก็สามารถที่จะหาทางออกได้อย่างสันติ

Abstract

This paper explains the presentation, dissemination and transmission of political information through media sources of groups with contrasting opinions. Two groups in the case study include the People's Alliance for Democracy (PAD) and the United Front of Democracy against Dictatorship (UFDD). In the condemnation and retortation between both sides, they mainly utilized the information benefiting their own sides and jeopardizing the other. Thus, it was necessary for people to receive information from various media sources in combination with having comprehensive and righteous consideration, perceiving the same problem, and sharing common goal. In addition, they need to have idea of sacrificing personal interests for the benefit of collective interests. Then, Thai politics can find the way out peacefully.

* ร.บ., ร.ม. (การเมืองการปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อเท็จจริงของความขัดแย้งจากข้อมูลข่าวสาร

ในอดีตคนไทยไม่นิยมการเผชิญหน้า (confrontation) มีความเกรงใจต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองและผู้ใหญ่ มีความอดทนอดกลั้นสูง แต่ปัจจุบันคนไทยยอมรับการเผชิญหน้า มีความกล้าวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นต่อหน้า มีความเกรงใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยลง รวมทั้งไม่ค่อยมีความอดกลั้นอดทน

"ปธ. มูลนิธิราชประชาฯ" แนะยุติแตกแยก
รักในหลวงให้ "อยู่ - กลับ" บ้าน
(มติชนรายวัน 30 ตุลาคม 2551)
ฉุนข่าวจ้างฟังโฟนอิน เสื้อแดง! ปิดล้อม
"ไทยพีบีเอส"
(เดลินิวส์ 4 พฤศจิกายน 2551)
"พิภพ" ชี้ถ้ารัฐบาลยุติช่วย "แม้ว" เลิกแก้ รธน.
ปัญหาจะจบ
(มติชนออนไลน์ 6 พฤศจิกายน 2551)

จากตัวอย่างการนำเสนอพาดหัวข่าวข้างต้นสะท้อนถึงสถานการณ์ทางการเมืองไทยที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ความคิดเห็น มุมมองของประชาชนที่มีความแตกต่างและมีการแบ่งแยกกันออกเป็น 2 ฝ่าย คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งใช้สีเหลืองเป็นสัญลักษณ์ หรือกลุ่มเสื้อเหลือง โดยมีแกนนำสำคัญประกอบด้วย นายสนธิ ลิ้มทองกุล พลตรีจำลอง ศรีเมือง นายพิภพ ธงไชย นายสุริยะใส กตะศิลา และนายศิริชัย ไม้งาม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อต้าน พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งคือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งมีแกนนำสำคัญ เช่น นายวีระ มุกสิกพงศ์ ผศ.ดร. เมธาพัฒน์ โพธิธีรโรจน์ เป็นต้น กลุ่มนี้ใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์หรือกลุ่มเสื้อแดง หรือเป็นที่รู้จักกันในนาม "กลุ่มคนรักทักษิณ" ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ความคิดเห็น มุมมองที่แตกต่างกันนี้เหตุสำคัญประการหนึ่งเป็นผลมาจากการสื่อสารข้อมูลสารสนเทศนับจากวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ได้มีการแข่งขันของกลุ่มธุรกิจทางด้านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ แต่สื่อวิทยุกระจายเสียงนั้นยังมีบทบาทเป็นเครื่องมือของรัฐในการสร้างความชอบธรรมแก่ระบบการปกครอง โดยรัฐมักเข้าไปแทรกแซงการนำเสนอข่าวอยู่เสมอ การเข้ามาดำรงตำแน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ได้มีบทบาทและส่งเสริมให้เกิดมีการใช้สื่อในช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวาง ในการสื่อสารทางด้านการเมืองได้มีการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อในลักษณะของการบูรณาการ ทั้งโดยสื่อวิทยุซึ่งมีทั้งของรัฐและวิทยุชุมชน โทรทัศน์ ทั้งของรัฐและของเอกชน รวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นสื่อใหม่และกำลังมีอิทธิพลอย่างมากในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร โดยเว็บไซต์สำคัญที่มีผู้คนสนใจเปิดรับมากคือ เว็บ manager.co.th ซึ่งมีจุดเด่นคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ ความเป็นมัลติมิเดีย รวมทั้งการมีเนื้อหาข่าว ภาพนิ่ง และความเห็นของผู้อ่านด้วย ในเว็บนี้ยังมีคลิปวีดีโอภาพ คลิปเสียง สไลด์ภาพชุด และการถ่ายทอดสดข่าวและรายการทีวีจากช่อง ASTV และวิทยุผู้จัดการ FM.97.75 ประเด็นการนำเสนอสำคัญคือการประกาศจุดยืนที่ว่าจะทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล ทั้งรัฐบาลชุดที่มีพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำ และเรื่อยมาจนถึงรัฐบาลชุดที่มีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำ*

* รัฐบาลชุดที่มีพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำ มีนายกรัฐมนตรีคือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งต่อมาพรรคไทยรักไทยนั้นถูกคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ยุบพรรค ทำให้สมาชิกพรรคไทยรักไทยย้ายมารวมตัวกันที่พรรคพลังประชาชน โดยรัฐบาลชุดนี้มีนายกรัฐมนตรี 2 คน คือ นายสมัคร สุนทรเวช และคนถัดมาคือ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์

หากได้ติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงที่ผ่านมา จะพบว่าเครื่องมือสำคัญที่ใช้กันอยู่อย่างสม่ำเสมอคือ มีการเน้นน้ำหนักการนำเสนอข้อมูลข่าวสารการเมืองที่เป็นการโจมตีการทำงานของรัฐบาล ด้วยการใช้ถ้อยคำที่รุนแรง รวมถึงการตอบโต้ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับฝ่ายของตนทุกกรณี

ส่วนสื่อวิทยุกระจายเสียงนั้น จากการที่มีการเปิดสายโทรศัพท์หรือที่เรียกกันว่า open line แล้ว จะเห็นว่าประชาชนได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายจนบางครั้งอาจกล่าวได้ว่ามีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น

อย่างไรก็ตามก็ได้มีการตอบโต้ทางเว็บไซต์ของกลุ่มคนรักทักษิณด้วยเช่นกัน โดยพยายามให้ข้อมูลเพื่อชี้แจงข้อกล่าวหาอันเป็นผลจากการดำเนินการในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะรัฐบาลที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้นำ ขณะเดียวกันคนกลุ่มนี้ก็ได้ทำการตอบโต้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทั้งที่ผ่านสื่อโทรทัศน์ช่อง PTV และผ่านเว็บไซต์ เช่น เว็บประชาไทย เว็บทักษิณแฟนคลับ หรือเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เป็นต้น

บทบาทของสื่อมวลชนกับการการเมือง

สื่อมวลชนคือ สื่อกลางที่จะนำข่าวและความรู้ไปสู่มหาชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ขณะที่สื่อสารมวลชนหมายถึง การติดต่อสื่อสารสู่มหาชนโดยอาศัยเครื่องมือหรือสื่อกลางต่างๆ ซึ่งอาจเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์และนิตยสาร หรือวารสาร และสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนและประกอบด้วยประชาชนจำนวนมาก สื่อมวลชนจะทำหน้าที่รายงานข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและภายนอกสังคมให้ประชาชนได้รับทราบ รวมถึงแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถก่อให้เกิดอิทธิพลในทำนองชักชวนให้ประชาชนมีความรู้สึกคล้อยตาม หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมไปในแนวทางที่สื่อมวลชนต้องการได้

ในปัจจุบัน นับตั้งแต่มีการเปิดโอกาสให้มีสื่อเสรี โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ที่บัญญัติให้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐขึ้นมาทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ทำให้เกิดมีความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวสารในแง่มุมหลายๆ ด้าน ไม่ใช่นำเสนอข่าวสารของรัฐบาลหรือหน่วยราชการเท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจที่จะตรวจสอบก่อนทำโฆษณาเผยแพร่ เว้นแต่จะกระทำในช่วงเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวการณ์สงครามหรือการรบเท่านั้น

ผู้รับสารกับสารที่ได้รับ

การเลือกเปิดรับสารและเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selection Attention) เป็นกระบวนการภายในบุคคลที่พิจารณาว่าพร้อมที่จะเปิดรับสารหรือไม่ จะเลือกรับสารประเภทไหนจากสื่อใด หรือเลือกที่จะรับสื่อที่มีความน่าสนใจกับสารที่สอดคล้องของแต่ละบุคคล โดยแนวโน้มที่ผู้รับสารสนใจเลือกหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งสารหนึ่งแหล่งสารใดมักจะเป็นไปเพื่อสนับสนุนทัศนะเดิมที่ตนเองเคยมีอยู่และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤตจำเป็นต้องอาศัยความหลากหลายของข้อมูล เพราะข้อมูลที่หลากหลายนำมาซึ่งการคัดกรองข้อมูลที่ดีและสมบูรณ์ที่สุด หากผู้รับสารได้รับข้อมูลทางเดียวหรือด้านเดียวแล้วจะมิได้ทำให้วิกฤตการณ์ต่างๆ ในสังคมได้รับการเยียวยาแต่ประการใด หากแต่การได้รับรู้รับฟังการสื่อสารจากสังคมในด้านต่างๆ อย่างรอบด้านจะทำให้เกิดการแสวงหาทางเลือกที่ดี ฉะนั้นการปิดกั้นมิให้คนในสังคมรับข้อมูล

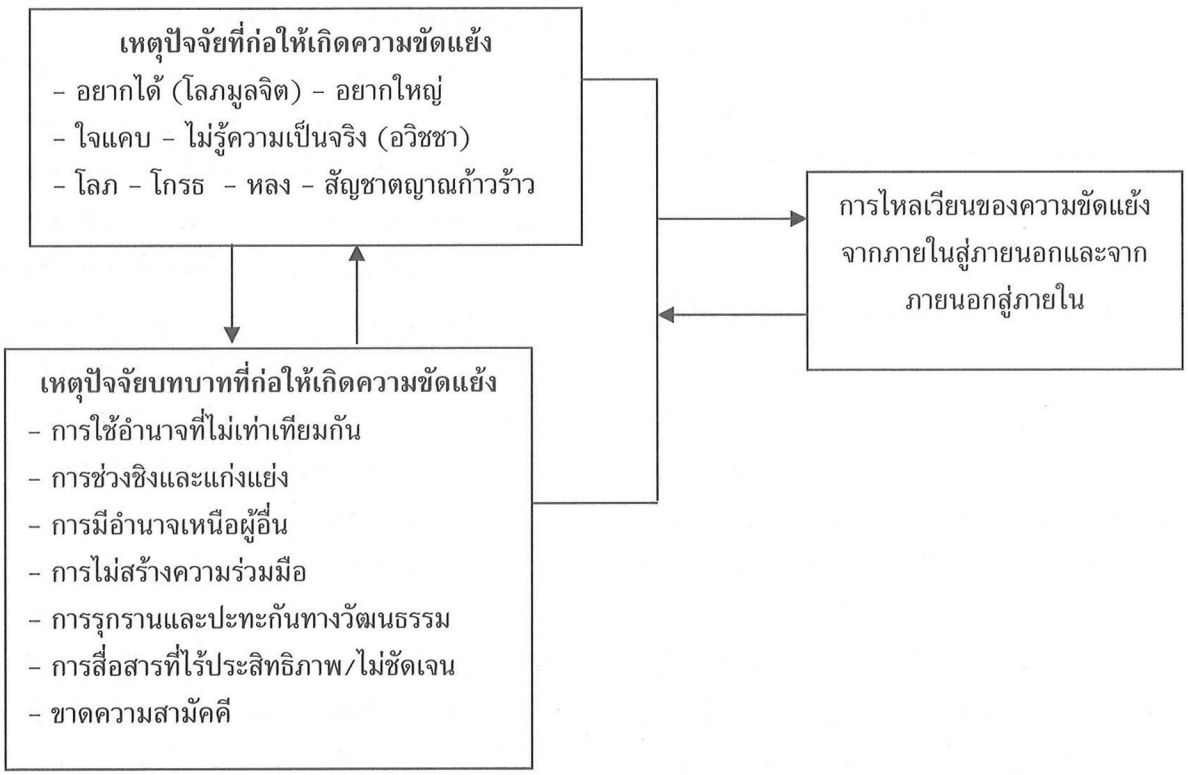
ที่หลากหลายหรือการเลือกเปิดรับข่าวสารเฉพาะที่ตรงใจกับตนเองแล้ว วิกฤตการณ์ก็คงมิได้รับการแก้ไข และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจนำไปสู่วิกฤตที่รุนแรงมากขึ้น

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งและน่าจะเป็นปัญหาอย่างยิ่งในสังคมไทยในขณะนี้คือ เป้าหมายของการสื่อสารทางการเมืองที่แต่ละฝ่ายกำลังกระทำอยู่นั้นเป็นเป้าหมายเดียวกันหรือไม่ เป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันหรือไม่ เพราะหากทุกฝ่ายมีเป้าหมายเดียวกันแล้ว การหากติการ่วมกัน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติสำหรับก้าวไปสู่เป้าหมายนั้นก็น่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

เหตุแห่งความขัดแย้ง

ปัญหาความขัดแย้งที่ปรากฏอยู่ในสถานการณ์ทางการเมืองไทยในทุกวันนี้ อาจกล่าวได้ว่าความทันสมัยหรือความคล่องตัวของช่องทางการสื่อสารที่เกิดขึ้น ได้กลายมาเป็นจุดอ่อนของการสื่อสารและนำมาสู่ปัญหาความขัดแย้งได้ ดังที่ วันชัย วัฒนศัพท์ (2537: 23) เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ "วิจารณญาณในการกลั่นกรอง" เพราะการที่มีข้อมูลมากมาย ซึ่งสามารถแสวงหาได้จากสื่อสิ่งพิมพ์หรืออินเทอร์เน็ต ถ้าขาดซึ่งการกลั่นกรองข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณหรือขาดการแยกแยะ วิเคราะห์ และสังเคราะห์แล้ว ก็นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งได้เช่นเดียวกัน

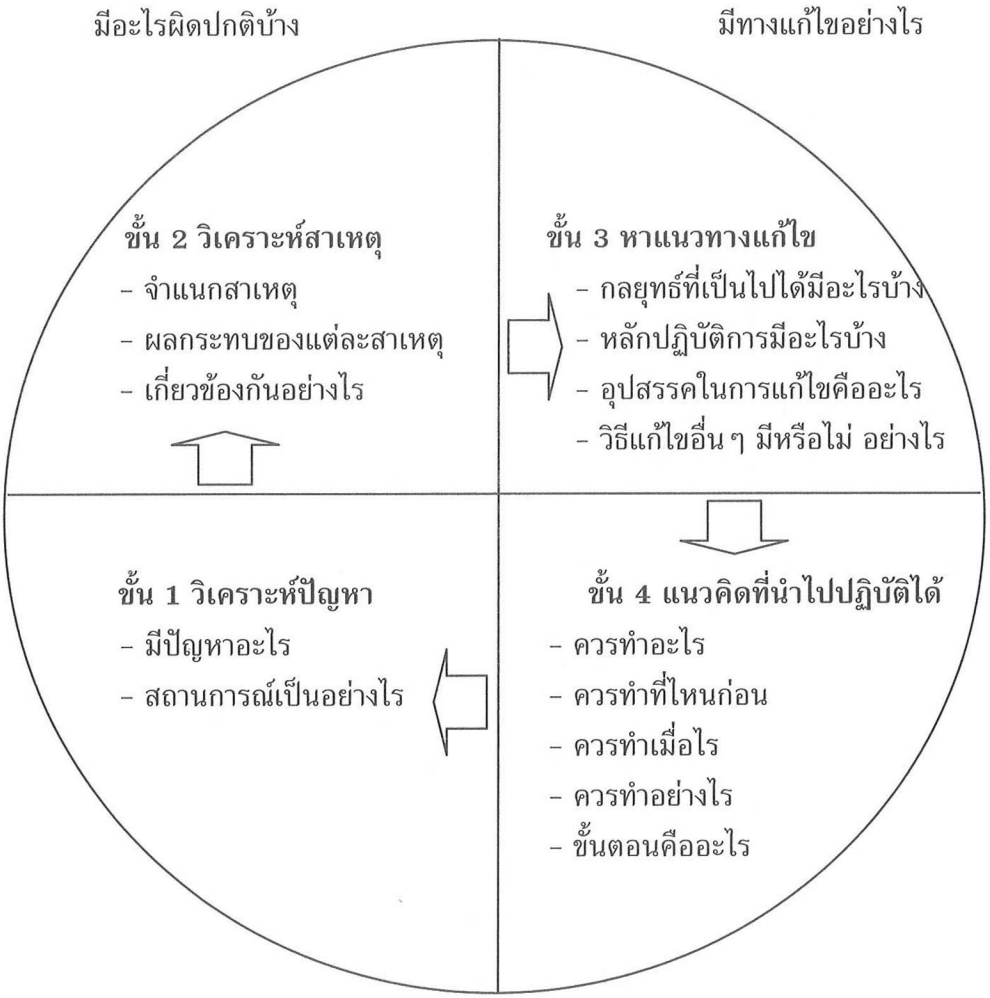
เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอาจสรุปดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ที่มา : พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2551)

จากความคิดเห็นที่แตกต่างกันของบุคคล 2 ฝ่าย จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งถึงขั้นมีการทำร้ายร่างกายจนถึงชีวิตดังข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มิใช่ว่าจะไม่มีทางออกในการแก้ไขวิกฤตที่เกิดขึ้น การคิดอย่างสร้างสรรค์ หรือการคิดในทางบวก โดยเปลี่ยนความคิดที่ว่า ทางออกทุกทางออกมีปัญหา เป็นปัญหาทุกปัญหามีทางออก และใช้หลักพื้นฐานในการแก้ไขความขัดแย้งดังภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 2 ทางออกของความขัดแย้ง

ที่มา : พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2551)

อย่างไรก็ตามเพียงแค่หลักการทางออกของความขัดแย้งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คงไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ ถ้าทั้ง 2 ฝ่าย มิได้เห็นว่าเป็นปัญหาร่วมกันและเป็นปัญหาเดียวกัน พร้อมทั้งการมีจุดยืนที่หนักแน่น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ในหลักทางพุทธศาสนา มีคำว่า “สติ” หรือความรู้สึกตัว อันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ เพราะหากขาดสติแล้ว การดำรงชีวิต และการกระทำใด ๆ ก็ย่อมผิดพลาดได้ง่าย เพราะบุคคลผู้นั้นจะตั้งอยู่ในความประมาท มนุษย์ทุกคนสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ทุกกรณีความขัดแย้ง ด้วยการมีสติ และจะต้องเป็นสัมมาสติเท่านั้น เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ

ที่สามารถเห็นจิตใจ เห็นความคิดของตนเองได้ การมีสัมมาสติอันเป็นสติที่นำให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม อันประกอบด้วยความรู้สึกตัว ไม่ลุ่มหลงมัวเมา ไม่ถูกครอบงำด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง เดินทางสายกลาง เห็นตามความเป็นจริง ไม่ใช่เห็นสถานการณ์แบบเข้าข้างตนเอง หรือไม่ใช่ไม่ยอมรับความจริง ดังนั้นเมื่อทั้ง 2 ฝ่ายใช้สัมมาสติแล้ว ก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา ความขัดแย้งอันเกิดจากความคิดเห็นต่างก็สามารถจะแก้ไขได้

ในทางรัฐศาสตร์ ที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีทางออกอีกทางหนึ่งคือ "คุณธรรม" คุณธรรมมีความสำคัญทั้งสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่ปกครองประเทศและสำหรับประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครอง คุณธรรมนั้น คือ **"การเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม"** หรือ **"การเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม"** เพราะในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้น ต้องได้บุคคลผู้ที่มีความเสียสละ เข้ามาทำงานเพื่อประชาชน ประเทศชาติ จึงจะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปได้อย่างราบรื่นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดฝ่ายใดก็ตามก็ต้องมีคุณธรรมข้อนี้เช่นเดียวกัน เพราะหากประชาชนเอาแต่เรียกร้องให้ผู้ปกครองทำเพื่อตนเองอย่างเดียว แต่มิได้ถามตัวเองว่าตนได้เสียสละประโยชน์ส่วนตัวอะไรบ้างเพื่อประเทศชาติแล้ว การบริหารประเทศก็คงประสบกับปัญหาเช่นที่เกิดขึ้นทุกวันนี้

สรุป

ผู้ที่มีบทบาทในบริหารประเทศไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายตุลาการ รวมทั้งประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย คงต้องถามตัวเองว่าตนได้เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวมจริงแท้ตามข้อกล่าวอ้างแล้วหรือไม่ การการถ่ายข้อมูลข่าวสารสนเทศอย่างมหาศาล ทุกสื่อ ทุกช่องทางนั้นเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริงหรือไม่ เพื่อนำไปสู่ความสงบสุขของบ้านเมือง หรือแท้จริงแล้วทุกฝ่าย ทุกคน ต้องการใช้ข้อมูลข่าวสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การใช้ความรุนแรงทางการเมืองกันแน่ ประเด็นนี้จึงเป็นโจทย์สำคัญที่บรรณารักษ์ และผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศรวมทั้งประชาชนผู้รับสารต้องตระหนักและย่อมต้องอาศัยวิจารณญาณอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

คงศักดิ์ ก้านไพจิตร. (2550). *สติกุญแจไขชีวิต.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: หจก. หอรัตนชัยการพิมพ์

บุญเลิศ ศุภดิลก. (2527). *สิทธิการสื่อสารในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์จากมนุษยศาสตร์.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2526). *ข่าวสารการเมืองของคนไทย.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2551). "การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต" ใน*เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสารทางการเมือง.* สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์. (2551). *การสื่อสารทางการเมือง.* นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์. (2548). *สหวิทยาการทางรัฐศาสตร์.* นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วันชัย วัฒนศัพท์. (2537). *ความขัดแย้ง:หลักการ และเครื่องมือแก้ปัญหา.* ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท.

พลานุภาพข้อมูลข่าวสารในการรู้เท่าทันสื่อมวลชน

พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์ *

บทคัดย่อ

ข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ มีความหมายรวมถึงสัญลักษณ์ ความหมาย และเนื้อหาสาร ผลของกระบวนการสื่อสาร และการทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อเท็จจริง อันเกิดจากการคัดสรร กลั่นกรอง วิเคราะห์ ประมวล และบันทึกเป็นความรู้เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่และใช้ประโยชน์ ข้อมูลข่าวสารนี้ถือว่ามีพลานุภาพในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของมนุษย์ที่เจริญรุ่งเรืองเหนือสัตว์ทั้งปวง และในขณะเดียวกันข้อมูลข่าวสารสามารถแปรเปลี่ยนไปสู่ความแตกต่างทางชนชั้น โดยสามารถปรับเปลี่ยนไปเป็น ความมั่งคั่ง อำนาจ และเกียรติยศ อย่างไรก็ดี ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการนำพาให้ผู้ประกอบการและผู้รับสารจากสื่อมวลชนมีสติปัญญา ไม่ตกเป็นทาสของข้อมูลข่าวสาร

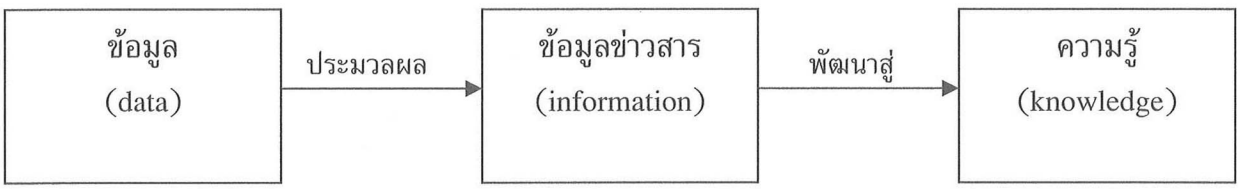
Abstract

The information is symbols, meaning and content of message, effect of communication process and the fact for presentation. It comes from selecting, analizing and retrieving into the knowledge for publicing and using. Information different mankind and animal and it can shift to wealth, power and prestige. Mass media literacy is important both to sender and receiver to be clever and not to be information victim.

* ศศ. บ. (เศรษฐศาสตร์) นศ.ม. (นิเทศศาสตรพัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ

ในทางนิเทศศาสตร์ ความหมายของคำว่า "information" ตามที่กำหนดไว้ในศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน (บุญเลิศ ศุภดิลก 2520) มีความหมาย 3 ประการ *ประการแรก* information เป็นองค์ประกอบย่อยหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร โดยถือเป็นสาร (message) เนื่องจาก information หมายถึงสัญลักษณ์ (symbols) หรือเนื้อหาของสาร (content) ก็ได้ อันเป็นผลมาจากการที่ Nan Lin (1973) เคยเสนอว่าในการศึกษา information ว่าควรมุ่งเน้นเฉพาะสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในการติดต่อเท่านั้น ไม่ควรพาดพิงถึงความหมาย (meaning/semantic) ของการติดต่อสื่อสาร แต่ต่อมาความเข้าใจของบุคคลทั่วไปมองว่า information หมายรวมถึงสาร (message) โดยครอบคลุมสัญลักษณ์ ความหมาย และเนื้อหา (symbols, meaning and content) เข้าด้วยกัน *ประการที่สอง* information เป็นส่วนของผล (effect) ในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งผลดังกล่าวเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ใน 3 ระดับ อันประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงความรู้ (knowledge) ทัศนคติ (attitude) และพฤติกรรม (behavior) แต่โดยทั่วไปแล้วมักให้น้ำหนักความสำคัญต่อมุมมองว่า information เป็นผลระดับเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากความรู้จัดเป็นรากฐานเพื่อนำไปสู่ผลการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในโอกาสต่อไป และประการที่สามเป็นการพิจารณาโดยดูความแตกต่างในด้านบทบาทหน้าที่ของการสื่อสาร กล่าวคือตามปกติแล้วบทบาทหน้าที่ของ information นั้น มุ่งหมายต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) อันเกี่ยวเนื่องกับข่าว (news) เพื่อให้ผู้สนใจได้รับรู้เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่พึงรู้ในขณะที่บทบาทหน้าที่ทางด้าน persuasion กลับเป็นการเน้นในเรื่องการแสดงความคิดเห็นเพื่อชักจูงใจให้คล้อยตาม เมื่อรวมความหมายของคำว่า information ทั้งสามประการเข้าด้วยกันแล้ว จะพบว่ามีความเกี่ยวพันธ์และคล้ายคลึงกัน เพียงเป็นการพิจารณาคนละแง่เท่านั้น

แผนภูมิกระบวนการประมวลผลข้อมูลเพื่อพัฒนาสู่ความรู้

คำว่า information ในภาษาไทยมีชื่อเรียกอยู่ 2 คำ ได้แก่ "สารสนเทศ" เป็นคำที่นิยมใช้กันในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และคำว่า "ข้อมูลข่าวสาร" อันเป็นคำที่คนทั่วไปโดยเฉพาะแวดวงสาขานิเทศศาสตร์นิยมเรียกกัน ซึ่งตามแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารเป็นผลพวงอันสืบเนื่องมาจากการสั่งสมของการเก็บรวบรวมข้อมูล (data) ที่ผ่านการวิเคราะห์และตรวจสอบจนมาสู่การเป็นความรู้ (knowledge) โดยก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ ข้อสำคัญที่พึงตระหนักเป็นอย่างยิ่งก็คือข้อมูลข่าวสารเกิดจากการคัดสรรกลั่นกรอง วิเคราะห์ และประมวลข้อมูลเพื่อนำมาบันทึกให้อยู่ในรูปของความรู้ โดยข้อมูลข่าวสารนี้จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการ ดังนี้

1. มีเนื้อหาถูกต้อง โดยความถูกต้องนี้ต้องตั้งมั่นวางอยู่บนรากฐานของ "ความจริง" หรือ "สัจจะ" มิใช่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ผูกเรื่องราวอย่างไร้หลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนอ้างอิง อันเป็น

ความเท็จ

2. มีเนื้อหาตรงตามความต้องการ โดยความต้องการนี้ต้องสอดรับกับความกระหายให้เกิดความรู้แจ้งต่อเรื่องราวเหล่านั้น ทั้งจากฝ่ายให้และฝ่ายรับข้อมูลข่าวสาร เพื่อจะได้นำข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ประโยชน์

3. มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีการจัดระบบและระเบียบที่ครอบคลุมและเพียงพอต่อการให้คำตอบ เพื่อนำไปสู่การยกระดับสติปัญญาให้เกิดการพัฒนางอกงามยิ่งขึ้น

4. มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย โดยมาจากการนำส่วนประกอบและโครงสร้างของสาร มาจัดวางเนื้อหาและจัดสาร รวมถึงเข้าและถอดรหัสสาร เพื่อเอื้อต่อการเสริมสร้างความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

5. มีเนื้อหาที่เชื่อถือได้ โดยมีความโปร่งใสทานทนต่อการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริง และมีจุดมุ่งหมายในการนำพาไปสู่ความเป็นผู้มี "ปัญญา" ไม่จมปลักผูกติดไว้กับ "อวิชชา" หรือ "ความไม่รู้จริง"

> บ้านใดไม่มีหนังสือ
> บ้านนั้นก็คือบ้านป่า
> เพราะเหตุปวงชนเกิดมา
> ใฝ่หาวิชาทั่วกัน
>
> พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 6

6. มีเนื้อหาทันกาล โดยต้องสอดรับกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ไม่ปล่อยให้เกิดความล้าสมัย เพราะจะทำให้ไม่ก่อเกิดคุณประโยชน์อย่างอเนกอนันต์ในการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้น

อย่างไรก็ดีเห็นควรนำเอา 2 บทประพันธ์มาสร้างความฉุกคิดให้กับผู้อ่าน เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของข้อมูลข่าวสาร ว่ามิใช่เพียงแค่การให้มีหรือได้รับข้อมูลข่าวสารเท่านั้น หากแต่ยังต้องคำนึงถึงคุณค่าของข้อมูลข่าวสารด้วย มิเช่นนั้นข้อมูลข่าวสารก็จะเป็นไปตามคำล้อที่แวดวงวิชาการคอมพิวเตอร์ มักเรียกกันอย่างย่อๆว่า "GIGO" อันมีคำเต็มว่า "Garbage In - Garbage Out" โดยหมายถึงว่า เมื่อป้อนข้อมูลข่าวสารที่ผิด ผลลัพธ์ที่ได้ก็ย่อมผิดด้วยเช่นกัน

> บ้านใดที่มีหนังสือ
> บ้านนั้นก็คือบ้านป่า
> ถ้าหากหนังสอนานา
> สอนให้ประชามือมน
>
> บทนิพนธ์แหลมตะลุงพุก

พลานุภาพข้อมูลข่าวสาร / สารสนเทศ

ความแตกต่างระหว่าง "มนุษย์" กับ "สัตว์" นั้นสามารถพิจารณาได้ในหลายแง่มุม แต่สิ่งที่จะนำมาใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบและเห็นว่าเป็นการแยกแยะได้อย่างเด่นชัดก็คือ การที่มนุษย์สามารถสั่งสมและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอันเป็นความรู้จนสามารถพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่เปี่ยมด้วยสติปัญญาเหนือสัตว์ทั้งปวง ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการอันยาวนานของมนุษย์ก็คือ การสั่งสมและการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอันเป็นความรู้นั่นเอง

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Einstein อ้างถึงในอัครา ศุภเศรษฐ์ ม.ป.ป.) นักวิทยาศาสตร์กระเดื่องนาม ได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับความรู้ไว้ในหลายโอกาสและในหลายแง่มุม ดังนี้

จากคำสัมภาษณ์ของเขาที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ New York Times เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1952 ได้กล่าวว่า *"เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชีวิตและสังคม ต้องเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันได้อย่างเสรี"*

ขณะเดียวกันไอน์สไตน์ได้เคยเขียนไว้ในหนังสือ Out of My Later Years (1950) ระบุว่า *"ความรู้จะต้องได้รับการทบทวนอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่รู้จักเบื่อหน่าย จึงจะรักษาระบบการเรียนรู้ไว้ได้*

หาไม่จะเหมือนกับอนุสาวรีย์กลางทะเลทราย ที่จะถูกทรายกลบไปทุกวัน ดังนั้น ต้องมีการดูแลขัดถูเนือง ๆ อนุสาวรีย์จึงจะส่องประกายแสงจรัสงามได้ ความคิดจิตใจของเราก็เช่นกัน ต้องดูแลและขัดถูเป็นประจำ"

พร้อมกับจำแนกว่า *"ความรู้ดำรงอยู่ในสองลักษณะคือ 1) ดำรงอยู่ในสิ่งมีชีวิตที่เป็นจิตใจของผู้คน (implicit) และ 2) อยู่ในสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ (explicit) ซึ่งความรู้ที่อยู่ในคนถือเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุด ส่วนความรู้ที่อยู่ในหนังสือก็เป็นสิ่งจำเป็น แต่มีไว้ใช้ในยามขาดแคลนผู้รู้เท่านั้น"*

นอกจากนี้ ไอน์สไตน์ยังได้ขยายความโดยกล่าวด้วยถ้อยคำที่ถือว่าเป็นอมตะวาจามาถึงทุกวันนี้ว่า "จินตนาการ" มีความสำคัญเหนือกว่า "ความรู้" ซึ่งถ้อยคำนี้ถือเป็นอมตะวาจาหนึ่งของเขา โดยให้เหตุผลว่า *"จินตนาการมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้ของฉันมากกว่าพรสวรรค์..... ความรู้ที่เรามีเป็นสิ่งที่มีความจำกัด ในขณะที่จินตนาการไปได้ทั่วทั้งโลก จินตนาการจึงมีความสำคัญกว่าความรู้ สิ่งที่เห็นในจินตนาการบางอย่างไม่มีอยู่ในปัจจุบัน แต่เป็นสิ่งที่เราจะได้เห็นต่อไปในอนาคต จินตนาการคือทุกสิ่งมันคือบทตัวอย่างของสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิต"*

การพิจารณาถึงพลานุภาพของข้อมูลข่าวสารอันก่อให้เกิดความรู้นั้น โอ. ดี. ดันแคน (Duncan 1968) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจยิ่งว่า ข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศจัดเป็นมิติที่สี่ ของระบบการแบ่งชนชั้นทางสังคม เพิ่มเติมจากที่ แมกซ์ เวเบอร์ (Weber 1947) ปรมาจารย์ทางสังคมวิทยาชาวเยอรมันได้เคยจัดแบ่งไว้แต่เดิมว่ามีเพียงสามมิติเท่านั้น ได้แก่ ความมั่งคั่งหรือทรัพย์ (wealth) อำนาจ (power) และเกียรติยศ (prestige) ที่ทำให้แต่ละบุคคลมีความแตกต่างทางชนชั้นระหว่างกัน และข้อสำคัญก็คือข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศนั้นสามารถขับเคลื่อนโยกย้ายถ่ายเท (shift) แปรเปลี่ยนไปสู่ชนชั้นทางสังคมในสามมิติแรกได้ เช่น การล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารภายในกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ก็สามารถสร้างความร่ำรายในการซื้อ-ขายหุ้น ส่วนการล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารเหนือชาติอื่น ก็จะทำให้ชาตินั้นเป็นมหาอำนาจ หรือผู้ใดที่ใฝ่ติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่อย่างสม่ำเสมอ ก็จะได้รับเกียรติว่าเป็นผู้ทรงความรู้ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าข้อมูลข่าวสารมีพลานุภาพอย่างมหาศาลในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการผลักดันให้สังคมเกิดการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง หรือด้านของการก่อให้เกิดภาวะวิกฤติให้สังคมเสื่อมถอยไปสู่ความวิบัติ

ความรู้เท่าทันสื่อมวลชน

"ความรู้เท่าทันสื่อมวลชน" (mass media literacy) เป็นคำที่ได้รับการกล่าวถึงครั้งแรกในบทความเรื่อง *"ความรู้เท่าทันสื่อมวลชน ภารกิจของพลเมืองร่วมสมัย"* ซึ่งเขียนโดย บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2533 ความว่า

"ความที่สื่อมวลชนคือองค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งในขบวนการเรียนรู้ทางสังคมของเรา เราจะพูดก็ได้ว่ายุคนี้คือ "ยุคแห่งสื่อมวลชน" ในความหมายที่ว่าไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ก็ตาม สื่อมวลชนย่อมมีส่วนกำหนดการเติบโตของเราในบางระดับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับสังคมไทยสมัยใหม่ในขณะที่สื่อมวลชนมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ อันตรายประการหนึ่งก็คือ สื่อมวลชนอาจจะตอบสนองต่อผลประโยชน์ที่แคบ ๆ จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลประโยชน์ส่วนกว้างกว่าออกไปก็ได้ ดังนั้นเราจึงปล่อยให้พัฒนาการของสื่อมวลชนดำเนินไปอย่างอิสระและไร้การตรวจสอบที่รอบรู้ไม่ได้ ทว่าถ้าหากเราต้องการสื่อมวลชนที่ดียิ่งขึ้น เราจะต้องมีประชาชนที่มีความรู้เท่าทันสื่อมวลชนมากยิ่งขึ้น"

จากนั้นเขาก็เป็นการชี้แจงถึงสาเหตุที่สื่อมวลชนเข้าไปมีบทบาทต่อการครอบงำชีวิตของสังคมไทยอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากขึ้นตามลำดับ โดยการทำหน้าที่เป็น "ตัวแทน" ของประชาชนใน

การคัดเลือกและตัดสินว่าอะไรสำคัญ-ไม่สำคัญ/ถูก-ผิด/จริง-เท็จ ฯลฯ ควบคู่ไปกับการที่จะต้องพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อมวลชน โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบรรดาภารกิจของพลเมืองร่วมสมัย

การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนในปัจจุบัน โดยเฉพาะในช่วงแห่งความเบ่งบานในระบอบประชาธิปไตยของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2540 ที่มุ่งให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนและสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง รวมถึงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งต่อฝ่ายบริหารให้ใช้อำนาจได้มากขึ้น แต่ต้องอยู่ภายใต้ความโปร่งใสในการถ่วงดุลเพื่อให้พร้อมต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าวนั้น ปรากฏว่ากติกาที่ตราไว้นี้กลับได้รับการแทรกแซงและทำลายลงจนเป็นเหตุให้บ้านเมืองเกิดความปั่นป่วนวุ่นวานไปทั่ว ยังผลให้สื่อมวลชนเริ่มเกิดการ “เลือกข้าง” และนับวันยิ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้นตามลำดับ พร้อมกับสร้างความสับสนกับถ้อยคำที่กล่าวว่าสื่อมวลชนต้องตั้งมั่นอยู่บน “ความเป็นกลาง” ว่าแท้จริงแล้วนั้น “ความเป็นกลาง” ที่กล่าวถึงนั้นหมายถึงอะไรกันแน่ ระหว่างการวางตนให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน หรือว่าต้องยึดมั่นต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้วยความเที่ยงตรงตามข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของข้อมูลข่าวสารดังที่กล่าวแล้วข้างต้นเป็นสำคัญ จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ตระหนักในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ยึดหลักจริยธรรมเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้เพราะ “ความเป็นกลาง” ของข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงนั้น ไม่มีคำว่า “เป็นกลาง” หากแต่ต้องตัดสินใจว่าจะตั้งมั่นยึดถือเอา “ความจริง” หรือ “ความเท็จ” อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น มาเป็นแก่นสารในการนำเสนอ

ในหนังสือ “สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันสื่อมวลชน” ของ**สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ** ที่จัดพิมพ์เผยแพร่ในวาระครบรอบ 11 ปี เมื่อ 4 กรกฎาคม 2551 มี 4 บทความที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อมวลชน สาระโดยสรุป ดังนี้

บทความแรกเรื่อง “นายประตูข่าวสารในอุดมคติ” เขียนโดย พีระ จิรโสภณ บ่งบอกว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกิดจากนายประตูข่าวสาร ซึ่งถือว่าเป็น “ผู้ที่ตัดสินใจในการเลือกกลั่นกรองข่าวสารหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับข่าวว่า เรื่องไหน สิ่งไหนควรทำเป็นข่าวหรือนำเสนอเป็นรายงานข่าว และจะนำเสนออย่างไร” เพราะ “ข่าวสารคือ อำนาจ” โดยคนทำสื่อคือนายประตูข่าวสารที่คอยควบคุมและจัดการกับข่าวสาร ด้วยการโน้มน้าวใจให้เปลี่ยนทัศนคติ และวางกรอบความคิดในการรับรู้เพื่อเป็นผู้กำหนดความจริงทางสังคมและการสร้างการเรียนรู้ทางสังคม พร้อมกับกล่าวถึง “นายประตูข่าวสาร” ในอุดมคติว่า ควรต้องยึดจริยธรรมของวิชาชีพสื่อเป็นสำคัญ ทั้งในด้านความรับผิดชอบ เสรีภาพ อิสรภาพ ความจริง ความถูกต้อง ความเป็นภววิสัยในข่าว และความยุติธรรม เป็นต้น ควบคู่กับการเป็น active (ผู้รุก) เปิดโปงสืบเสาะผลักดันสนับสนุนในเวลาเดียวกันด้วย รวมทั้งการเสนอบัญญัติ 10 ประการ ให้ “นายประตูข่าวสาร” พึงถือปฏิบัติ

บทความที่สองเรื่อง “นายทวารข่าวสาร: มองผ่านงานวิจัย” เขียนโดย พรรษาสิริ กุหลาบ ระบุว่าเหตุการณ์หนึ่งๆ ไม่ได้เป็น “ข่าว” ด้วยตัวของมันเอง แต่มีคนเปิดไฟเขียวให้เหตุการณ์เหล่านั้นได้รับการถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน เปรียบเสมือนประตูที่เปิดหรือปิดกั้นข้อมูลข่าวสารให้ผ่านไปสู่ประชาชนได้โดยนายทวารข่าวสาร นอกจากพิจารณาคัดเลือกนำเสนอข่าวตามหลักวิชาชีพที่คำนึงถึง “คุณค่าข่าว” แล้ว ยังขึ้นกับความชอบของตนและสิ่งที่ผู้อ่านต้องการด้วย รวมถึงความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว พร้อมกับการระบุถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับการทำงานของนายทวารข่าวสารในสื่อมวลชนไทย ในงานวิจัยก็พบว่า ยึดถือกรอบและเกณฑ์ในการคัดเลือกข่าว การมีวิธีนำเสนอข่าว และอิงความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวเช่นกัน ในตอนท้ายของบทความผู้เขียนได้เสนอแนะบทบาทของนายทวารข่าวสารไว้ 4 ประการ ได้แก่ การปรับทัศนคติ

และสร้างองค์ความรู้ในเรื่องที่รายงาน กระบวนการคัดกรองสารต้องมีคุณภาพมากขึ้น นโยบายขององค์กรสื่อต้องเปิดกว้างและการหาเกณฑ์ในการนำเสนอเนื้อหาร่วมกัน

บทความที่สามเรื่อง "สื่อไทยในสงครามข่าวสาร" เขียนโดย บรรยงค์ สุวรรณผ่อง กล่าวว่า จากจำนวนสื่อไม่ว่าจะเป็น "สื่อใหม่" หรือ "สื่อเก่า" ที่มีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ต้องก่อสงครามข่าวสาร โดยประชาชนผู้บริโภคข่าวสารต้องตกอยู่ในความเป็นฝักฝ่าย จนอาจนำไปสู่ความแตกแยก ยิ่งหลังจากการจัดตั้งรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 แล้ว ยิ่งทวีให้สื่อมวลชนดูตกเป็นเครื่องมือหรือถูกผลักดันให้เข้าร่วมสงคราม ด้วยการ 1) ใช้คนที่มีความรู้เรื่องสื่อมาทำลายสื่อ 2) เป็นการต่อสู้กันของสองฝ่าย 3) สื่ออื่นๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสื่อโจ๊ก และ4) ข่าวสองด้านกับการเป็นกลางคนละประเด็น ดังนั้นเมื่อต้องตกอยู่ในภาวะสงครามข่าวสาร จึงจำเป็นต้องแนะนำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อมวลชน เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อความเสื่อมสลายในความน่าเชื่อถือหรือตกอยู่ภายใต้การนำเสนอเรื่องราวโดยการมีวาระแฝงเร้น นายทวารข่าวสารพึงต้องมีความรู้เท่าทันด้วยการกรองผลกระทบของเหตุการณ์และกรองแหล่งข่าวเพื่อป้องกันตนเองมิให้การตกเป็นเครื่องมือหรือถูกผลักเข้าสู่สมรภูมิรบของสงครามข่าวสาร

บทความสุดท้ายเรื่อง "สื่อกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยี" เขียนโดย สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ กล่าวถึงความสำคัญของการให้มีพื้นความรู้ทางเทคโนโลยี เพราะจะทำให้ผู้เข้าถึงสามารถนำเอาความรู้นั้นมาใช้ในการทำงาน โดยการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะทั้งในระดับพื้นฐาน ระดับพัฒนา และระดับมืออาชีพของการสื่อสาร ด้วยการอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในงานอย่างรู้เท่าทันจนบังเกิดประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผลในการสื่อสาร รวมถึงการต้องรู้เท่าทันความเป็นสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นใหม่ หรือสื่อที่เกิดจากการหลอมรวมของเทคโนโลยี นอกจากนี้การรู้เท่าทันเทคโนโลยีจำต้องล่วงรู้ถึงปัญหาความผิดทางกฎหมายและจริยธรรม เพราะจะช่วยให้เกิดความเท่าทันแหล่งข่าว

จากบทความข้างต้นเป็นการพิจารณาความรู้เท่าทันสื่อมวลชนของผู้ประกอบวิชาชีพในฐานะผู้ส่งสาร แต่ตามความหมายของความรู้เท่าทันสื่อมวลชนแล้ว อันมีนิยามโดยทั่วไประบุไว้ว่า *"เป็นความสามารถในการเปิดรับ เข้าใจ และตีความหมายของสารที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนได้อย่างมีหลักการ โดยล่วงรู้ถึงความลึกตื้นหนาบาง อันเป็นจุดหมายที่ซ่อนเร้นอยู่นั้น"* จัดเป็นการพิจารณาความรู้เท่าทันสื่อมวลชนในฐานะของผู้รับสาร ซึ่งต้องคำนึงถึงความสามารถใน 4 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงความหมายของสาร (access) การวิเคราะห์สาร (analyzation) การประเมินสาร (evaluation) และการสื่อสาร (communication) ผ่านสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้จะรู้เท่าทันเพียงไรขึ้นอยู่กับผู้รับสารว่ามีความตระหนักต่อ 1) กระบวนการทำงานของสื่อมวลชน 2) กระบวนการแปลความหมายของสาร 3) บทบาทหน้าที่ของสารที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน 4) เทคนิคการนำเสนอสารของสื่อมวลชน และ 5) ผลกระทบของสื่อมวลชนที่มีต่อบุคคลและสังคม ด้วยความเข้าใจต่อการบริโภคสื่อและการผลิตสื่อเป็นอย่างดี เพราะจะส่งผลต่อทักษะความรู้เท่าทันทั้งในระดับความเข้าใจ ระดับอารมณ์ ระดับจริยธรรม และระดับสุนทรียศาสตร์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้การแสวงหาคุณค่าและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนนั้นๆ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะกระทบต่อความรู้เท่าทันของผู้รับสาร 4 ประการ อันประกอบด้วย โครงสร้างและระบบองค์การของสื่อมวลชน การสร้างความหมายและการนำเสนอของสื่อมวลชน การรับรู้และแปลความหมายในสื่อมวลชน และผลของสื่อมวลชนในแต่ละลักษณะ

ส่วนการพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อมวลชน นอกจากการที่แต่ละบุคคลพึงต้องพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อมวลชนแล้ว ยังควรเผยแพร่ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนนี้ไว้ในหลักสูตรการศึกษาของวิชา

"สื่อมวลชนศึกษา" (media education) ควบคู่กับการยึดถือธรรมะตามหลักพุทธศาสนาที่มีชื่อว่า "อินทรีย์ 5" อันเป็นธรรมที่กล่าวถึงความเป็นใหญ่ในกิจของตน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "พละ 5" ซึ่งหมายถึงธรรมอันเป็นกำลังให้ถึงความหลุดพ้น เพื่อมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางความรู้เท่าทันสื่อมวลชนโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ *ระดับแรก* เรียกว่า "สัทธา" หรือ "ความเชื่อ" อันเป็นจุดตั้งต้นโดยเริ่มจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสาเหตุของการเปิดรับส่วนใหญ่แล้วมักเกิดจากความเชื่อที่เป็นศรัทธาของความเลื่อมใส แล้วพัฒนาไปสู่*ระดับที่สอง*ที่เรียกว่า "วิริยะ" หรือ "ความเพียร" โดยเมื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว จำต้องเพิ่มความเพียรพยายามในการสืบเสาะแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบให้เข้าถึงความจริง จากนั้นต้องวางตนให้อยู่ใน*ระดับที่สาม*ที่เรียกว่า "สติ" หรือ "ความระลึกได้" โดยต้องมีความตระหนักรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ปล่อยให้จิตหลงเคลิ้มไปกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับนั้นอย่างไร้จุดมุ่งหมาย ควบคู่ไปกับ*ระดับที่สี่*ที่เรียกว่า "สมาธิ" หรือ "ความตั้งมั่นของจิต" อันเป็นการควบคุมจิตให้สำรวมจนเกิดความมุ่งมั่นและแน่วแน่ในการล่วงรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้น แล้วท้ายที่สุดบังเกิด*ระดับที่ห้า* ที่เรียกว่า "ปัญญา" หรือ "ความหลุดพ้น" ด้วยการยังผลให้เกิดความรู้แจ้งโดยการรู้เท่าทันในข้อมูลข่าสารที่นำเสนอสื่อมวลชนนั้น

เอกสารอ้างอิง

บรรยงค์ สุวรรณผ่อง. (2551). "สื่อไทยในสงครามข่าวสาร" ใน **สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ.** กรุงเทพฯ : สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.

บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา. (2533). "ความรู้เท่าทันสื่อมวลชน ภารกิจของพลเมืองร่วมสมัย" ใน **ฐานันดรที่สี่จากระบบโลกถึงรัฐไทย** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

บุญเลิศ ศุภดิลก. (2520). "ศัพท์สื่อสารมวลชนทั่วไป" ใน **ศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน.** พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรรษาสิริ กุหลาบ. (2551). "นายทวารข่าวสาร: มองผ่านงานวิจัย" ใน **สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ.** ใน สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ. กรุงเทพฯ : สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.

พรสิทธิ์ พัฒธนานุรักษ์. (2551). "การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ" ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาเสริมประสบการณ์ผู้นำชุมชน.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พีระ จิรโสภณ. (2551). "นายประตูข่าวสารในอุดมคติ" ใน **สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ.** ใน สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ. กรุงเทพฯ : สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร. (2547). "การรู้เท่าทันสื่อมวลชน" ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี:สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2551). "การปฏิรูปการเมืองกับการออกแบบรัฐธรรมนูญ" ใน **เนชั่นสุดสัปดาห์.** ปีที่ 17 ฉบับที่ 856 วันที่ 24 ตุลาคม และฉบับที่ 857 วันที่ 31 ตุลาคม 2551.

สุรศักดิ์ จิรวัสตร์มงคล. (2551). "การบริหารการสื่อสารและสารสนเทศทางการเมือง" ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารทางการเมือง.** นนทบุรี:สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2551). "สื่อกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยี" ใน **สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ** ใน **สงครามข่าวสารกับการรู้เท่าทันของสื่อ.** กรุงเทพฯ : สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.

อัครา ศุภเศรษฐ์ (รวบรวม แปล และร้อยเรียง). (ม.ป.ป.) **ปัญญาญาณของไอน์สไตน์.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยธรรมสากล.

Bower, W. (2003). **Defining Media Literacy: Summary of Harward Institute on Media Education.** http://interact.uoregon.edu/mediaLit/mir/readings/articles/,2003.

Duncan, O.D. (1968). "Social Stratification and Mobility: Problems in the measurement of Trend." In E.B. Sheldon and W.E. Moore (eds.). **Indicators of Social Change.** New York: Sage.

Lin, Nan. (1973). **The Study of Human Communication.** New York: Bobbs-Merrill.

Stair, Ralph M. and Reynolds, George M. (1999). **Principle of Information System: A Managerial Approach.** Cambridge: Cause Technology.

Weber, Max. (1947). **The Theory of Social and Economic Organization.** Translation of Part I of Wirtachaft and Gesel. Pschaft, Talcott Parsons (ed.). London: Hode.

เสริมสร้างสังคมความรู้เพื่อพัฒนานักศึกษา และเพิ่มพูนผลงานวิชาการของคณาจารย์

รองศาสตราจารย์ปิยะนุช สุจิต *
piyanut.su@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างสังคมความรู้เป็นความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชากรของชาติ การเสริมสร้างสังคมความรู้ในสถาบันการศึกษาซึ่งมีลักษณะของประชาคมที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนบุคลากรสายสนับสนุน ทำได้ด้วยการดำเนินการให้เขาเหล่านั้นเป็นผู้รู้สารสนเทศ ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้เสริมสร้างสังคมความรู้ในมหาวิทยาลัยด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (Library Orientation) แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคน บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awereness Servive) บริการแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แก่อาจารย์และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ส่งเอกสารแนะนำหนังสือใหม่ไปบริการแก่คณาจารย์ทุกภาควิชาเป็นประจำทุกเดือน ออกจดหมายข่าวของสำนักทุกเดือน เป็นต้น

โครงการเชิงรุกของศูนย์วิทยบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการเสริมสร้างสังคมความรู้โครงการล่าสุดคือ บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ (Selective Dissermination of Information - SDI) ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ว่าโครงการ **SDI** จะมีส่วนช่วยเพิ่มพูนผลงานวิชาการของคณาจารย์และเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

* ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, กรรมการสภามหาวิทยาลัย, กรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

การเสริมสร้างสังคมความรู้เป็นความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชากรของชาติ โดยส่วนรวมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพเพื่ออนาคตของชาติ ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ประชากรรายบุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับทุกภาคส่วนต้องตระหนักและดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆเพื่อเสริมสร้างสังคมความรู้ นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งสู่ประชากรทุกคนอย่างตลอดชีวิต โดยเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ดังนั้นสถาบันบริการสารสนเทศของสถาบันการศึกษา จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เอื้อต่อการรู้สารสนเทศของประชาคมเพื่อเป็นการเสริมสร้างสังคมความรู้ในสถาบันการศึกษาแห่งนั้น อันจะส่งผลถึงการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม

แนวคิดเรื่องการสร้างสังคมความรู้

สถาบันการศึกษามีสภาพที่แตกต่างของสังคมโดยมีประชาคมหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนบุคลากรสายสนับสนุน การเสริมสร้างสังคมความรู้ในสถาบันการศึกษาทำได้ด้วยการดำเนินการให้ประชาคมรู้สารสนเทศ การรู้สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Brevie, 1987, p.46) เด็มโม (Demo, 1986, p.6) อธิบายว่าการรู้สารสนเทศคือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีชนิดต่าง ๆ เพื่อการจัดเก็บ ค้นคืน และส่งสารสนเทศจำนวนมาก การรู้สารสนเทศ เป็นความสามารถของบุคคลที่รู้ว่าตนเองต้องการสารสนเทศชนิดใด อย่างไร รวมตลอดถึงการมีความสามารถในการสืบค้น ประเมินและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Association of College and Research Library, 2000) ผู้รู้สารสนเทศจึงจำเป็นต้องมีความสามารถและมีทักษะในการค้นคืนระบบ โอแพ็ก รู้วิธีการใช้อินเทอร์เน็ต และการค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ ดังนั้นสถาบันบริการสารสนเทศของสถาบันการศึกษาจึงต้องถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะต้องเสริมสร้างให้ประชาคมรู้สารสนเทศด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการเสริมสร้างสถาบันการศึกษาให้เป็นสังคมความรู้

การสร้างสังคมความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวน สุนันทา

ประเทศไทยกำลังเร่งรัด พัฒนาตนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมเศรษฐกิจใหม่และสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) การเทียบเคียงแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค เพื่อให้มีศักยภาพในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วิทยาศาสตร์ และการศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญของประเทศ

มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีพันธกิจที่สำคัญ คือการผลิตบัณฑิตพัฒนาและสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม บริการวิชาการแก่สังคม รวมทั้งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม บทบาทที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การชี้นำ แจ้งเตือนและแก้ปัญหาให้กับชุมชน และสังคม จึงเสมือนสมองขุมกำลังทางวิชาการ (ช่วงโชติ พันธเวช, 2551) การเสริมสร้างสังคมความรู้ในสถาบัน การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนามหาวิทยาลัยตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยด้วยการบริหารจัดการด้วยระบบ ICT ที่ทันสมัย เพื่อดำเนินการสู่การเป็น e-University (ช่วงโชติ พันธุเวช, 2551, หน้า 4) โดยมี

ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย 9 ยุทธศาสตร์ ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนสู่มาตรฐานสากล มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาห้องสมุดสู่ e-Library and Iiving Library, Uninet, Internet, Intronet, network (ช่วงโชติ พันธุเวช, 2551, หน้า 12) หน่วยงานหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย คือ ห้องสมุด ซึ่งปัจจุบันมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปในแต่ละมหาวิทยาลัย ห้องสมุดเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่จัดหาทรัพยากรและจัดบริการชนิดต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคสารสนเทศของนักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกกลุ่มของมหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ตามภาระหน้าที่

กิจกรรมเพื่อสร้างสังคมความรู้โดยศูนย์วิทยบริการ

ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า "ศูนย์วิทยบริการ" สังกัดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ตระหนักถึงความจำเป็นของการสร้างสังคมความรู้ จึงมีจุดม่งหมายที่จะให้นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนบุคลากรสายสนับสนุนทุกคนรู้สารสนเทศด้วยการจัดทำโครงการต่างๆ ที่เอื้อต่อนักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ในส่วนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ศูนย์วิทยบริการได้จัดโครงการปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (Library Orientation) แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนเป็นรายกลุ่มทุกวันเป็นเวลา 1 เดือน ในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ด้วยการบรรยาย จัดนิทรรศการและนำชมเพื่อให้นักศึกษารู้ระบบการจัดเก็บ รู้วิธีการเข้าถึงและค้นคืนข้อมูลจาก OPAC ฐานข้อมูลออนไลน์ และ CD-ROM ส่วนนักศึกษาทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอก และอาจารย์ ศูนย์วิทยบริการได้จัดโครงการแนะนำ วิธีการเข้าถึงและค้นคืนฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งมีให้บริการรวมทั้งสิ้น 21 ฐานข้อมูล

หลังจากได้จัดโครงการ Library Orientation แล้ว โครงการสืบเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสังคมความรู้ในมหาวิทยาลัยคือ บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awereness Servive) โดยการจัดพิมพ์ข่าวสารเด่นๆ ของแต่ละวันลงบอร์ดอักษรวิ่งไฟฟ้า เพื่อเผยแพร่สารสนเทศแก่นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย บริการ แนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แก่อาจารย์และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา นอกจากนั้นยังได้ส่งเอกสารแนะนำหนังสือใหม่ไปบริการแก่คณาจารย์ทุกภาควิชาเป็นประจำทุกเดือน รวมทั้งสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้ออกจดหมายข่าวทุกเดือนเช่นกันเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจและข่าวบริการวิชาการต่างๆ ที่จัดโดยหน่วยงานย่อยของสำนัก ซึ่งประกอบด้วย สำนักงาน ผู้อำนวยการ ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และศูนย์การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีการศึกษา ในส่วนของศูนย์วิทยบริการ โครงการเกี่ยวเนื่องกับการเสริมสร้างสังคมความรู้ล่าสุดคือ โครงการบริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ (Selective Dissermination of Information - SDI)

SDI บริการเชิงรุกเพื่อสร้างสังคมความรู้

โครงการ SDI จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนผลงานวิชาการของคณาจารย์และเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

การเปิดตัวโครงการบริการ SDI จัดขึ้นวันที่ 28 ส.ค. พ.ศ. 2551 โดยมีกิจกรรมดังนี้ 1) ประชาสัมพันธ์โครงการ SDI ด้วยการลงในจดหมายข่าวประจำวันของมหาวิทยาลัยที่มีชื่อว่า "แก้วเจ้าจอม" และจดหมายข่าวของสำนักวิทนบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ติดป้ายประกาศ

ประกาศทางบอร์ดอักษรวิ่งไฟฟ้า ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายในมหาวิทยาลัย ลงเว็บไซต์ของสำนักและของศูนย์วิทยบริการ รวมตลอดถึงส่งหนังสือเชิญไปยังคณาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย 2) จัดนิทรรศการแนะนำบริการ SDI 3) จัดทำวิดิทัศน์ในลักษณะการ์ตูนแนะนำให้รู้จักและเชิญชวนให้ใช้บริการ SDI 4) แนะนำการเข้าถึงฐานข้อมูลออนไลน์ของศูนย์วิทยบริการที่มีอยู่จำนวน 21 ฐาน 5) แจกแบบฟอร์มการสมัครเป็นสมาชิกเข้ารับบริการ SDI

SDI เป็นบริการเชิงรุกบริการใหม่ที่อาจารย์นักศึกษาและบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ให้ความสนใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณาจารย์ที่กำลังทำผลงานวิชาการและนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่ต้องทำวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ ที่น่าดีใจโดยไม่คาดคิดก็คือ มีหน่วยราชการอื่นที่ทราบข่าวจากทางเว็บไซต์ของสำนักได้ติดต่อขอส่งบุคลากรเข้าร่วมในกิจกรรมวันเปิดตัวโครงการบริการ SDI ด้วย และต่อมาภายหลังเมื่อศูนย์การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยของสำนักได้จัดโครงการอบรมการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Desktop Author หน่วยราชการดังกล่าวรวมทั้งหน่วยราชการอื่นก็ได้ติดต่อขอเข้าร่วมโครงการอีก จากผลการประเมินโครงการ SDI ในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดเป็นที่น่าพอใจยิ่ง จึงนับว่า SDI เป็นบริการเชิงรุกที่น่าสนใจเพื่อสร้างสังคมความรู้ได้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

SDI คืออะไร

ผู้ใช้บริการของศูนย์วิทยบริการสนใจถามไถ่กันมากว่า SDI คืออะไร

SDI คือคำย่อของ Selective Dissermination of Information มีชื่อเรียกเป็นภาษาไทยแตกต่างกันไปบ้าง เช่น “บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ” “บริการเลือกสรรสารสนเทศเฉพาะบุคคล” “บริการสารสนเทศเลือกสรร” “บริการสารสนเทศเฉพาะบุคคล” “บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศเฉพาะบุคคลเฉพาะเรื่องเฉพาะวิชา” เป็นต้น

บริการ SDI เกิดขึ้นครั้งแรกในศูนย์สารนิเทศเฉพาะ โดยจัดเป็นบริการภายในหน่วยงานที่ใช้เครื่องจักรกลในการคัดเลือกสารสนเทศใหม่ ๆ จากแหล่งข้อมูลทุกประเภท SDI เป็นบริการสารสนเทศทันสมัยรูปแบบหนึ่งที่จัดบริการแก่ผู้ใช้รายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยคัดเลือกและจัดหาสารสนเทศใหม่ให้ตรงกับความสนใจ และความต้องการของผู้ใช้ตามที่ผู้ใช้ได้แจ้งความประสงค์ไว้ สารสนเทศที่นำเสนอแก่ผู้ใช้อาจอยู่ในรูปของบรรณานุกรม ดรรชนี สาระสังเขป หรือสารสนเทศที่สมบูรณ์ โดยนำเสนอสารสนเทศให้ด้วยวิธีการที่สะดวกและรวดเร็ว เช่น ส่งทาง e-mail ไปรษณีย์ เป็นต้น

ประโยชน์ของบริการ SDI

บริการ SDI ที่ศูนย์วิทยบริการจัดมีจุดหมายเพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาได้สารสนเทศตามความต้องการข้อสังเกตของการเปิดตัวบริการ SDI ในวันพฤหัสที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2551 คือ ผู้ที่สมัครเข้ารับบริการ เป็นอาจารย์ที่กำลังทำวิจัยและทำผลงานวิชาการ และนักศึกษาระดับ ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตามที่ศูนย์วิทยบริการตั้งไว้ และจากการสำรวจข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายมีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาพอที่จะสืบค้นข้อมูล ไม่ชำนาญในการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งโดยทั่วไปใช้วิธีการสืบค้นแบบ Basic Search มีน้อยคนที่จะถนัดหรือทราบวิธีการสืบค้นแบบ Advanced Search หรือการปรับปรุงการสืบค้น (Review Search) หรือทราบการวิธีสืบค้นด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การไล่เรียงข้อมูล (Browse) เป็นต้น ดังนั้นจากการสำรวจข้อมูลในวันเปิดตัวโครงการบริการ SDI ทำให้ศูนย์

วิทยบริการเห็นแนวทางที่จะพัฒนาบริการ SDI ให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น ด้วยการจัดแนะนำการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ สำหรับคณาจารย์และนักศึกษา โดยแยกเป็นกลุ่ม ๆตามความต้องการเพื่อแนะนำวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มตามสาขาวิชา เช่น จัดแนะนำสำหรับอาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก และนักศึกษาระดับปริญญาโท

กระบวนการของ บริการ SDI

วัตถุประสงค์ในการจัดบริการ SDI ของศูนย์วิทยบริการ ก็เพื่อต้องการช่วยกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่อาจารย์และนักศึกษา ที่ต้องการทำผลงานวิชาการและงานวิจัยให้ได้รับความสะดวกในการใช้สารสนเทศตรงตามความต้องการโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ดังนั้นการจัดบริการ SDI ดังกล่าวจึงเป็นโอกาสของศูนย์วิทยบริการที่ได้จัดบริการเชิงรุกอันเป็นไปตามแนวคิดของสถาบันบริการสารสนเทศสมัยใหม่ ที่เปลี่ยนจากพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศด้วยการคัดเลือกและจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาสะสมไว้ในสถาบันบริการสารสนเทศให้สมบูรณ์ เพื่อรอเวลาให้มีผู้มาใช้ (Just in case) มาเป็นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้เฉพาะกรณีที่ต้องการใช้จริงในขณะนั้น (Just in time) (Stuart,1997) ช่วยให้ผู้ใช้ได้สารสนเทศตรงความต้องการโดยไม่กำจัดเวลาและสถานที่ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในการเพิ่มพูนจำนวนงานวิจัยและเพิ่มพูนจำนวนของคณาจารย์ที่ได้รับตำแหน่งทางวิชาการ กระบวนการดำเนินงานของบริการ SDI มีดังนี้

1. สร้างฐานข้อมูลสมาชิกผู้ใช้บริการ (Users Profile) โดยรวบรวมรายละเอียดส่วนตัวของผู้ใช้เช่น ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง หมายเลขโทรศัพท์ สถานที่ทำงาน สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ภาษาที่ใช้ รวมทั้งหัวข้อวิชาหรือเรื่องที่ผู้ใช้ระบุความต้องการโดยทั่วไปเป็นเรื่องที่ผู้ใช้กำลังศึกษาหรือทำการวิจัยอยู่

2. การสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศ (Document Profile) โดยการนำสารสนเทศ ต่าง ๆ ในศูนย์วิทยบริการมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเตรียมการบริการแก่ผู้ใช้

3. การเปรียบเทียบเพื่อคัดเลือกสารสนเทศ (Comparion or Matching) เมื่อได้ระยะเวลาที่กำหนดในการให้บริการเช่น เดือนละครั้ง ศูนย์วิทยบริการจะนำรายชื่อสมาชิกผู้ใช้บริการที่ระบุความต้องการสารสนเทศไว้แล้วมาเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลสารสนเทศที่ได้รวบรวมไว้ในระยะเวลาหลังสุดเพื่อค้นหาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการ โดยผู้ให้บริการต้องพยายามคัดเลือกสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด ไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป

4. จัดส่งสารสนเทศที่คัดเลือกแล้วให้แก่สมาชิกผู้ใช้บริการ (Notification) ขั้นตอนนี้ดำเนินการเมื่อศูนย์วิทยบริการได้เปรียบเทียบคัดเลือกสารสนเทศตรงกับความต้องการของผู้ใช้แต่ละคนแล้วซึ่งโดยทั่วไปจัดส่งเฉพาะรายละเอียดทางบรรณานุกรมหรืออาจระบุหัวเรื่องและสาระสังเขปด้วย (ถ้ามี) โดยศูนย์วิทยบริการการจัดส่งให้ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์(e-mail)

5. ประเมินผลการใช้บริการ โดยให้สมาชิกผู้ใช้บริการประเมินผลการใช้บริการว่าได้รับสารสนเทศตรงตามความต้องการที่ได้ระบุไว้หรือไม่ คุณภาพการบริการเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อศูนย์วิทยบริการจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ภาพกิจกรรมวันเปิดโครงการบริการ SDI

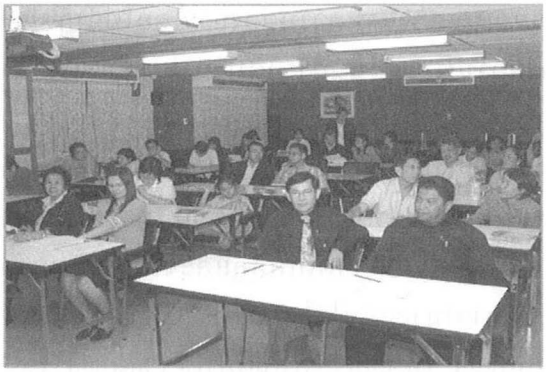
รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุเวช
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
กล่าวเปิดงาน

รศ.ปิยะนุช สุจิต
ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
กล่าวรายงาน

นิทรรศการและนำ SDI

สมาชิกผู้ใช้บริการฟังรายละเอียดบริการ SDI

แบบขอรับบริการ SDI

โปรดกรอกข้อมูล รายละเอียด

ตอนที่ 1 รายละเอียดของผู้ขอรับบริการ SDI

ชื่อ- นามสกุล..... ตำแหน่ง ☐ อาจารย์ ☐ เจ้าหน้าที่ ☐ อื่น ๆ.....

คณะ.....ภาควิชา.....

สาขาวิชา/หน่วยงาน.....โทรศัพท์ที่ทำงาน.....

โทรศัพท์มือถือ.....E-mail (Account SSRU.) .....

วัตถุประสงค์ของการใช้บริการ ☐ การทำวิจัย ☐ การเรียนการสอน ☐ ติดตามข่าวสาร ☐ อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ลักษณะความต้องการ

1.หัวข้อที่สนใจ หรือ Key word ที่ต้องการ

1.1. .....

1.2. .....

1.3. .....

2. ลักษณะสารสนเทศที่ต้องการ

☐ บรรณานุกรม ☐ สาระสังเขป ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุให้ชัดเจน).....

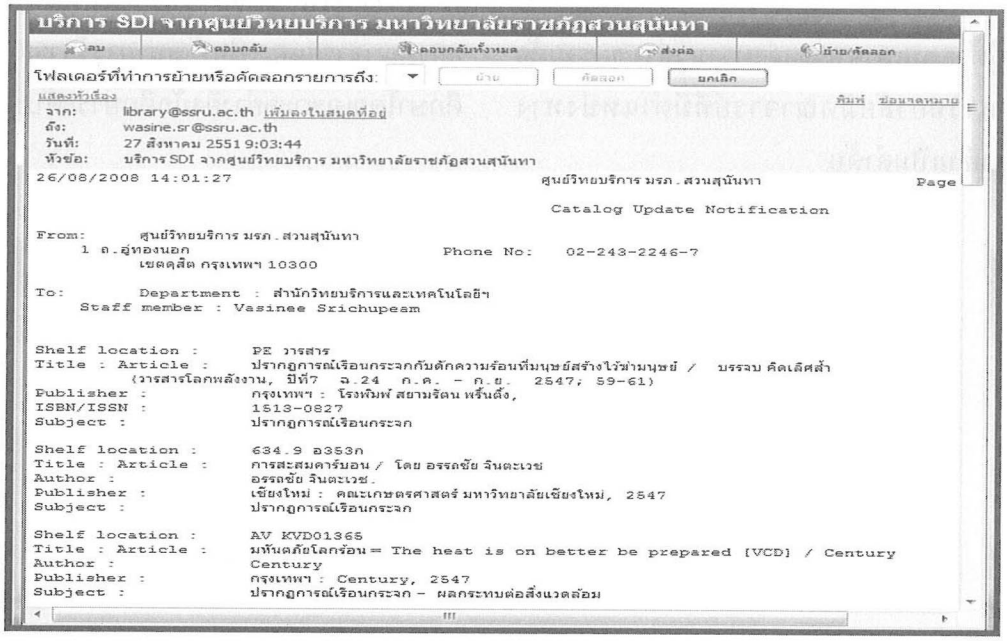
3. แหล่งสารสนเทศที่ต้องการ

☐ หนังสือ..... ☐ วารสาร ..... ☐ ฐานข้อมูลออนไลน์.....

ขอบคุณที่ใช้บริการ

ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

แบบขอรับบริการของศูนย์วิทยบริการ

ตัวอย่างหัวข้อสารสนเทศที่ศูนย์วิทยบริการส่งให้แก่ผู้ใช้

ปัญหาและแนวทางแก้ไข

บริการ SDI ที่ศูนย์วิทยบริการเพิ่งเริ่มจัดมีปัญหาขลุกขลักในการดำเนินการอยู่บ้าง เพราะความเป็นมือใหม่ อาจยังจัดบริการได้ไม่ถูกใจลูกค้าเป็นที่สุด แต่ก็เป็นก้าวแรกของความพยายามในการจัดบริการเชิงรุกชนิดหนึ่งของศูนย์วิทยบริการ ซึ่งคาดหวังว่าจะพยายามปรับปรุงให้บริการดีขึ้นเรื่อยๆ จนเข้มแข็งเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บริการ ปัญหาอุปสรรคในการจัดบริการ SDI คือ ศูนย์วิทยบริการ มีบุคลากรน้อย ทำให้ไม่สามารถจัดบุคลากรเพื่อให้บริการ SDIโดยเฉพาะได้ ดังนั้นจึงมอบงานให้ 2 งานย่อย คือ งานบริการและงานเทคโนโลยีสารสนเทศ แม้จะเป็นการเริ่มต้นโครงการบริการ SDI แต่ศูนย์วิทยบริการก็คาดหวังว่าบริการ SDI จะเป็นบริการเชิงรุกที่ผู้ใช้พึงพอใจ และเป็นบริการที่มีส่วนช่วยผู้ใช้ทั้งที่เป็นนักศึกษาและอาจารย์ให้รู้สึกสนุกกับการใช้สารสนเทศและได้ใช้สารสนเทศตรงตามความต้องการเพื่อพัฒนางานวิจัย และผลงานวิชาการตามความคาดหวังทั้งของตนเองและของมหาวิทยาลัย ศูนย์วิทยบริการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นหน่วยงานสนับสนุนที่มีส่วนช่วยพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ สนุกกับและเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ รวมทั้งช่วยให้มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

บทสรุป

การเสริมสร้างสังคมความรู้เป็นความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชากรของชาติ สถาบันการศึกษาเป็นสังคมที่มีความแตกต่างตามลักษณะของประชาคม การเสริมสร้างสังคมความรู้ในทำได้ด้วยการดำเนินการให้ประชาคมไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนบุคลากรสายสนับสนุนรู้สารสนเทศรู้สารสนเทศ ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้เสริมสร้างสังคมความรู้ในมหาวิทยาลัยด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (Library Orientation) แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคน บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awereness Servive) บริการแนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แก่อาจารย์และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา ส่งเอกสารแนะนำหนังสือใหม่ไปบริการแก่คณาจารย์ทุกภาควิชาเป็นประจำทุกเดือน ออกจดหมายข่าวของสำนักทุกเดือน

โครงการเชิงรุกของศูนย์วิทยบริการที่เกี่ยวเนื่องกับการเสริมสร้างสังคมความรู้โครงการล่าสุดคือ บริการเลือกเผยแพร่สารสนเทศ (Selective Dissermination of Information - SDI) ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ว่าโครงการ **SDI** จะมีส่วนช่วยเพิ่มพูนผลงานวิชาการของคณาจารย์และเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

บรรณานุกรม

ช่วงโชติ พันธุเวช. (2551). **ผลงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปี พ.ศ. 2548-2551.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ชุติมา สัจจานันท์. (2550, ก.ค. - ธ.ค.) การรู้สารสนเทศ: การสอนและการวิจัย. **วารสารห้องสมุด**, 51 (2), 27 - 45.

สุจิน บุตรดีสุวรรณ. (2550, ก.ค. - ธ.ค.). การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) สำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. **วารสารห้องสมุด**, 51 (2), 73 - 92.

Association of College and Research Library. (2000) Information Literacy competency standard for higher education Retrieve May 2, 2007, from http://www.ala.org/ala/aerlstandardards/informationliteracycompetency.htm.

Breivik, P.S. (1987). Making the most Libraries in the search of academie excellence. Change , 19,

Demo, W. (1986). **Idea of information Literacy standards.** New York : Tompkins Cartiand community College.

เคล็ดลับในการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ *

รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน **

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดของการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ โดยให้ความสำคัญกับการให้ความสำคัญกับคุณภาพของบุคลากรขององค์กร การคิดค้นนวัตกรรม การให้ความสำคัญกับลูกค้า และการลงทุนด้านบุคลากร ตามพัฒนาองค์กรที่เป็นเลิศนั้น ต้องเป็นการพัฒนาองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านวัฒนธรรมขององค์กร ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเทในระยะยาว ด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และด้านคุณภาพของแรงงาน นอกจากนี้มีผลวิจัยหลายอย่างที่ชี้ว่าองค์ประกอบนี้ ไม่มีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นเลิศเลย ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร กลยุทธ์ขององค์กร และเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารในองค์กร

---

* แปลและเรียบเรียงจาก Waal, A.A. (2008,April). "The Secret of High Performance Organizations".

** รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน อบ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, อม. (บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วทม. (เทคโนโลยีสารสนเทศ) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง PhD.(Library and Information Studies), Loughborough University, United Kingdom

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อดีตผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทนำ

องค์กรที่เป็นเลิศ (High Performance Organizations: HPO) เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นเลิศ มีความสามารถทางการแข่งขันสูง มีการจัดการความรู้ที่ดีและบุคลากรในองค์กรเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ หลายคนต้องการคำตอบว่าองค์กรที่เป็นเลิศ มีการบริหารจัดการอย่างไร คำตอบที่ทุกคนเข้าใจคือองค์กรที่เป็นเลิศเน้นการทำในสิ่งที่ถูกต้อง (focus on the right thing) มีการวัดและประเมินผลที่ดี และมุ่งความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว จากการสำรวจกว่า 2000 องค์กรในธุรกิจหลายประเภทได้เปิดเผยวิธีการที่ยังคงมีความสามารถในการแข่งขัน โดยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและมีวิธีปฏิบัติที่จะทำให้คนดีและคนเก่งทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร คอลลินและพอร์ราส(1995) ได้ศึกษา 18 องค์กรที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและก่อตั้งมายาวนานกว่า 100 ปี และเปรียบเทียบการทำงานกับองค์กรที่เป็นคู่แข่งขันในระดับเดียวกัน เขาได้อธิบายถึงความสำเร็จขององค์กรที่มีความเข้มแข็งและวัฒนธรรมอันยาวนานว่า องค์กรเหล่านั้นล้วนให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคนมาทำงานที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จภายใต้สภาวะแวดล้อมนั้นๆ ได้ องค์กรเหล่านั้นจะต้องมีผู้นำที่เข้มแข็ง ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี ผู้บริหารมองเห็นตลาดและมีระดับการสร้างรายได้สูง กำไรจากการดำเนินธุรกิจเหล่านี้เป็นผลลัพท์จากการมีวัฒนธรรมการทำงานที่ดี ไม่ใช่จากแรงขับเคลื่อนที่อยู่เบื้องหลัง

จากงานวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม (Institute of Social Research:ISR) (Maitland, 2002) ระบุจำนวนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ทำให้เห็นความแตกต่างขององค์กรที่เป็นเลิศจากองค์กรโดยทั่วไปคือ

- **ให้ความสำคัญกับคุณภาพ** เป็นจิตสำนึกและแนวปฏิบัติของบุคลากรทุกคนในองค์กรที่ทำให้ภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้สภาวการณ์กดดันอย่างไร
- **เน้นนวัตกรรม** องค์กรที่เป็นเลิศจะคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การดำเนินงานเหนือคู่แข่งขัน
- **ให้ความสำคัญต่อลูกค้าก่อนเสมอ** องค์กรที่เป็นเลิศให้บริการลูกค้าก่อนเสมอ ไม่ใช่เน้นผู้ถือหุ้น
- **ลงทุนกับบุคลากร** องค์การที่เป็นเลิศรู้ว่า บุคลากรเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุดขององค์กร เขาไม่เพียงแต่พูด แต่หมายความตามนั้นจริงๆ บุคลากรจะทุ่มเทให้กับองค์กรมากขึ้นเมื่อสิ่งที่เขาทุ่มเทไปได้รับการยอมรับและตอบสนองให้พัฒนาต่อไป
- **สร้างวัฒนธรรมที่ดีและเข้มแข็ง** เป็นองค์กรที่มีความสุข ที่บุคลากรเชื่อว่าสิ่งที่องค์กรทุ่มเทไปเป็นความถูกต้องชอบธรรมทั้งภายในและภายนอก เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์กร และผู้นำองค์กร

องค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศ

ในการค้นหาความลับขององค์กรที่เป็นเลิศ ผู้วิจัยได้ใช้เวลา 5 ปีในการศึกษาลักษณะสำคัญที่ทำให้องค์กรเหล่านั้นมีความเป็นเลิศ และมีผลต่อผู้จัดการที่ทำให้นำไปปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลสูงกว่าเป้าหมาย การวิจัยได้เริ่มจากการค้นหาเอกสารกว่า 280 สิ่งพิมพ์ที่ศึกษาเรื่องนี้ในรอบ 30 ปีที่ผ่านมาเกี่ยวกับองค์กรประสิทธิภาพสูง ซึ่งการสำรวจจากหน่วยงานทั่วโลกกว่า 2500 แห่งทั้งองค์กรของรัฐและองค์กรธุรกิจ โดย ได้เปรียบเทียบความแตกต่างด้านการเงินขององค์กรจากข้อมูลใน 280 สิ่งพิมพ์ พบว่าองค์กรประสิทธิภาพสูงจะได้รับผลตอบแทนทางด้านการเงินสูงกว่าองค์กรอื่น เมื่อ

เปรียบเทียบจากข้อมูลด้านอื่นที่ไม่ใช่ด้านการเงิน องค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงจะมีระดับความพึงพอใจของลูกค้าสูงกว่า ความจงรักภักดีของลูกค้าและพนักงานมากกว่า รวมถึงคุณภาพของสินค้าและบริการดีกว่า

ผลจากการสำรวจพบว่าองค์กรที่เป็นเลิศมี 35 คุณลักษณะใน 5 องค์ประกอบที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรนั้นเป็นองค์กรประสิทธิภาพสูงหรือเป็นคุณลักษณะขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านคุณภาพการบริหาร (Management Quality)

1. การบริหารงานเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกในองค์กร
2. การบริหารงานถูกต้องและชอบธรรม
3. การบริหารงานเป็นต้นแบบให้แก่สมาชิกในองค์กร
4. การบริหารงานนำมาซึ่งการตัดสินใจที่รวดเร็ว
5. การบริหารงานนำไปสู่การปฏิบัติที่รวดเร็ว
6. การบริหารงานโดยเป็นพี่เลี้ยงแก่สมาชิกในองค์กรให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น
7. การบริหารงานเน้นความสำเร็จของผลงาน
8. การบริหารงานมีประสิทธิภาพ
9. การบริหารงานโดยใช้ภาวะผู้นำสูง
10. การบริหารงานด้วยความเชื่อมั่น
11. การบริหารงานต้องมีการควบคุมที่รัดกุมสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านวัฒนธรรมระบบเปิด (Openness and Action Orientation)

12. การบริหารงานเน้นการสื่อสารกับบุคลากรอย่างทั่วถึง
13. สมาชิกขององค์กรให้เวลากับการสื่อสารภายใน การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้
14. สมาชิกองค์กรเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานที่สำคัญ
15. การบริหารงานอนุญาตให้เรียนรู้ความผิดพลาดได้
16. การบริหารงานอนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลง
17. องค์กรเน้นประสิทธิภาพการดำเนินงาน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านความมุ่งมั่นทุ่มเทในระยะยาว (Long Term Commitment / Orientation)

18. องค์กรได้รักษาความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
19. องค์กรมีเป้าหมายที่จะให้บริการลูกค้าให้ดีที่สุด
20. องค์กรได้เติบโตมาพร้อม ๆ กับคู่ค้า พันธมิตร และลูกค้า
21. การบริหารงานได้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลานาน
22. องค์กรเป็นที่ทำงานที่มั่นคงและปลอดภัยสำหรับสมาชิกในองค์กร
23. การบริหารงานรูปแบบใหม่ได้รับการส่งเสริมจากภายในองค์กร

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

24. องค์กรได้ปรับใช้กลยุทธ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนและแตกต่างจากองค์กรอื่น
25. กระบวนการภายในองค์กรมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
26. กระบวนการภายในองค์กรมีการดำเนินงานอย่างเรียบง่ายต่อเนื่อง
27. กระบวนการภายในองค์กรมีการดำเนินงานคู่ขนานอย่างต่อเนื่อง
28. มีการบันทึกรายงานทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร
29. องค์กรได้รายงานผลงานด้านการเงิน

และด้านอื่นๆ ให้สมาชิกในองค์กรทราบ

30. องค์กรได้สร้างนวัตกรรมต่อเนื่องในด้านสมรรถนะหลักขององค์กร

31. องค์กรสร้างนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ การบวนการ และบริการอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 5 ด้านคุณภาพของแรงงาน (Workforce Quality)

32. การบริหารงานจะมีสมาชิกขององค์กรรับผิดชอบในผลลัพท์หรือผลสัมฤทธิ์นั้น

33. การบริหารงานมีแรงจูงใจให้สมาชิกขององค์กรทำให้ได้ผลลัพท์หรือผลสัมฤทธิ์เกินความคาดหวัง

34. สมาชิกขององค์กรได้รับการฝึกอบรมให้มีความยืดหยุ่นและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

35. องค์กรมีแรงงานที่หลากหลายและมีส่วนสนับสนุนกัน

จากการศึกษาองค์กรที่เป็นเลิศพบว่าองค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพทางการแข่งขัน โดยองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศและมีคะแนนสูงจะได้รับผลสำเร็จที่ดีกว่าองค์กรระดับเดียวกันในทุกธุรกิจและในทุกประเทศ ในทางตรงกันข้ามองค์กรที่มีคะแนนต่ำในองค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศจะมีระดับการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่าในกลุ่มธุรกิจนั้นๆ ความแตกต่างขององค์กรที่เป็นเลิศและองค์กรที่ไม่เป็นเลิศคือ องค์กรที่เป็นเลิศจะเน้นการดำเนินงานตามความมุ่งมั่นในระยะยาวมากกว่าองค์กรที่ไม่เป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรอย่างเห็นได้ชัด

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการเป็นองค์กรที่เป็นเลิศพบว่าทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันคือเมื่อองค์กรปรับปรุงองค์ประกอบใด องค์ประกอบอื่นจะได้รับการปรับปรุงตามไปด้วย แม้ว่าแต่ละองค์กรอาจจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบต่างกัน ตามลักษณะของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทเช่น องค์กรด้านการเงินอาจเน้นคุณภาพการบริหาร ความมุ่งมั่นทุ่มเทในระยะยาว การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และคุณภาพของแรงงาน ในขณะที่องค์กรด้านสุขภาพหรือสาธารณสุข อาจเน้นองค์ประกอบด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามด้วยคุณภาพด้านแรงงาน เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจคือผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ไม่ใช่องค์ประกอบหลักที่ช่วยให้องค์กรสร้างความเป็นเลิศได้แก่

- **โครงสร้างองค์กร** เทคนิคและวิธีการไม่ได้ช่วยให้องค์กรนั้นเป็นองค์กรที่เป็นเลิศ แม้ว่าองค์กรจะเลือกโครงสร้างองค์กรแบบไหนก็ไม่มีผลต่อการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ
- **กลยุทธ์องค์กร** การมีกลยุทธ์องค์กรที่เหมือนองค์กรอื่น ก็ไม่มีผลต่อการสร้างองค์กรที่เป็นเลิศ แต่กลยุทธ์ที่มีเอกลักษณ์เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรคู่แข่งประเภทเดียวกัน สามารถสร้างองค์กรที่เป็นเลิศได้ ดังนั้นความสำคัญจึงไม่ได้อยู่ที่กลยุทธ์อะไร แต่สำคัญที่องค์กรมีคนที่ใช่ในทีมที่เก่งหรือไม่ในการทำให้องค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (A team of good people can achieve anything it wants, while an organization with a clear and well-defined strategy but without the right people to execute it is bound to go nowhere.)
- **เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร** แม้ว่าหลายองค์กรจะมุ่งเน้นไปที่การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในองค์กร แต่ไม่ได้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้องค์กรมีความเป็นเลิศ ถึงแม้ว่าคุณลักษณะด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจะเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่การติดตั้งระบบใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ไม่ได้ช่วย

ให้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานดีขึ้น การติดตั้งระบบใหม่มีส่วนสนับสนุนอย่างน้อย 1 องค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) ได้ผลน้อยกว่าที่คาดหวัง การสร้างองค์กรที่เป็นเลิศมีการดำเนินงานที่กว้างกว่าและแตกต่างจากการทำตามแนวปฏิบัติที่ดี (Best practices) ขององค์กรคู่แข่งเท่านั้น

จากการศึกษาคุณลักษณะและองค์ประกอบขององค์กรที่เป็นเลิศ เมื่อต้องการทราบสถานะขององค์กร สามารถดำเนินการศึกษาได้โดยการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้จัดการและพนักงานในองค์กรเพื่อพิจารณาตามคุณลักษณะขององค์กรที่เป็นเลิศโดยใช้การวัดระดับ โดยอาจศึกษาในแต่ละฝ่ายก่อน หรือ ศึกษาในลักษณะขององค์กรรวม ตัวอย่างเช่น ในองค์กรหนึ่งได้แจกแบบสอบถามให้พนักงาน 500 คน ในการจัดระดับคุณลักษณะขององค์กรที่เป็นเลิศในทุกๆ ด้าน 35 คุณลักษณะ ทำให้ทราบสถานะขององค์กรที่เป็นเลิศ ดังนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรที่เป็นเลิศ มีระดับคะแนนขององค์ประกอบ 5 ด้านจากคะแนนเต็ม 10 ของแต่ละด้าน องค์กรในอุตสาหกรรมที่อยู่ในอันดับ 1-3 มีระดับคะแนน 8.5-9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก เมื่อศึกษากรณีองค์กรด้านการเงินแห่งหนึ่ง ได้ระดับคะแนนทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ 5-7 ซึ่งเป็นระดับคะแนนโดยเฉลี่ยปานกลางสำหรับการเป็นองค์กรที่เป็นเลิศ ซึ่งจะทำให้ทราบองค์ประกอบที่ต้องการการปรับปรุง ดังนั้นหากองค์กรกำหนดวิสัยทัศน์ว่าจะเป็นองค์กรที่เป็นเลิศด้านธุรกิจการเงินการธนาคารที่ลูกค้าจะพึงพอใจสูงสุดภายใน 5 ปี วิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จจึงเป็นวิธีการดำเนินงานที่มุ่งสู่องค์กรที่เป็นเลิศตามคุณลักษณะข้างต้น

สรุปได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นเลิศนี้เป็นการวิจัยในวงกว้างที่ไม่ได้เน้นเพียงโครงสร้าง แต่เน้นพฤติกรรมการบริหารและสภาพแวดล้อมภายนอก ผลของงานวิจัยจึงไม่เพียงแต่ให้องค์กรได้ทราบระดับขององค์กรที่เป็นเลิศ แต่เป็นการปูพื้นฐานในการปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไปที่จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพองค์กร ซึ่งการพัฒนาความคิดและแนวปฏิบัติสามารถที่จะปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อไม่ให้องค์กรต้องเผชิญภาวะความเสี่ยงต่อชะตากรรมที่องค์กรอื่นเคยประสบมาแล้ว ผู้นำองค์กรต้องมีความยืดหยุ่นและมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำพาองค์กรไปสู่องค์กรระดับโลก

บรรณานุกรม

Collin,J.C. and Porras,J.I. (1995). **Built to Last. Successful Habits of Visionary Companies.** New York: Harper Business.

Holbeche, L.(2006). **Understanding Change: Theory, Implementation and Success.** Burlington, MA.: Butterworth-Heinemann.

Maitland, R.(2002). "Due Consideration". **People Management.** 8,2: 51.

Smith, G.(2000). "Top 7 Secrets of Creating High Performance Organizations." **Top7Business.** Retrieved from http://top7business.com/?id=396.

Waal, A.A. (2008,April). "The Secret of High Performance Organizations". **Management Online Review.** Retrieved from http:// www.morexpertise.com/get/88.

การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คงชิต ชินสิญจน์ *
พระเทพวิสุทธิกวี,
รศ.ดร.สมาน งามสนิท,
ดร.สุวิญ รักสัตย์

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และเพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การศึกษาดังที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย 3 ท่าน และจากการจัดสัมมนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 33 รูป /คน แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในองค์กรโดยมีฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ และเป็นตัวเชื่อมกับหน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ตามวิทยาเขต วิทยาลัย และศูนย์การศึกษาทั่วประเทศ สำหรับสื่อที่ใช้ในองค์กรเป็นสื่อบุคคลเป็นหลัก นอกจากนั้นเป็นสื่อเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่ออินเตอร์เน็ท โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ 1) รูปแบบภายในองค์กรใช้ข้อมูลข่าวสารแบบแพร่กระจาย (Diffusion) ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2) รูปแบบภายนอกองค์กรใช้การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด MPR (Marketing Public Relations) เพื่อให้เข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 3) รูปแบบระหว่างประเทศใช้การสร้างเครือข่ายทางบุคคลและสถานที่

ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน ผลวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร ต้องพัฒนาจากเดิมที่เป็นแบบทางเดียวให้เป็นแบบสองทาง และให้ทำระบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ อาทิ E-Board, E-Office and E-Library เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยเร็ว 2) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ภายนอก ต้องพัฒนาไปสู่รูปแบบของการตลาดแบบผสมผสาน IRM (Integrated Relationship Management) โดยตระหนักถึงองค์ประกอบทุกส่วนของการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ บุคคล สื่อ เป้าหมาย กิจกรรม และเวลา และ 3) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความเข้มแข็งเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยพัฒนาพระธรรมทูตฝ่ายบรรพชิต และสร้างองค์กรการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายคฤหัสถ์ ส่วนการพัฒนาด้านสถานที่ต้องให้มีเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ (Brand) เป็นที่ยอมรับ

---

* อาจารย์พิเศษช่วยสอนของ ดร.สุวิญ รักสัตย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, อดีตผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดนนทบุรี ปี 2549, ผู้บรรยายพุทธธรรมทางสถานีวิทยุ-วิทยุโทรทัศน์

บทนำ

การประชาสัมพันธ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติการเชิงรุกต่อสถานการณ์โลกปัจจุบัน ที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงของศาสนิกชนแต่ละศาสนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ จำนวนผู้นับถือศาสนาที่มีปริมาณมากและครอบคลุมไปทุกทวีปทุกพื้นที่ในโลก โดยคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความถูกต้อง ความมีจริยธรรม ความมีคุณธรรม คุณความดี และรวมถึง คุณค่าของความเป็นมนุษย์ ที่มีความเสมอภาคกัน ซึ่งในการประชาสัมพันธ์นั้น สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549) กล่าวว่า ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่และสภาพการณ์สังคมที่เปลี่ยนไป การบริหาร การศึกษา และการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาและปรับตัวให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้า การประชาสัมพันธ์เป็นสื่อกลางที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาสัมพันธ์ของ เสรี วงษ์มณฑา (2542) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์จะต้องมีอยู่ในทุกองค์กร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการประชาสัมพันธ์ ทุกองค์กรควรมีหลักการประชาสัมพันธ์คือการเข้าไปเกี่ยวข้อง การวิเคราะห์และการตีความคิดเห็น ทัศนคติ และประเด็นปัญหาซึ่งมีผลกระทบทั้งเชิงบวก และเชิงลบต่อการดำเนินงานและแผนขององค์กร

ปัจจุบัน การประชาสัมพันธ์เป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารในช่องทางต่างๆ อาทิ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จดหมายข่าวในหลายรูปแบบ สื่ออินเตอร์เน็ท สื่อกลางแจ้ง และยังรวมถึงการเผยแผ่ความรู้การเผยแผ่กิจกรรมความเคลื่อนไหว เผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องราวความก้าวหน้าของหน่วยงาน องค์กรสถาบัน นอกจากนั้นยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี สร้างการยอมรับ และเชื่อถือ มีความ ศรัทธา มีทัศนคติที่ดีในการดำเนินกิจกรรมทั้งในและนอกหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สำเร็จผลดีและบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการนั้น ไม่ใช่เพียงแต่จะพัฒนาด้านวัตถุอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องพัฒนาจิตใจ ควบคู่กันไปด้วย กิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เป็นการพัฒนาไปตามยุคตามสมัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ตั้งขึ้นโดยมีพระราชประสงค์เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงตั้งวัตถุประสงค์ขึ้น 3 ประการ คือ 1. เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร 2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศ 3. เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ดังนั้นในฐานะที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ของประเทศไทยที่มีประวัติในการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถืออีกทั้งมีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและการดำเนินชีวิต ตั้งแต่สถาบันพระมหากษัตริย์ที่ปกครองประเทศและประชาชนต่างนับถือพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจ และยังเป็นส่วนสำคัญของประเทศชาติมาโดยตลอด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งที่ทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์และเผยแผ่งานด้านพระพุทธศาสนามาอย่างยาวนาน แต่สถานการณ์ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนทำให้กรอบการปฏิบัติงานที่มีและปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ไม่สนองต่อความเป็นจริงในโลกปัจจุบัน ที่มีพัฒนาการในด้านต่างๆ ไปไกลกว่า

กรอบการปฏิบัติจึงทำให้กระบวนการในการประชาสัมพันธ์และการเผยแผ่ ไม่สามารถก้าวได้ทันต่อลัทธิศาสนาอื่นที่นำวิทยาการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบันและกำหนดยุทธศาสตร์ไว้สำหรับอนาคต เพื่อการปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องและมีกรอบความคิดที่ชัดเจน ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยและพระพุทธศาสนา

ด้วยองค์ประกอบดังกล่าว ที่ผู้วิจัยได้กล่าวแล้วเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อจะได้ทราบและเข้าใจสภาพที่เป็นอยู่และนำไปพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีแหล่งข้อมูลจากเอกสาร (Secondary source) ได้แก่คัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถาฎีกา ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ. 2542 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล (Man) ได้แก่ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวน 33 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เอกสารข้อมูล และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary study) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งตรวจสอบแหล่งข้อมูล 3 ด้านคือ ตรวจสอบข้อมูลด้านทฤษฎี และตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูล และจัดทำตารางเพื่อแยกข้อมูลให้เป็นระบบ โดยใช้ความถี่ (Frequency) ความร้อยละ (Percentage) และการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิเคราะห์ข้อมูลเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบจำแนกชนิดข้อมูล และการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยใช้การนำเสนอแบบพรรณนา และบรรยายผลจากการศึกษาสรุปขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ

1. สภาพการดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 ท่าน และจากการสนทนากลุ่ม

(Focus Group Discussion) จำนวน 2 กลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 ด้าน คือ สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในองค์กร สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอกองค์กร และสภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างประเทศ มีผลสรุปตามลำดับดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 ด้าน มีผลการศึกษาวิจัยดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในองค์กร

โครงสร้างการบริหารงานภายใน ในด้านการประชาสัมพันธ์มีรองอธิการบดีฝ่ายเผยแพร่เป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการงานประชาสัมพันธ์และมีสำนักงานอธิการบดี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่หรือการประชาสัมพันธ์ คือ กองเผยแผ่และศูนย์บริการสารสนเทศ โดยมีคณะกรรมการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีฝ่ายประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานหลัก อาจารย์ นักศึกษา พนักงานและเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรเป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินการใช้รูปแบบการประชุมของผู้บริหารเป็นหลัก จากนั้นนำมติที่ประชุมถ่ายทอดไปยังฝ่ายต่างๆ และดำเนินการตามหน้าที่ของแต่ละฝ่าย การดำเนินงานเน้นหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของแต่ละฝ่าย และเน้นความเสียสละร่วมมือกัน การใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์มีการใช้สื่อประเภทบุคคลเป็นหลักในการถ่ายทอดแนวความคิด

1.2 สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอกองค์กร

ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้จัดให้มีแผนการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยภายนอกองค์กร (ในประเทศ) ซึ่งมีสารัตถะของนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเนื้อหาดังนี้จุดมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์เพื่อต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรสาธารณะชน ประชาชนกลุ่มต่างๆ เพราะเนื่องจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสถาบันจัดการศึกษา และเป็นองค์กรที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกับพุทธศาสนิกชน และประชาชน ซึ่งอาจเป็นอาจารย์ นักศึกษา หรือพระสงฆ์ แม่ชี เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีในการสร้างความนิยมและภาพลักษณ์ที่ดีแก่มหาวิทยาลัย อันจะนำไปสู่ความศรัทธา ยอมรับ และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

1.3 สภาพการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างประเทศ

ตามนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2550 -2554) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับต่างประเทศสรุปได้ว่า

1) ต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัย กับประชาชนพุทธศาสนิกชน

2) เสริมสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักดีระหว่างประเทศและประชาคมโลกโดยกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กร และสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศ 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรเพื่องานประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศ 4) ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัย และ 5) ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์โครงการของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

2. สภาพปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2.1 สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่าประเด็นปัญหาที่ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ (1) การกำหนดนโยบายในการทำงานประชาสัมพันธ์ และการประสานงานให้กับบุคลากรภายในให้รับรู้ทั่วถึงกัน (2) คือภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจนมากนัก (3) การวิเคราะห์สภาพการณ์ของมหาวิทยาลัย (4) การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการทำงานประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอ (5) การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ควรสร้างจิตสำนึกที่ดี ให้ความช่วยเหลือ และสามัคคีกันให้เพียงพอ (6) ควรมีหน่วยงาน ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารการทำงานประชาสัมพันธ์ (7) การประเมินผลของงานประชาสัมพันธ์

2.2 สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอกของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ส่วนการศึกษาสภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอก สรุปผลได้ว่ามีประเด็นที่ปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญดังนี้คือ (1) ปัญหาทางด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจน (2) การดำเนินงานประชาสัมพันธ์เชิงรุก กำหนดยุทธศาสตร์มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายของมหาวิทยาลัย (3) การสร้างจิตสำนึกในการบริหารและทำงานประชาสัมพันธ์ (4) การวิเคราะห์ ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ (5) การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีและถูกต้องต่อสังคม (6) การจัดองค์กรหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะเพื่อให้เป็นระบบเดียวกัน (7) การทำหน้าที่ในการป้องกัน รักษา แก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อมหาวิทยาลัย (8) การวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (9) บุคลากรในการทำงานประชาสัมพันธ์ (10) การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์ (11) การสร้างบุคลากรให้เก่งทั้งทางวิชาการพระพุทธศาสนาและงานประชาสัมพันธ์ (12) การสร้างเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ (13) การให้บริการทางศาสนากับสังคม เช่นอบรมสอนจริยธรรม (14) ความสม่ำเสมอในการทำงานคือมีการเผยแผ่ประชาสัมพันธ์ให้มาก และสม่ำเสมอ

2.3 สภาพการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษาสรุปประเด็นปัญหา และอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศดังนี้ (1) ปัญหาด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยยังไม่ชัดเจน (2) ปัญหาด้านการวิเคราะห์ ของมหาวิทยาลัยยังไม่เพียงพอ (3) ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก กำหนดยุทธศาสตร์มีการวางแผน และกำหนดเป้าหมายของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน(4) การสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีและถูกต้องต่อสังคม (5) การสร้างจิตสำนึกในการบริหารและทำงานประชาสัมพันธ์ร่วมกันให้ได้ (6) การวิเคราะห์และกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน (7) การตั้งองค์กรหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่เป็นมืออาชีพรับผิดชอบ (8) ปัญหาขาดบุคลากรในการทำงานประชาสัมพันธ์ (9) การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์ (10) การสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถให้ทั้งทางวิชาการพระพุทธศาสนางานประชาสัมพันธ์ ภาษา และสื่อต่างๆ ในการทำงาน (11) การสร้างเครือข่ายในการประชาสัมพันธ์ (12) ปัญหาเรื่องสื่อ และเนื้อหาที่จะต้องทำให้สนุกเข้าใจง่าย และมีสาระ

3. การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3.1 การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษาการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 3 ท่าน และการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 33 รูป/คน ที่ได้นำเสนอการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้ส่งสาร ได้แก่ (1) ผู้บริหาร เพราะว่าผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนต่างๆ ดังนั้นข้อมูล เรื่องราวต่างๆ ผู้บริหารมักจะเป็นผู้ตัดสินใจ และทราบรายละเอียดดีกว่า (2) บุคลากรทุคน ทุกหน่วยงาน ที่จะต้องร่วมกันบอกกล่าวชี้แจง เพื่อทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (3) เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยตรง ที่มีบทบาท และรับผิดชอบในด้านนี้อยู่แล้ว

ประเด็นที่ 2 สาร จากการศึกษาสรุปได้ว่า (1) ทำการประชาสัมพันธ์ในการบอกกล่าวชี้แจง การบริหารงาน นโยบาย (2) กิจกรรมต่างๆ (3) กิจการของมหาวิทยาลัยและ (4)วิชาการพระพุทธศาสนา ประเด็นที่ 3 สื่อ จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า สื่อที่จะนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้แก่ (1) สื่อบุคคล (2) อินเทอร์เน็ต ถือว่าเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี (3) จดหมายเวียน มีความสำคัญ ในการที่จะส่งเอกสารไปยังส่วนงานต่างๆ (4) โทรทัศน์, วงจรปิด (5) โทรศัพท์ (6) แผ่นพับ (7) บอร์ด และ (8) การประกาศซึ่งถือว่ายังใช้ได้ดีในการประชาสัมพันธ์ภายใน

ประเด็นที่ 4 ผู้รับสาร สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้รับสารพบว่าได้แก่ (1) ผู้บริหาร (2) เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ (3) คณะ, หน่วยงาน, ฝ่าย, วิทยาเขตต่างๆ (4) คณะครู อาจารย์ และ (5) นักศึกษาทุกระดับ 3.2 การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอก ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประเด็นที่ 1 ผู้ส่งสาร จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า (1) ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวถึงมหามกุฏราชวิทยาลัย มากที่สุด เพราะการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายนอกนับเป็นหน้าที่ของสถาบันโดยตรง (2) บุคลากรทุกคน และ (3) นักศึกษาทุกระดับ ถือว่าเป็นกำลังและเป็นผู้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่โดยบทบาทและหน้าที่ ซึ่งการเน้นบุคลากรทุกคนก็เพราะทุกคนที่เกี่ยวข้องกับมหามกุฏราชวิทยาลัยจะต้องช่วยกันทุกคน ไม่ใช่จะต้องทำเฉพาะเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยฝ่ายเดียว เพราะในฐานะที่ทุกคนเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย ภาพลักษณ์ที่แสดงออกมาล้วนมีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

ประเด็นที่ 2 สาร จากการศึกษาสรุปได้ว่า สารที่ควรจะนำไปประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้แก่ (1) การประชาสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ (2) การประชาสัมพันธ์คำสอนของพระพุทธศาสนา (3) การประชาสัมพันธ์การบริหาร นโยบาย (4) กิจการของมหาวิทยาลัย และ (5) การบริการทางศาสนากับสังคม

ประเด็นที่ 3 สื่อ จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า สื่อที่จะนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้แก่ (1) สื่อบุคคล ซึ่งนับว่าเป็นสื่อ ที่ทางพระพุทธศาสนาใช้มาครั้งแต่อดีต จะเห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ก็ทรงใช้สื่อนี้ ในการก่อตั้งและเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรือง สืบทอดจนถึงปัจจุบัน (2) ภาพลักษณ์ (3) อินเทอร์เน็ต ที่ดูจะเป็นส่วนสำคัญ ในยุคปัจจุบันนี้ ดังนั้นการที่จะประชาสัมพันธ์พระพุทธศาสนาให้เท่าทันกับยุคของการแข่งขัน ในด้านการตลาดจึงต้องใช้ภาพลักษณ์ ที่เป็นทั้งสารและสื่อในตัวเอง ส่วนอินเทอร์เน็ต ก็สามารถกระจายเครือข่ายไปได้ทั่วโลก เปิดรับได้ทั่วโลก และ (4) สื่ออื่นๆ เช่น สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ การติดประกาศ แผ่นพับ สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์เป็นต้น ซึ่งถือว่ามีความสำคัญ ที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลสำเร็จ ทั้งได้คุณภาพและ

ปริมาณ บางครั้งก็จำเป็น ต้องใช้สื่อที่หลากหลายในคราวเดียวกัน เพราะกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนก็อาจมีความพร้อม และประสิทธิภาพในการรับสารที่แตกต่างกัน

ประเด็นที่ 4 ผู้รับสาร จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า จากการให้ความสำคัญของผู้รับสารได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายดังนี้ (1) คือเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นมากที่สุดนั้นอาจจะเนื่องเพราะว่า กลุ่มนี้ในปัจจุบันกำลังประสบปัญหา หลายด้านด้วยกัน และเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างมาก (2) ประชาชนทั่วไป และ (3) ผู้ใหญ่ ถือเป็นผู้รับสารที่อยู่ในวัยที่มีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง กล้าตัดสินใจ และมากมายหลายอาชีพมีความหลากหลาย ดังนั้นการจะประชาสัมพันธ์พระพุทธศาสนา ก็ถือได้ว่าจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนพระพุทธศาสนา และมีความสามารถที่จะช่วยเผยแผ่ บอกกล่าวไปยังกลุ่มอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.3 การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากการศึกษาการสัมภาษณ์ผู้บริหารและการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้ส่งสาร สรุปได้ว่าในการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศนั้น (1) เน้นความสำคัญกับพระธรรมทูตมากที่สุด ซึ่งเป็นรูปแบบเดิมของมหามกุฏราชวิทยาลัย พระธรรมทูตเป็นผู้ซึ่งเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง คือทั้งความรู้ในหลักธรรมคำสอน และผ่านการอบรมการเผยแผ่มาแล้ว (2) บุคลากร ที่เป็นคฤหัสถ์ ก็คือเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ทางมหาวิทยาลัยจะต้องสร้างองค์กร หรือหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่ต่างประเทศโดยเฉพาะ ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เป็นมืออาชีพระดับสากล มาทำงานด้านนี้ (3) เครือข่ายของมหาวิทยาลัย เช่นวัดไทย นักศึกษาไทย ประชาชนคนไทย หน่วยงาน องค์กรที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ และให้เป็นเครือข่ายในการที่จะช่วยประชาสัมพันธ์พระพุทธศาสนาได้

ประเด็นที่ 2 สาร จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า (1) สารที่จะทำการประชาสัมพันธ์อออกไปนั้นสำคัญมากที่สุดก็คือ จะต้องประชาสัมพันธ์คำสอนของพระพุทธศาสนา (2) การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (3) การให้ข้อมูลหรือบอกกล่าวชี้แจงกิจการของมหาวิทยาลัย และ (4) เน้นการให้บริการทางศาสนา ช่วยเหลือประชาชนและ (5) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน

ประเด็นที่ 3 สื่อ จากผลการวิจัย สรุปได้ว่าสื่อที่ให้ความสำคัญมากที่สุดก็คือ (1) สื่อบุคคล (2) สื่อที่ผ่านภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ (3) อินเทอร์เน็ต (4) สื่อมวลชน (5) สื่อสิ่งพิมพ์ และ (6) สื่อที่อยู่ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวิทยุเป็นต้น (7) สื่อผ่านดาวเทียม สื่อเหล่านี้สามารถใช้ได้ในต่างประเทศ

ประเด็นที่ 4 ผู้รับสาร จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า (1) ผู้รับสารนั้นเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มประชาชนทั่วไป (2) กลุ่มของเด็ก, เยาวชน, วัยรุ่น (3) กลุ่มหน่วยงาน องค์กร อื่นๆ และ (4) กลุ่มผู้นำองค์กร ผู้นำด้านความคิด ซึ่งกลุ่มผู้รับสารนี้ต่างก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้นการประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมายเป็นส่วนสำคัญที่การประชาสัมพันธ์นั้นจะสำเร็จหรือไม่การวิเคราะห์ และกำหนดกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

4. การสังเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัย

4.1 รูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในองค์กร

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โดยมีทฤษฎี และแนวความคิด ที่นำมาเป็นกรอบเพื่อสนับสนุนดังต่อไปนี้ แนวความคิดด้านการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์ในสังคมยุคใหม่ ซึ่งมีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแบบแพร่กระจาย (Diffusion)

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

และทรงคุณวุฒิของคณาจารย์ผู้สอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีให้กับประชาชน สังคม และกับนักศึกษาที่จะเข้ามาศึกษาต่อ สิ่งต่างๆ เหลานี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจและทัศนคติต่อการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา และกิจการของมหาวิทยาลัยทั้งนั้น

การสร้างจุดเด่นในการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและมหาวิทยาลัยให้มีเอกลักษณ์ ภาพลักษณ์ หรือสัญลักษณ์เฉพาะตัว ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่าน่าจะมาจากปรัชญาหรือเป้าหมายของมหาวิทยาลัยที่วางไว้ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยแบบใด จะก้าวไปในทิศทางใด หรือจะเป็นมหาวิทยาลัยในแบบเฉพาะทาง หรือมีความเป็นเลิศด้านวิชาการ นั่นก็ล้วนมาจากจุดเริ่มแรกของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย ผนวกกับอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ของผู้นำด้วย

นอกจากแนวคิดข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้ใช้แนวความคิดด้านการตลาดมุ่งสัมพันธ์แบบครบวงจร IRM (Integrated Relationship Management) มาประยุกต์ใช้กับประเด็นของการวิจัยในครั้งนี้สำหรับแนวคิดนี้เป็นแนวความคิดใหม่ ที่ผนวกเอาแนวความคิดแบบ IMC (Integrated Marketing Communication) ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์แบบครบเครื่องสื่อสารการตลาด ผ่านตามช่องทางการสื่อสารและสื่อต่างๆ กับ CRM (Customer Relationship Management) คือการบริหารความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เข้ามาไว้ด้วยกัน โดยมองว่าการผสมผสานการสื่อสารการตลาดเข้ากับการบริการลูกค้าถือเป็นอีกหนทางในการทำการตลาดแนวใหม่ ในส่วนที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบหรือสนับสนุนและประยุกต์ใช้คือผู้ส่งสารจะต้องให้การบริการด้านข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยแก่กลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันก็ต้องให้บริการข้อมูลที่หลากหลายให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนโดยทั่วไปได้ด้วย เพราะการบริการด้านข้อมูลหรือเนื้อหาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาถือเป็นหน้าที่ของทางมหาวิทยาลัยอยู่แล้วยิ่งทำได้ ไม่เพียงได้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่หากทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่สนใจและเคารพนับถือ ซึ่งจะนำมาคือการได้รับการสนับสนุนต่อไป ซึ่งถือว่าสามารถที่จำเอาชนะใจกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งการบริการทางศาสนาไม่ว่าจะด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านวิชาการหลักธรรม ด้านกิจการมหาวิทยาลัย และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่จะให้กับกลุ่มประชาชน สังคม และกลุ่มเป้าหมายก็มีด้วยกันหลายๆ ทาง เช่น Direct Mail ทางสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทางโทรศัพท์ ทาง Website ที่สามารถเข้ามาค้นข้อมูลหรือหารายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาหรือวิชาการอื่นๆ ที่สนใจได้ทันที หรือการโทรสอบถามข้อมูลโดยทางพระพุทธศาสนาโดยตรงกับทางมหาวิทยาลัยก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำได้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ต่างก็เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับกลุ่มเป้าหมาย หากในมองในแง่ของการตลาดแล้ว ประเด็นนี้ยิ่งเป็นการสนับสนุนทางอ้อม เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ที่นำมาใช้นั้นต้องมีความสอดคล้องต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ภายใน ภายนอก และต่างประเทศก็ตาม จำเป็นต้องมีทิศทางและความถูกต้องในข้อมูลเหมือนๆ กัน ไม่ใช่ประชาสัมพันธ์ภายในประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง ภายนอกก็เป็นอีกแบบ ต่างประเทศก็เป็นอีกแบบ หากคนภายนอกหรือกลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลเข้าอาจเกิดความสับสน ดังนั้นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ที่นำมาใช้นั้นจำเป็นต้องมองให้รอบด้านเพื่อให้เกิดสัมพันธ์อันดีต่อหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย

จากแนวคิดข้างต้นนี้ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในส่วนของการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็จะพบว่าการที่จะประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไป เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้และยังต้องแข่งขันกับการประชาสัมพันธ์อื่นๆ ในสภาพทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ขณะนี้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ส่วน เริ่มตั้งแต่ภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนา

และมหาวิทยาลัย กลยุทธ์การสื่อสารที่นำมาใช้ต่อกลุ่มเป้าหมาย ล้วนมีความจำเป็นทั้งสิ้น หากมองในด้านภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาแล้ว นอกจากหลักธรรมแล้วก็น่าจะมีความโดดเด่นทางด้านใดด้านหนึ่งเช่นสัญลักษณ์ ก็ได้ และมหาวิทยาลัยด้วยตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในประเด็นแรกๆ เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจขึ้นมา ประกอบกับการนำกลยุทธ์ทางการสื่อสารเข้ามาใช้เช่น การประชาสัมพันธ์เชิงรุก ให้มีมากขึ้น การจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ต้องมีการแข่งขันกันสูงจำเป็นต้องมองหาจุดเด่น จุดแข็ง ที่สามารถนำมาเป็นตัวหลักในการเข้าให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย ด้วยลักษณะของรูปแบบต่างๆ แต่ต้องมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ จนกลุ่มเป้าหมายตีความหรือเข้าใจผิดก็เป็นอีกทางหนึ่งของการสร้างรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ท่ามกลางสภาพทางการแข่งขัน ตามแนวความคิดนี้ที่ผู้วิจัยนำมาสนับสนุน

อย่างไรก็ตามรูปแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ แต่สิ่งหนึ่งหรือรูปแบบเดิมที่ใช้เผยแผ่และทำการประชาสัมพันธ์ได้ดีมาตลอดก็คือ การเผยแผ่หลักพุทธธรรมตามแบบของพระพุทธศาสนาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และสาวกทั้งหลายได้ปฏิบัติมาถือเป็นรูปแบบที่มีคุณค่าและควรสืบต่อไป แต่ก็นำรูปแบบหรือสื่อใหม่ๆ ในปัจจุบันมาใช้เพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งแบบเดิมเช่นการแสดงธรรม บรรยายธรรม ต่างๆ ก็นำแบบสมัยใหม่ผสมผสานกันก็จะมีความโดดเด่นและมีประสิทธิภาพได้

4.3 รูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างประเทศ

การประชาสัมพันธ์กับต่างประเทศถือเป็นการประชาสัมพันธ์ที่จะต้องใช้ความสามารถและเชี่ยวชาญอย่างมาก ที่จะต้องใช้การวางแผนและการบริหารที่สลับซับซ้อน และยิ่งต้องมีการแข่งขันและกฎเกณฑ์มากกว่าการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กร และภายในประเทศด้วยกัน ข้อนี้ก็เนื่องด้วยแต่ละประเทศนั้น จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทัศนคติ ความเชื่อและศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โครงสร้างของประเทศเป็นต้น

การประชาสัมพันธ์กันระหว่างประเทศและการที่จะก้าวไปสู่ความเป็นสากลและการยอมรับนั้น ทางมหาวิทยาลัยเองก็จะต้องบริหารจัดการ และการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ก็ต้องเป็นไปอย่างสากลด้วย เพราะการประชาสัมพันธ์กับต่างประเทศที่จะได้รับการยอมรับ เชื่อถือนั้นถือเป็นความยิ่งใหญ่ของการประชาสัมพันธ์มากกว่าระดับอื่นๆ แต่ทั้งนี้ก็ถูกจำกัดด้วยอุปสรรคต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะความจำกัดด้วยสื่อ และภาษา

แนวคิดที่ผู้วิจัยนำเสนอในการใช้ประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้น ผู้วิจัยใช้หลักของการสร้างเครือข่ายเป็นสำคัญ ส่วนหลักการและแนวคิดอื่นๆ ก็มีรูปแบบเหมือนกันกับการประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรและภายนอกองค์กร หากแต่การประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จะเพิ่มหรือเน้นการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์ น่าจะเหมาะสม เพราะการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การจะสร้างบุคลากรเฉพาะ และสถานที่เฉพาะในแต่ละส่วน หรือในแต่ละประเทศ เพื่อทำหน้าที่โดยเฉพาะ หลักการสร้างเครือข่ายในต่างประเทศ ถือเป็นจุดเริ่มต้น และบริหารจัดการกับบุคลากรที่มีอยู่ สถานที่ที่มีอยู่ให้เกิดความตระหนักและหน้าที่ในการช่วยกันดำเนินการประชาสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงข้อมูลต่อไปนี้

1) เครือข่ายทางบุคลากร อันได้แก่ นักศึกษาที่เคยจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแล้วไปเรียนต่อต่างประเทศ ประชาชนทั่วไป ที่เป็นพุทธศาสนิกชน ไปทำงาน หรือดำเนินชีวิตในต่างประเทศ พระธรรมทูต ที่มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ พระสงฆ์ที่อยู่ต่างประเทศประจำวัดต่างๆ และ

2) ด้านสถานที่ ก็คือ ที่สถานทูต วัด หน่วยงาน องค์กรเอกชน และมหาวิทยาลัยที่อาจขอ

ความร่วมมือในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้

ปัจจัยเหล่านี้ล้วนต้องทำการศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์อย่างครบถ้วน และทุกรายละเอียดเพื่อจะได้ทำการวางแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์ต่อไป

นอกจากจะดำเนินการดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ในต่างประเทศยังสามารถนำแนวคิดเรื่องของการสร้างภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือการสร้าง Brand ในทางการตลาดนั่นเอง รูปแบบการสร้างภาพลักษณ์ ก็ต้องเริ่มตั้งแต่บุคลากรที่ทำการประชาสัมพันธ์และนักศึกษา พุทธศาสนิกชนทุกคนร่วมกัน ที่จะเป็นคนเสียสละ เป็นคนดี ยิ้มแย้มให้ชาวต่างชาติสนใจ เหมือนกับเห็นวัฒนธรรมการไหว้ ก็รู้ว่าเป็นของคนไทยนี้ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการประชาสัมพันธ์และประสบผลสำเร็จอย่างมาก เช่นเดียวกันกับคนไทย หรือผู้ที่จะทำการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็จะต้องสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนนั้นๆ ให้ได้

การสร้างเครือข่ายที่จะนำมาทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของบุคคลต่างๆ ที่อยู่ต่างประเทศ เราจะต้องให้ความช่วยเหลือและให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีส่วนรับรู้ว่าเขามีความสำคัญ หรือเป็นคนหนึ่งที่เป็นตัวแทนของคนไทยทั้งประเทศที่จะต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ หรือทุกอย่างที่เขาคิด พูด และทำล้วนมีความสำคัญที่จะเป็นภาพลักษณ์และมีผลในการที่จะทำให้ต่างชาตินั้นเกิดความสนใจได้ หรือแนวความคิดการบริการแนวคิดด้านการตลาดมุ่งสัมพันธ์แบบครบวงจร IRM (Integrated Relationship Management) ที่จะต้องบริการทางศาสนา สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ต่อประชาชนที่อยู่ต่างประเทศนั่นเอง เพราะถ้าสามารถสร้างเครือข่ายทางบุคลากร และทางสถานที่ได้แล้ว การที่จะทำการประชาสัมพันธ์ก็จะมีกำลังบุคลากร ช่วยเหลือ และได้รับการสนับสนุนมากขึ้นด้วย

ส่วนกลยุทธ์ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ก็คือเน้นสื่อบุคคล คือนอกจากพระธรรมทูตแล้ว อยากเห็นการร่วมมือกันระหว่างบรรพชิตเป็นกำลังหลัก และมีกำลังร่วมก็คือธรรมทูตทางคฤหัสถ์บ้าง ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่อยากจะเข้ามาร่วมในการศึกษาพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย และต้องการเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรพระธรรมทูตด้วย เพื่อเป็นกำลังสำคัญที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการประกาศพระศาสนาและการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่างประเทศเป็นสำคัญ หรือในประเทศก็ตาม อย่างน้อยก็ทำให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดศรัทธาที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของพระพุทธศาสนาและมหาวิทยาลัย

จากแนวคิดและหลักการที่นำเสนอในเรื่องการสร้างเครือข่าย ย่อมเพิ่มบุคลากรหรือผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการส่งสารนั้นก็เพิ่มขึ้น แต่สิ่งที่ทางมหาวิทยาลัยเอง หรือผู้ที่มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์โดยตรงนั้นก็จะต้องวิเคราะห์และบริหารบุคลากรที่ให้เกิดความตระหนักในหน้าที่และเป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร

ทั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอว่าผู้ทำการประชาสัมพันธ์จะต้องมีความความรู้และมีปฏิภาณไหวพริบที่จะทำการบริหารและพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้ได้ ซึ่งรูปแบบที่รวดเร็วและลงทุนน้อย ก็คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดกับบุคลากรที่มีอยู่ ให้เกิดความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรืออย่างน้อยก็ได้เห็นการทำงานและเข้าใจในหลักการการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ และที่สำคัญก็คือ เนื้อหาของสาร ผู้ทำการประชาสัมพันธ์จะต้องมีเอกสาร หรือคู่มือในเรื่องของหลักธรรมต่างๆ ที่ต้องการจะเผยแผ่หรือประชาสัมพันธ์ออกไป ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะต้องมีการอบรม หรือพูดคุยรายละเอียดปรึกษาหารือร่วมกันของกลุ่มผู้ส่งสารในเบื้องต้น

ผู้ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ต้องเก่ง เชี่ยวชาญ แม่นยำ และมั่นใจพอที่จะสามารถตอบ

ข้อซักถามต่างๆ ได้ซึ่งต้องฝึกฝนมาก ทั้งด้านภาษาและแตกฉานในหลักธรรมผู้รับสารไม่ว่าจะเป็นคนภายในองค์กร ภายนอกองค์กร หรือระหว่างประเทศก็ตาม จุดหนึ่งที่ได้รับการตอบรับและถูกนำมาเป็นกลยุทธ์ในการเอาชนะใจมวลชน ก็คือ 1) การสร้างภาพลักษณ์ 2) สร้างคุณภาพ และ3) การสร้างการบริการ ซึ่งหลักแนวคิดเดียวกันกับการประชาสัมพันธ์ภายนอกกล่าวมาแล้ว

ทั้ง 3 อย่างนี้ถูกนำมาใช้ในรูปแบบต่างๆ ในการแข่งขันกันทางธุรกิจ เพราะฉะนั้นผู้รับสาร จะให้ความสนใจมาก กับบุคคล หรือการประชาสัมพันธ์ที่มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่น และสม่ำเสมอ หรือทำการประชาสัมพันธ์บ่อยๆ เมื่อผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายจำภาพลักษณ์นั้นได้ก็เกิดความสนใจ และต้องการที่จะสัมผัสให้เห็นจริง ขั้นตอนนี้การสร้างคุณภาพจึงจะทำให้เกิดการตัดสินใจว่าสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายได้รับข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์นั้นมีคุณค่าจริงๆ และขั้นตอนหนึ่งสามารถจะทำได้ต่อเนื่องก็คือ การบริการ การบริการมีหลายรูปแบบ การสร้างความสัมพันธ์เป็นกันเอง ต้อนรับดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่วยเหลือ เอาใจใส่ต่อผู้ที่มาเกี่ยวข้องหรือเข้ามาศึกษาในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย การบริการช่วยเหลือเหล่านี้ล้านทำให้กลุ่มเป้าหมายอยากกลับมาอีก และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ก็จะมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างเครือข่ายเอาไว้ในการที่จะเป็นกำลังสำคัญในการร่วมเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอดังนี้

1. ควรจัดตั้งสถาบันการฝึกอบรมวิทยากรและบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์

2. ควรดำเนินการฝึกอบรมวิทยากรด้านการประชาสัมพันธ์เผยแผ่ ซึ่งเป็นครู อาจารย์และผู้สนใจโดยทั่วไป และควรจัดให้มีการเรียนการสอนการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. สถาบันควรมีการผลิตสื่อ นวัตกรรม โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้บริการในการประชาสัมพันธ์เผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับเด็ก นักเรียน นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

4. มหาวิทยาลัยควรจะมีการเปิดสถาบันการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นองค์กรหลักที่จะสนับสนุนต่อพระพุทธศาสนาในวงกว้างต่อไป

5. มหาวิทยาลัยควรจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ทั้งแผนระยะยาว ระยะสั้น และแผนการดำเนินงานเฉพาะกิจซึ่งทั้ง 3 แผนนี้จะเอื้อต่อกัน และช่วยให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จได้ และควรบริหารจัดการกลยุทธ์เชิงรุกและต้องทำทันที

6. มหาวิทยาลัยควรตระหนักถึงความสำคัญให้การสนับสนุน และสร้างจุดเริ่มต้นของการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่วันนี้อย่างจริงจัง

7. การบริหารงานประชาสัมพันธ์นอกจากทางมหาวิทยาลัยแล้ว ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก โดยจัดให้มีหน่วยงาน หรือสำนักงานประชาสัมพันธ์ให้เป็นระบบ ให้มีอาสาสมัครที่เป็นฆราวาสเข้ามาสนับสนุน และเข้ามาช่วยปฏิบัติงานนี้ด้วย ทั้งภายในและต่างประเทศ

8. มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหาร และกิจการ โครงการต่างๆ โครงสร้างของหน่วยงาน วิทยาเขต ข้อมูลนิสิตนักศึกษาทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยและเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทุกๆ ด้าน โดยจัดเป็นศูนย์ข้อมูลกลาง ที่พัฒนาความพร้อม ความพอเพียง และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศ เป็นระบบอัตโนมัติ และมีระบบเครือข่ายเชื่อมโยงสามารถสืบค้นและให้การบริการได้ ควรมีการเชื่อม

โยงไปยังศูนย์การศึกษาและวิทยาเขตทุกวิทยาเขตด้วย

9. มหาวิทยาลัยสามารถนำหลักการเผยแผ่ กลยุทธ์ วิธีการ และรูปแบบการพัฒนาในด้านประชาสัมพันธ์ด้านต่างๆ ได้เพราะการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องเริ่มต้นที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยก่อนเป็นสำคัญ ก่อนที่จะก้าวไกลไปต่างประเทศ

10. มหาวิทยาลัยควรจะมีการเปิดสถาบันการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นองค์กรหลักที่จะสนับสนุนต่อพระพุทธศาสนาต่อไป

11. ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมอบรมสัมมนาความรู้เกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์

12. ควรมีการจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้สึกต้องการพัฒนาตนทั้งในด้านความรู้และบุคลิกภาพ

13. สร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยหรือสถาบันด้วยกัน โดยอาจเป็นไปในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย และการประชาสัมพันธ์พระพุทธศาสนาควรกำหนดขั้นตอนในการบริหารให้มีขั้นตอนสั้น และกระทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นระบบมาตรฐาน

14. โครงสร้างองค์กร จะต้องมีหน่วยงานภายในโครงสร้าง ให้ครบและครอบคลุมทุกด้าน และพร้อมที่จะรองรับแผนในการประชาสัมพันธ์

15. หน่วยงานประชาสัมพันธ์ไม่ใช่เพียงถ่ายทอดข้อมูล และสารไปสู่ประชาชนเท่านั้น แต่จะต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ที่จะทำอย่างไรให้สารนั้นเป็นประโยชน์และที่พึ่งของประชาชนได้ในฐานะที่เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

16. การพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรใช้ความสัมพันธ์ KAPC MODEL ในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและกิจการของมหาวิทยาลัยนั้นจะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ รอบด้าน ทั้งนี้เพราะการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนามิได้เป็นการส่งข้อมูลไปถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือการโน้มน้าวใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต่อตราสินค้าใดในช่วงระยะเวลาเพียงชั่วคราวเท่านั้น หากการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการปลูกฝัง แทรกหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อประชาชนเห็นว่าเป็นความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตทั้งชีวิต ไม่ใช้เพียงชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ข้อมูลอันเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเป็นความรู้และประโยชน์ที่จะให้ประชาชนได้มีความรู้ เกิดความรู้เกิดความ เข้าใจ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) พฤติกรรม (Practice) และการยืนยัน (Confirmation) ทั้งของผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างหน่วยงานหรือกับสถาบันอื่นๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทของการแข่งขันในยุคโลกาภิวัฒน์

3. ควรศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

กมลณัฏฐ์ พลวัน. "การสร้างมาตรฐานการประชาสัมพันธ์ในประเทศไทย". **ปริญญานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต,** คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

กรมการศาสนา. **ประวัติพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี.** (ภาค 1-2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. **ประวัติวัดมหาธาตุ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2461.

กรมศิลปากร. **จารึกสมัยสุโขทัย.** กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2526.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมการศาสนา, **ประวัติพระพุทธศาสนาแห่งรัตนโกสินทร์ 200 ปี.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.

กัญญา ศิริสกุล, สายพิณ สมาวรรตกุล และเจริญศักดิ์ อึ้งเจริญวัฒนา. **หลักการประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.

กิติมา สุรสนธิ, รศ. **ทางการความรู้สื่อสาร.** พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโปรดักท์, 2548.

กุลธิดา ธรรมวิภัชน์. "ความเป็นนักวิชาชีพของนักประชาสัมพันธ์กับบทบาทและลักษณะการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในประเทศไทย". **ปริญญานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต,** คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

คงชิต ชินสิญจน์. "การศึกษากระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมของผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้จำหน่ายบริษัทแอมเวย์ (ประเทศไทย)". **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต** (เทคโนโลยีการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

คณะกรรมการพระนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รุ่นที่ 48/2544. **อนุสรณ์พิธีประสาทปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ 48/2544.** กรุงเทพมหานคร : ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์, 2544.

คะนึงนิตย์ จันทบุตร. **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร : กลุ่มประสานงานเพื่อสังคม, 2532.

"คำสั่งมหาเถรสมาคม". **เรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์.** พ.ศ.2512.

ทองดี ปิงใจ. "พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมในอาณาจักรอยุธยารัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถถึงรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม (พ.ศ.1991-2171)". **อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต,** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531.

นิริชชา เพี้ยนภักตร์. "ผลของการประชาสัมพันธ์ต่อความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับการปฏิรูปการศึกษาของครูในเขตกรุงเทพมหานคร". **ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต,** คณะนิเทศศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ณพรัตน์ ไกรษรวงศ์. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาบรรพชาอุปสมบท : ศึกษาเฉพาะกรณีพระนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย". **สารนิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารองค์กร).** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก, 2545.

บุษรา เวี่ยนวิเศษ. "การพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนโปลีเทคนิคสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร", **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

ปรีดา จันทร์แจ่ม. "ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับคริสต์ศาสนาในสังคมไทยสมัยปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีการเผยแผ่ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และโบสถ์คริสตจักรแสงสว่าง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร". **อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต,** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

พระธเนศ ไพรสุน. "การศึกษาธรรมที่วัดใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม". **ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต,** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

พระมหาสุริยัน จนฺทนาโม (จันทะนาม). "ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระอาจารย์สมภพ โชติปญฺโญ". **พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย.** เล่มที่ 4, 9, 11, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 30, 36. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหามกุฏราชวิทยาลัย, มูลนิธิ. **พระไตรปิฎกฉบับพร้อมอรรถกถา.** เล่มที่ 1,2 และ 3.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, 2534.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, "การสื่อสารเพื่อการพัฒนา : พัฒนาการ แนวคิด สภาพการณ์ในสังคมไทย", **นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา), 2549, หน้า 1.

เสรี วงษ์มณฑา,"การประชาสัมพันธ์: ทฤษฎีและปฏิบัติ", **นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม), 2542, หน้า 19.

Berlo K. David. **The Process of Communication : An Introduction to Theory and Practice.** Newyork : Holt Rineheart and Winston, 1960.

Chris Fill. **Marketing Communications : Contexts, Contents and Strategies.** 2nd ed. Barcelona, Spain : Prentice-Hall Europe, 1999.

Dennis L. Wilcox. Phillip H.Ault and Warren K. Agee. **Public Relations : Strategies and tactics.** 4th ed ., United States : Harper Collins College Publishers, 1995.

Frank Jefkins. **Effective PR Planning.** Great Britain : Foto Direct (Printers) Limited, 1980.

Frank Jefkins. **Public Relations Mode Simple.** London : Heinemann, 1982.

Gary Warnaby and Danny Moss. **"The role of Public Relations in Organizations".** in Public Relations: Principle and Practice by Philip J. Kitchen. United Kingdom: International Thomson Business Press, 1997.

Grace A. dc Laguna. **Speech : Its Function and Development.** New Haven : Yale University Press, 1927.

Hendix A. Jerry. **Public Relations Cases.** An International Thomson Publishing Company USA., 1997.

J. Loft land. **Analysis Social Setting.** Belmont. Ca.: Wadsworth Publishing, 1971.

John E. Marston. **Modern Public Relations.** New York : Mc Graw-Hill Book Company, 1979.

Jame E. Grunig and Todd Hunt. **Managing Public Relations.** New York : Holt, Rinehart and Winston, 1984.

Keiser, Donglas W. School Public Relations Programs in Selected Wisconsin Public School Districts. **Doctor' Thesis,** Madison : The University of Wisconsin Madison, 1994.

Kenneth E. Bouldin. **The Image of Life and Society.** Michigan : The University of Michigan, 1975.

สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไทย) : ช่องว่างทางสารสนเทศและคุณภาพการใช้

อาจารย์ ดร.สรายุทธ ยหะกร *

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้ ก็เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาของการที่สังคมไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย ช่องว่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและคุณภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เพื่อจะได้เป็นแนวทางและประโยชน์แก่ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

The objective of this study was to illustrate the problems in the Thai society which has been moving towards the Information Technology age. These problems were the gap in the use of Information Technology as well as the quality of IT. The study also recommended the concept of IT in order to be the guidelines and benefits to IT users who may be able to efficiently use the IT.

* อาจารย์ประจำแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นสังคมที่เรียกว่า ยุคสารสนเทศหรือยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Age) หรือถือว่าเป็นคลื่นลูกที่ 3 ซึ่งต่อเนื่องมาจากคลื่นลูกที่ 1 ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม (Agricultural Society) ตามด้วยคลื่นลูกที่ 2 ซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรม (Industrial Society) การแบ่งสังคมออกเป็น 3 ยุค ดังกล่าวนับว่าเป็นที่ยอมรับของคนจำนวนมาก เนื่องจากปัจจุบันเรายอมรับว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า สังคมยุคปัจจุบันตัดขาดจากความเป็นสังคมเกษตรกรรมและสังคมอุตสาหกรรมโดยสิ้นเชิง เพียงแต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

การที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม แน่นอนว่าก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และผลกระทบ แก่คนในสังคม ซึ่งก็มีผู้กล่าวถึงผลกระทบหรือผลเสียของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อสังคมไว้มากมาย เช่น บทความเรื่อง “มายาการของสังคมสารสนเทศ” ของ บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (2537) ซึ่งแสดงความคิดเห็นว่าในช่วงที่ผ่านมา มีการกล่าวถึง สังคมสารสนเทศ การปฏิวัติสารสนเทศหรือสังคมหลังยุคอุตสาหกรรม หรือวลีอื่นๆ ที่มีนัยในทำนองเดียวกันมาก อย่างไรก็ตาม ผู้ที่กล่าวถึงวลีเหล่านี้มักกล่าวโดยไม่ระบุบริบทที่แน่นอน ดูแล้วมีขอบเขตกว้างจนเกือบแปลว่าอะไรก็ได้ และมักไม่ตั้งคำถามต่อสมมุติฐานว่าสังคมสารสนเทศเป็นสิ่งที่ดีสำหรับคนส่วนใหญ่หรือไม่ ทั้งๆ ที่สมมุติฐานนั้นน่าสงสัยเต็มที บุญรักษ์ยังตั้งข้อสังเกตด้วยว่า โดยทั่วไปการอภิปรายถึงเรื่องดังกล่าวยังมักไม่แยกแยะความแตกต่างระหว่างคำว่า “ข้อมูล” (data) และ “สารสนเทศ” (Information) หรือ “ความรู้” (knowledge) อีกด้วย

ในส่วนของผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อมนุษย์ นั้น ธีรยุทธ บุญมี (2538) ได้วิเคราะห์ถึงเรื่องดังกล่าวจากมุมมองทางสังคมวิทยาในหนังสือ “วิกฤติการณ์มนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์” ว่าการเกิดขึ้นของโลกสองแบบคือโลกกายภาพปกติ (normal space) และโลกอภิมิติ (cyber space) ซึ่งเป็นโลกในทางนามธรรมที่เกิดจากการเชื่อมต่อกันด้วยเครือข่ายการสื่อสาร และทำนายว่าจะเกิดความขัดแย้งระหว่างโลกทั้งสอง ธีรยุทธ แสดงความวิตกว่า ความเป็นนามธรรมที่นับวันจะซับซ้อนมากขึ้นของโลกอภิมิติ จะทำให้จิตใจมนุษย์ทำงานหนักต่อการกระตุ้นของสิ่งเร้าแต่จะขาดความสนใจที่ลึกซึ้งต่อเนื่อง และละเลยต่อการใช้เหตุผล นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างโลกปรกติ และโลกอภิมิติยังจะสะท้อนออกมาเป็นความขัดแย้งระหว่างกายกับจิตใจมนุษย์กลายเป็น “ปัจเจกชนเทียม” ที่เสพสุขทางร่างกาย แต่ขาดความมุ่งมั่นทางจิตใจ จนเกิดเป็นวิกฤติการณ์ของมนุษยชาติในศตวรรษหน้า ธีรยุทธกล่าวสรุปทิ้งท้ายว่า เขาไม่แน่ใจว่ามนุษย์จะสามารถหาทางออกที่ดีให้แก่ตนเองได้หรือไม่

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2538) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในการศึกษาระดับอุดมศึกษาในบทความ “มหาวิทยาลัยไซเบอร์” ว่าการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวจะช่วยปฏิวัติระบบอุดมศึกษาแบบเดิม ซึ่งใช้วิธีการผลิตกำลังคนเพิ่มจากการเปิดมหาวิทยาลัยใหม่ และให้การศึกษาด้วยการสอนในชั้นเรียนมาสู่การกระจายการศึกษาไปยังจุดต่างๆ ในความคิดของนิธิ “มหาวิทยาลัยไซเบอร์” นี้ไม่ควรจะทำหน้าที่ป้อนข้อมูลแก่นักศึกษา เพราะจะถือว่าความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากที่ต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นที่นักศึกษาต้องฝึกหัด นอกจากนี้ การเรียนการสอนแบบเดิมจะเป็นไปไม่ได้ เพราะจะมีความรู้และสารสนเทศมากมายเกินกว่าที่ครูจะสอนแก่นักเรียนได้หมด “มหาวิทยาลัยไซเบอร์” จะมีข้อดีที่สำคัญคือไม่มีข้อจำกัดในการรับนักศึกษา และช่วยให้เราหลุดพ้นจากระบบการศึกษา

แบบยึดติดกับปริญญาบัตร อย่างไรก็ตาม นิธิได้เตือนให้เห็นว่า ความสำคัญของการเรียนรู้อยู่ที่ทัศนคติของผู้เรียนเป็นหลัก เทคโนโลยีเพียงมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้ง่ายขึ้นเราจึงควรมองที่คนมาก่อนที่เทคโนโลยี

ที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นผลกระทบของสารสนเทศที่มีต่อสังคม ปัญหาที่กล่าวมานั้นสิ่งที่อยากจะนำเสนอก็คือ

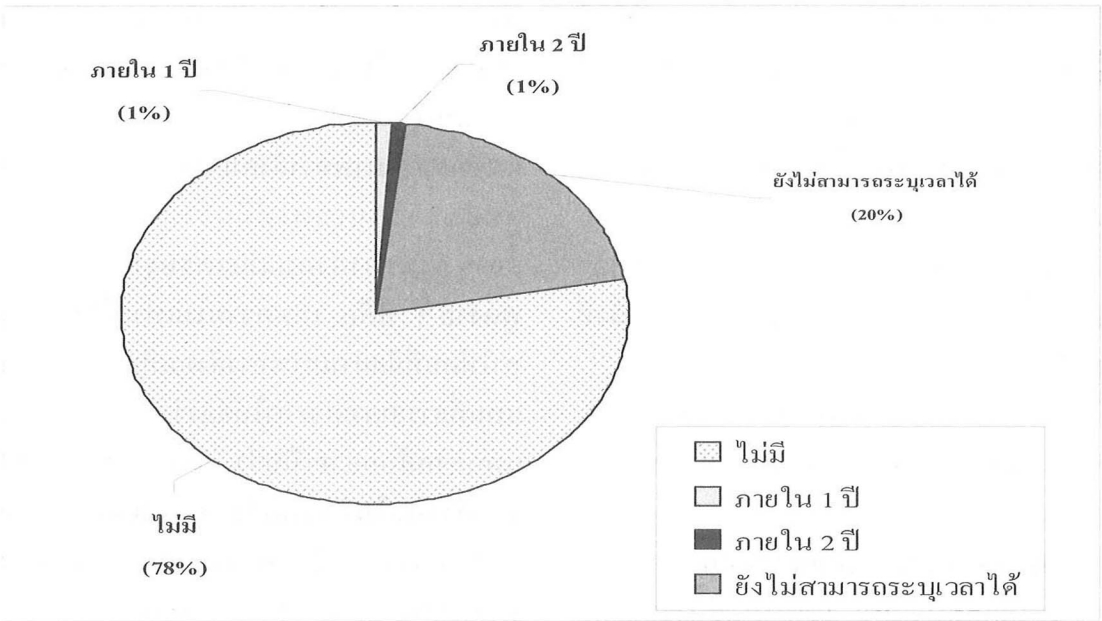
1. ช่องว่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. คุณภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ช่องว่างของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในโลกยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินเทอร์เน็ตที่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทั้งในการติดต่อสื่อสาร การลดขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดความประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศและการสื่อสารให้ทั่วถึงเท่าเทียมกันอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge - based Society) และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้ (Digital Divide)

ประเด็นช่องว่างของสารสนเทศนั้น นับเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา การเพิ่มขึ้นดังกล่าวควรจะเป็นประโยชน์แก่ทุกๆ คนในสังคม แต่ในความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ กลับกลายเป็นว่ามีคนเพียงบางกลุ่ม เช่น คนที่มีการศึกษาที่ดี คนที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจสูง ก็จะสามารถดูดซับสารสนเทศได้ดีกว่าคนที่การศึกษาหรือสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า หรือพูดง่ายๆ ก็คือ เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ทำให้คนที่มีสถานภาพทางสังคมที่ดีอยู่แล้วดีขึ้นไปอีก แทนที่สารสนเทศจะทำให้ช่องว่างระหว่างคนในสังคมแคบลงกลับกลายเป็นว่า สารสนเทศทำให้ช่องว่างระหว่างคนในสังคมกว้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างคนในเมืองกับชนบท ซึ่งในประเด็นนี้ พระไพศาล วิสาโล (2537) ได้กล่าวว่าความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศอาจช่วยลดช่องว่างทางอำนาจระหว่าง รัฐ กับประชาชน และลดโอกาสที่รัฐจะใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรมแก่ประชาชน แต่ในแง่เศรษฐกิจแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้ช่องว่างระหว่างคนมั่งมีและคนยากจนขยายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะคนมั่งมีสามารถครอบครองและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนี้ได้มากกว่า นอกจากนี้เทคโนโลยีบางอย่างยังมีความโน้มเอียงโดยธรรมชาติที่จะเป็นประโยชน์แก่คนกลุ่มที่ได้เปรียบอยู่แล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศเองก็มีแนวโน้มที่จะมีประโยชน์ต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าเกษตรกรรม

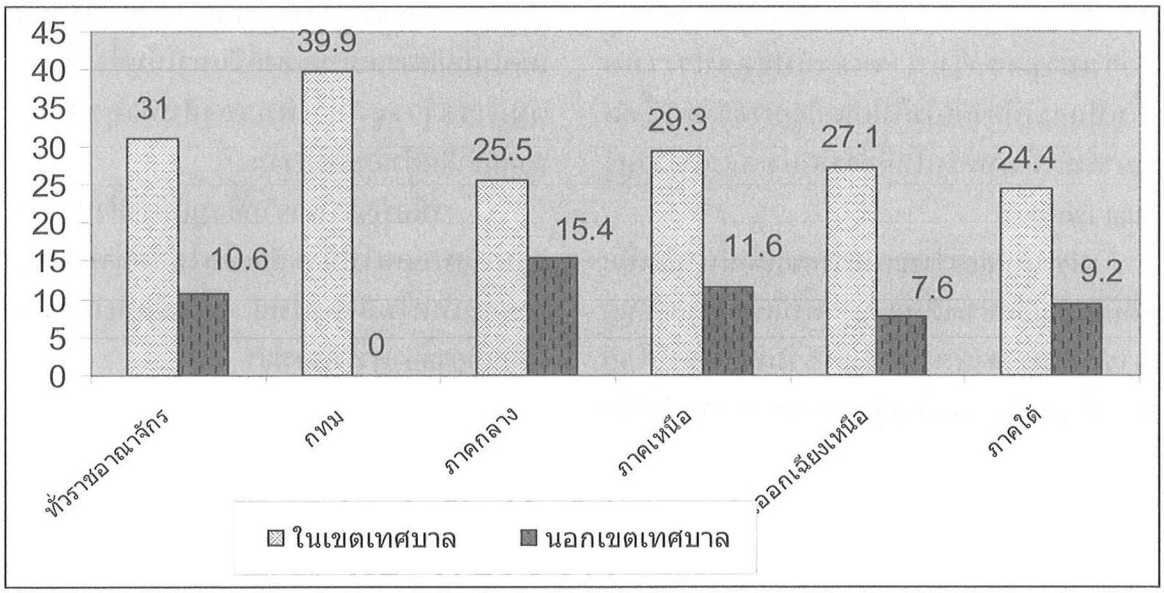
เมื่อพิจารณาจากข้อมูลบางส่วน ที่ผู้เขียนจะนำเสนอต่อไปนี้จะยิ่งเห็นได้ชัดว่าช่องว่างของสารสนเทศในสังคมไทย เป็นปัญหาอันดับต้นๆ ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา

แผนภูมิ 1 ร้อยละของครัวเรือนที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ จำแนกตามระยะเวลาที่วางแผนจะซื้อ

ที่มา : รายงานการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากแผนภูมิที่ได้จากรายงานการสำรวจข้างต้นจะพบว่า ครัวเรือนที่ไม่มีคอมพิวเตอร์มีสัดส่วนที่สูงมากคิดเป็นร้อยละ 78 รองลงมาคือ ครัวเรือนที่ยังไม่สามารถระบุเวลาในการซื้อได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20 ในขณะที่ครัวเรือนที่วางแผนจะซื้อภายใน 1 ปี และ ภายใน 2 ปีนั้น คิดเป็นร้อยละ 1 เท่ากัน

แผนภูมิ 2 แสดงสัดส่วนของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง ปี 2549

ที่มา : รายงานการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จากแผนภูมิ 2 โดยภาพรวม จะเห็นว่า สัดส่วนของครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์ จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง ยังมีสัดส่วนที่ต่ำมาก โดยทั่วราชอาณาจักรมีครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 31.0 เท่านั้น ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกันในแต่ละภาคของพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีความเหลื่อมล้ำกันมาก ชี้ให้เห็นว่าในชนบทโอกาสที่ประชาชนจะเข้าถึงสารสนเทศย่อมน้อยกว่าคนในเขตเมือง

จากตัวอย่างข้อมูลที่นำเสนอในแผนภูมิ 1 และ 2 ชี้ให้เห็นชัดว่า สังคมไทยนั้นยังไม่มีความพร้อมในแง่ของโครงสร้างพื้นฐานที่จะก้าวสู่สังคมสารสนเทศ เนื่องจากครัวเรือนไทยยังมีคอมพิวเตอร์จำนวนน้อย รวมทั้งยังมีความแตกต่างกันมากระหว่างครัวเรือนในสังคมเมืองและสังคมชนบท

ปัญหาดังกล่าวน่าจะมีการหยิบยกมาพิจารณาเป็นอันดับต้นๆ ว่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร เพื่อจะได้เป็นการวางแนวทางหรือเตรียมความพร้อมในการก้าวไปสู่สังคมสารสนเทศหรือสังคมแห่งความรู้อย่างเสมอภาคกัน

2. คุณภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

การใช้สารสนเทศนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งในยุคสังคมสารสนเทศ เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่ถูกต้องอันก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสังคมในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในหลายรูป เช่น ภาพลามกอนาจาร แหล่งยั่วยุและการขายบริการทางเพศ การใช้ความรุนแรง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ไม่เหมาะสมต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้สารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งจากรายงานการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร (2550) พบว่า กลุ่มอายุที่มีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตสูงที่สุด คืออายุระหว่าง 15-24 ปี

โดยเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน นั้น ยุทธพร อิสรชัย (2550) ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. ประเภทที่มีเนื้อหาทางเพศอย่างชัดเจน ได้แก่ เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทางเพศชัดเจนทั้งในรูปข้อความหรือภาพ เช่น ข้อความที่หยาบคาย ภาพโป๊เปลือย ภาพแสดงกิจกรรมทางเพศ

2. ประเภทที่มีเนื้อหารุนแรงหรือเกลียดชัง ได้แก่ เว็บไซต์ที่มีภาพหรือคำบรรยายที่แสดงการทำร้ายมนุษย์หรือสัตว์หรือสถาบัน เว็บไซต์ที่ส่งเสริมให้ต่อต้านหรือโจมตีกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือเชื้อชาติ การบูชายัญ นอกจากนั้นรวมถึงเว็บไซต์ที่มีสูตรการทำระเบิดหรืออุปกรณ์อันตรายต่างๆ

3. ประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติด แอลกอฮอล์ และสิ่งผิดกฎหมาย ได้แก่ เว็บไซต์ที่เสนอสูตรหรือขั้นตอนการผลิตสิ่งผิดกฎหมาย การแสดงออกถึงความนิยมชมชอบสิ่งเสพติดทั้งหลาย นอกจากนี้ยังรวมถึงเว็บไซต์ที่แนะนำวิธีการสูดดมหรือการเสพหรือการใช้อุปกรณ์ต่างๆ

4. ประเภทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกมพนัน ได้แก่ เว็บไซต์ที่มีการชักชวนให้เล่นการพนัน นอกจากนี้ยังรวมถึงเว็บไซต์ที่ให้หมายเลขโทรศัพท์ สถานที่ติดต่อหรือคำแนะนำเพื่อเดินทางไปยังสถานแหล่งการพนัน กลุ่มข่าวกระดานสนทนาเกี่ยวกับการพนัน การเล่นหวย เป็นต้น

นอกจากนี้ สิ่งที่กำลังสิ่งที่กำลังเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับเยาวชนไทยก็คือ เรื่องของเกมออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเยาชนในด้านต่างๆ เช่น

- ผลจากเกมที่มีเนื้อหาที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งในปัจจุบันและระยะยาวทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว นำความรุนแรงในเกมไปใช้กับชีวิตจริง ที่เห็นเป็นข่าวในสื่อมวลชนต่าง

- ผลจากการใช้เวลาว่างอย่างไม่เหมาะสม ทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้เวลาว่างนั่งหน้าเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานโดยไม่มีการเปลี่ยน อิริยบถ รวมทั้งผลกระทบต่อการเรียน เนื่องจากเด็กใช้เวลากับเกมมากจนเกินไป

- ผลจากการเสียค่าใช้จ่ายในการเล่นเกม เนื่องจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายไปกับเรื่องนี้มาก หากไม่สามารถขอเงินจากพ่อแม่มาเล่นเกมได้ อาจจะหาทางออกอื่น เช่น ขโมยเงินหรือก่ออาชญากรรมขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ประเด็นแรก

ในเรื่องช่องว่างทางสารสนเทศ คงหนีไม่พ้นภาครัฐ ซึ่งจะต้องเป็นหน่วยงานหลักที่จะสามารถลดช่องว่างทางสารสนเทศ โดยการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมสารสนเทศ ประกอบด้วย

- การมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง เพราะเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมต่างๆ ต้องอาศัยไฟฟ้า และในสภาพความเป็นจริงครัวเรือนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนหรือห่างไกลความเจริญ ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ ก่อให้เกิดช่องว่างและโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ

- พื้นฐานทางโทรคมนาคม ในสังคม สารสนเทศ การติดต่อสื่อสารโดยการส่งสัญญาณเสียง ภาพและข้อมูลต่างๆ ผ่านทางสายเคเบิ้ล และคลื่นวิทยุโทรทัศน์ เป็นสิ่งจำเป็น เพราะฉะนั้นหากพื้นฐานทางโทรคมนาคมยังไม่สมบูรณ์ก็ทำให้ไม่สามารถเป็นสังคมสารสนเทศได้

- ศักยภาพของการเชื่อมต่อโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์จำนวนมากเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นทำให้สามารถส่งผ่านข่าวสาร ข้อมูล จากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง

ประเด็นที่สอง

เรื่องคุณภาพการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในทางที่ไม่เหมาะสมนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ในที่นี้ขอเสนอแนวคิด “Information Literacy” หากผู้ใช้สารสนเทศตระหนัก และเข้าใจแนวคิด Information Literacy น่าจะก่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ เนื่องจากการรู้สารสนเทศ (Information literacy) นั้น จะก่อให้เกิดความรู้ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีทักษะในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และ/หรือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้ห้องสมุด ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างแนวความคิด Information Literacy ของ Campbell (2004) มาใช้ในการอธิบาย ดังนี้

โดย Campbell ได้กล่าวว่า Information Literacy นั้น จะต้องประกอบด้วย

1. ความตระหนักในการใช้สารสนเทศ
2. การประเมินคุณภาพของสารสนเทศ
3. การเก็บและเรียกใช้สารสนเทศ
4. ประสิทธิภาพและจริยธรรมในการใช้เพื่อสร้างสรรค์และความรู้ในการสื่อสาร
5. การประยุกต์ใช้สารสนเทศเพื่อก่อให้เกิดความรู้ในการสื่อสาร

บรรณานุกรม

บุญญารักษ์ บุญญะเขตมาลา. "มายาการของสังคมสารสนเทศ" ใน "ฐานันดรที่สี่ จากระบบโลกถึงรัฐไทย", สำนักพิมพ์คบไฟ, 2537.

ธีรยุทธ บุญมี, วิกฤติการณ์มนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์" , สำนักพิมพ์วัลยา, มกราคม 2538.

พระไพศาล วิสาโล, "ด้วยพลังแห่งปัญญา และความรัก" ปาฐกถาปาจารยสารประจำปี 2537, บริษัทเคล็ดไทย จัดจำหน่าย.

นิธิ เอียวศรีวงศ์, ใน "ทางด่วนข้อมูลข้อเสนอเพื่อการพัฒนาประเทศ : ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาประเทศ" สมเกียรติ ตั้งกิจวาณิชย์และคณะ กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540.

เครื่องชี้การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2550. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

ยุทธพร อิสรชัย "หน่วยที่ 10 ไทยกับผลกระทบจากเทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคมในสังคมโลก" ในเอกสารการสอนชุดวิชาไทยกับสังคมโลก นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช 2550 หน้า 164.

Campbell, (2004) Defining Information Literacy in the 21st Century. World Library and Information Congress : 70th IFLA General Conference and Council, 22-27 August.

ส่วนที่ 2 : สรุปผลการดำเนินงาน
คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
พ.ศ. 2550 - 2551

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วิสัยทัศน์

"สู่มาตรฐาน ประสานความร่วมมือ พัฒนาวิชาการ วิชาชีพและสังคม"

คณะที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์(พิเศษ) คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต
2. คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ
3. ศาสตราจารย์ ดร.ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน
4. ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.นวนิตย์ อินทรามะ
6. รองศาสตราจารย์นิตยา พีรานนท์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ พุ่มวิเศษ

รายชื่อคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ

1.	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์	นายกสมาคม
2.	รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์	อุปนายกคนที่ 1
3.	นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์	อุปนายกคนที่ 2
4.	นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์	เหรัญญิกคนที่ 1
5.	นางสาวเอมอร ตันเถียร	เหรัญญิกคนที่ 2
6.	รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล	ประธานแผนกวิชาการคนที่ 1
7.	รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนา หาญพล	ประธานแผนกวิชาการคนที่ 2
8.	นางชวนพิศ สุศันสนีย์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
9.	นางสาวศันสนีย์ สุวรรณเจตต์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 2
10.	นางสาวปรียาพร ฤกษ์พินัย	นายทะเบียน
11.	นาวาอากาศหญิงนวรัตน์ ทองสลวย	ประธานแผนกหาทุน
12.	นางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
13.	นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล	ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์
14.	นางสาวสุจิตร สุวภาพ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุดคนที่ 1
15.	ดร.สุวิมล ธนะผลเลิศ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุดคนที่ 2
16.	ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
17.	รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนาคนที่ 1

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนาคนที่ 2
19. นางสาวพูลสุข ปริวัตรวรวุฒิ	ปฏิคมและ
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์	ประธานแผนกจัดทำวารสาร
21. นางวิจิตร มโนทัย	ประธานแผนกจัดพิมพ์
22. นางอภินันท์ สีสันต์	บรรณารักษ์
23. นางสาวพิณทิมา เลิศสมบูรณ์	กรรมการและเลขานุการคนที่ 1
24. นางสาวบารนี อาชวนิจกุล	กรรมการและเลขานุการคนที่ 2

ประธานชมรมฯ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ	ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
2. นางสาวสุจิตร สุวภาพ	ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ
3. นางสาวศันสนีย์ สุวรรณเจตต์	ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
4. นางสาวอรพินท์ ลิ่มสกุล	ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ
5. นางสาวพูลสุข ปริวัตรวรวุฒิ	ประธานชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ
6 นายกุลธร เลิศสุริยะกุล	ประธานชมรมห้องสมุดประชาชน
7. นางละเอียด ศรีวรนันท์	ประธานชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน
8. นางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล	รักษาการประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
9. นางสาวรุ้งทิพย์ ห่อวโนทยาน	ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ผู้จัดการสำนักงานสมาคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวดี วิเชษฐ์พันธุ์

รายงานการดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย 2550-2551

1. สู่มาตรฐาน

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
1. ปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดให้ทันสมัย		
1.1 มาตรฐานห้องสมุดประชาชน	นายกสมาคมร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	สมาคมฯได้ ประกาศใช้มาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยโดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
1.2 มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ	แผนกมาตรฐานร่วมกับชมรมห้องสมุดเฉพาะ	กำลังดำเนินการปรับปรุงและพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและประชาพิจารณ์มาตรฐานห้องสมุดเฉพาะ
1.3 มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน	แผนกมาตรฐานร่วมกับชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน	แต่งตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน
2. จัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ		
2.1 มาตรฐานการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	คณะกรรมการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการบริหารฯ ชุดที่ผ่านมา	
2.2 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ	แผนกมาตรฐานร่วมกับแผนกวิจัยและพัฒนา	ยังไม่มีผลการดำเนินงาน
3. ปรับปรุงวารสารห้องสมุดให้ได้มาตรฐานวิชาการ มีการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ สกอ.	แผนกจัดทำวารสาร	จัดทำวารสารราย 6 เดือนที่มีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนเผยแพร่ รวม 4 ฉบับ ดังนี้ ปีที่ 51 ฉบับที่ 1 มค.-มิย. 50 ปีที่ 51 ฉบับที่ 2 กค.-ธค. 50 ปีที่ 52 ฉบับที่ 1 มค.-มิย. 51 ปีที่ 52 ฉบับที่ 2 กค.-ธค. 51
4. จัดทำวารสารวิจัยของสมาคมฯ ตามเกณฑ์มาตรฐาน สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา	แผนกวิจัยและพัฒนา	จัดทำวารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ราย 6 เดือน จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มค.-มิย. 51 ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กค.-ธค. 51 วารสารวิจัยได้รับการพิจารณาจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้บรรจุในฐานข้อมูล Thai Citation Index (TCI) ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลการอ้างอิงที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.)
5. หนังสือ 5.1 หนังสือ 55 ปี สมาคมฯ	คณะกรรมการจัดทำหนังสือครบรอบ 55 ปี สมาคมฯ	- สำนักพิมพ์ ชมรมเด็กรับจัดพิมพ์และจำหน่าย ชื่อหนังสือ “ห้องสมุด การศึกษาและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” จะเผยแพร่ต้นปี 2552
5.2 หนังสือเรื่อง “ประเด็นการวิจัยทางสารสนเทศ”	นายกสมาคม	- เป็นผลงานตามโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มสธ. กำหนดเผยแพร่ช่วงต้นปี 2552
6. การประชุมสัมมนาเสนอผลงานผลงานวิจัย และการจัดประกวดงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์	แผนกวิจัยและพัฒนา	- แผนกวิชาการ จัดเสนอและวิพากษ์ผลงานวิจัยในงานประชุมทางวิชาการประจำปี 2550 -2551 - ยังไม่มีการดำเนินการจัดประกวดงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ในสาขา
7. การประชุมสามัญประจำปีและการประชุมวิชาการของสมาคมฯ ตามแนวทางสากล	แผนกวิชาการ	- ปี 2550 จัดประชุมสามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการเรื่อง “การรู้สารสนเทศของปวงชน : เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง” วันที่ 18-23 ธ.ค. 51

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		- ปี 2551 จัดประชุมสามัญประจำปี 2551 (ครั้งที่ 2) และประชุมวิชาการเรื่อง "เสริมสร้างสังคมความรู้ : การเข้าถึงสภาพที่แตกต่างของสังคม" วันที่ 16-19 ธ.ค. 51 การประชุมทั้ง 2 ครั้ง ข้างต้นจัดให้มีการเสนอและวิพากษ์ผลงานวิจัย และโปสเตอร์ผลงานทางวิชาการ
8. การจัดประกวดตำรา/สื่อการศึกษา/บทความทางวิชาการ	แผนกวิชาการ/แผนกจัดพิมพ์	ยังไม่ได้ดำเนินการ
9. การปรับปรุงเว็บไซต์และผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสมาคมฯ	แผนกประชาสัมพันธ์	- ปรับปรุงเว็บไซต์สมาคมฯ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - ทำข่าวสมาคมฯ ราย 3 เดือนต่อเนื่องปีละ 4 ฉบับ
10. จัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง	แผนกประชาสัมพันธ์	จัดรายการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงที่คลื่นวิทยุ อสมท. AM 1494 กิโลเฮิร์ซ ทุกวันอาทิตย์สัปดาห์แรกของเดือน เวลา 14.30- 15.00 น.
11. การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสมาคมฯ และวิชาชีพเป็นภาษาอังกฤษเผยแพร่บนเว็บไซต์	นายกสมาคมฯ และแผนกวิเทศสัมพันธ์	- จัดทำข้อมูลคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ ชุดปัจจุบันเป็นภาษาอังกฤษเผยแพร่บนเว็บไซต์สมาคมฯ - นายกสมาคมฯ นำเสนอบทความที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร คอนซาล อิฟล่าและข่าวสารของอิฟล่าภูมิภาค ซึ่งสามารถติดตามได้จากเว็บไซต์สมาคม 1. Thai Library Association in the Time of Change 2. Status of Thai Librarianship 3. Putting the E-learners into E-learning : An Experience of STOU

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		4. New Vision, New Strategies and New Activities of the Thai Library Association จะเผยแพร่ในข่าวสาร IFLA Asia Oceania Newsletter กำหนดเผยแพร่ต้นปี 2552 และเข้าถึงได้จากเว็บไซต์สมาคม - มีบทความภาษาอังกฤษโดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่น ๆ ที่นำเสนอบนเว็บไซต์สมาคม - เผยแพร่จรรยาบรรณบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ ผศ. 2550 เป็นภาษาอังกฤษบนเว็บไซต์สมาคมฯ
12. การปรับปรุงจรรยาบรรณบรรณารักษ์ของสมาคมฯ	นายกสมาคม และคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ	ประกาศใช้และเผยแพร่จรรยาบรรณบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ พ.ศ. 2550 ทั้งในรูปแบบเอกสารและบนเว็บไซต์สมาคมฯ
13. ปรับปรุงเกณฑ์การสรรหาบุคคลดีเด่นและผู้มีอุปการคุณ	คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ	เกณฑ์การสรรหาบุคคลดีเด่นและผู้มี อุปการคุณได้รับการปรับปรุงเมื่อ พ.ศ. 2550 และนำมาใช้ในการดำเนินการแล้ว
14. การปรับปรุงแนวทางการคัดเลือกห้องสมุดดีเด่น	คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ	ไม่ได้ดำเนินการเพราะไม่มีการจัดประกวดห้องสมุดดีเด่น
15. การพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน	แผนกทะเบียน	- รวบรวมข้อมูลสมาชิกให้เป็นปัจจุบัน และมีข้อมูลมากขึ้น - จัดทำบัตรสมาชิกตลอดชีพ - จัดทำแบบฟอร์มให้สมาชิกกรอกและปรับปรุงข้อมูลด้วยตนเองได้บนเว็บไซต์ของสมาคมฯ
16. การปรับปรุงข้อบังคับของสมาคมฯ	คณะทำงานเฉพาะกิจ มี นายกสมาคมเป็นที่ปรึกษา รศ. วรวุฒิ เทพทอง เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย	นายทะเบียนกรุงเทพมหานครได้รับจดทะเบียนการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตามมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		พาณิชย์ โดยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับทั้งฉบับตามข้อบังคับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ พ.ศ. 2551 โดยใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับให้ไว้ ณ วันที่ 1 เมษายน 2551
17. การจัดทำคู่มือและระเบียบเกี่ยวกับการเงินเพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับคณะกรรมการบริหารห้องสมุด	คณะกรรมการจัดทำระเบียบการเงินฯ เหรัญญิกและผู้จัดการสำนักงานสมาคมฯ	- มีระเบียบสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ที่ 2/2551 เรื่อง "การเบิกจ่ายเงินในการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมของสมาคมฯ" ประกาศ ณ วันที่ 3 มีนาคม 2551 - จัดทำรายงานการเงินรายเดือนแยกเป็นรายงานการเงินวิชาการ งานธุรกิจ และห้องสมุดเสริมปัญญา เสนอเพื่อการรับรองในที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร - ตรวจสอบการเบิกจ่ายเงิน ดูแลการใช้จ่ายเงินของสมาคมฯ - ผู้จัดการยังไม่มีการดำเนินการจัดทำเป็นคู่มือ
18. การจัดทำตัวชี้วัดและผลการดำเนินงานของแต่ละแผนก	ประธานแผนกและชมรมต่าง ๆ	ยังไม่แล้วเสร็จ
19. การประชุมคณะกรรมการบริหาร	กรรมการและเลขานุการบริหาร	ดำเนินการประชุมคณะกรรมการบริหารเป็นประจำต่อเนื่องตามข้อบังคับของสมาคมฯ
20. การติดตาม/ประเมินผลการดำเนินงาน 20.1 ติดตามการดำเนินงานตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร	นายกสมาคมและกรรมการและเลขานุการ	- กรรมการและเลขานุการสรุปรวบรวมมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร เพื่อติดตามผลและรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และจะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการส่งมอบงานและสานต่อการดำเนินงาน

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
20.2 จัดทำตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลงานของบุคลากรสำนักงาน	อุปนายก คนที่ 2 และประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 2	- ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

2. ประสานความร่วมมือ

เน้นการทำงานเชิงรุกและการสร้างเครือข่ายทั้งในวิชาชีพและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
21. การจัดประชุม/ฝึกอบรม/สัมมนาเพื่อให้การศึกษาต่อเนื่องแก่สมาชิก	คณะกรรมการบริหาร	- ปี 2550 จัดประชุมสามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการ เรื่อง “การรู้สารสนเทศของปวงชน : เรียนรู้เพื่อสังคมเศรษฐกิจพอเพียง” วันที่ 18-23 ธ.ค. 51 - ปี 2551 จัดประชุมสามัญประจำปี 2551 (ครั้งที่ 1) และประชุมวิชาการเรื่อง “อนาคตสถานภาพบรรณารักษ์ไทย” วันที่ 30 ก.ค. 2551 - ปี 2551 จัดประชุมสามัญประจำปี 2551 (ครั้งที่ 2) และประชุมวิชาการเรื่อง “เสริมสร้างสังคมความรู้ : การเข้าถึงสภาพที่แตกต่างของสังคม” วันที่ 16-19 ธ.ค. 51 - จัดประชุมทางวิชาการในงานมหกรรมนักอ่าน ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ต่อเนื่องเป็นปีที่ 2
	แผนกวิชาการโดยประธานแผนกวิชาการคนที่ 2 ผู้จัดการสำนักงานสมาคม	- จัดสัมมนาเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุด ปี 32 พ.ศ. 2550 เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาคน” และ ปี 33 พ.ศ. 2551 เรื่อง “การอ่านเพื่อพัฒนาตนและพัฒนาชาติ” - จัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ปี 2550 รวม 6 หลักสูตร

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		- จัดฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ปี 2551 รวม 3 หลักสูตร (โปรดดูรายละเอียดในส่วนท้าย)
22. ความร่วมมือจัดกิจกรรมทางวิชาการ วิชาชีพกับองค์กร ต่าง ๆ ภาครัฐและภาคเอกชน	นายกสมาคมฯ คณะกรรมการบริหารและทุกแผนกที่เกี่ยวข้อง	มีความร่วมมือกับสถาบัน องค์การ หน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งมีการลงนามอย่างเป็นทางการ และการให้ความร่วมมือตามคำขอ (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนท้าย)
23. การแสวงหาแหล่งทุนวิจัย	แผนกวิจัยและพัฒนา	ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ
24. การพัฒนาความร่วมมือและแลกเปลี่ยนทางวิชาการกับสมาคมวิชาการ วิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์และสมาคมอื่น ๆ ในประเทศและต่างประเทศ	นายกสมาคม แผนกวิเทศสัมพันธ์และแผนกวิชาการ	- นายกสมาคมและประธานแผนกวิชาการคนที่ 2 เจรจาความร่วมมือกับ Ms. Roxanne Missingham นายกสมาคมห้องสมุดและสารสนเทศออสเตรเลียและ Professor Dr. Gary Gorman ประธานแผนก RSCAO, IFLA เดือน พ.ค. 2550 - นายกสมาคมฯ ในฐานะกรรมการบริหารคอนซาลประชุมคณะกรรมการบริหารแลกเปลี่ยนทางวิชาการ วิชาชีพกับประเทศสมาชิก 10 ประเทศ เมื่อวันที่ 19-22 เมษายน 2550 และ 19-22 เมย. 2551 ณ ประเทศเวียดนาม เพื่อเตรียมการจัดประชุมคอนซาล ครั้งที่ 14 ที่ประเทศเวียตนาม พ.ศ. 2552 - นายกสมาคมฯ เสนอ Country report update เรื่อง Status of Librarian ship in Thailand 2008 เรื่อง Thai Library Association in the Time of Change และสรุปผลงานเผยแพร่ใน CONSAL Newsletter April 2008

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		- ประธานแผนกวิชาการคนที่ 2 และประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์ รับผิดชอบการสื่อสาร กิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับ CONSAL ครั้งที่ 14 กับประเทศเวียดนามซึ่งเป็นเจ้าภาพ จะจัดประชุมในปี 2552 - การต้อนรับคณะบรรณารักษ์จากสมาคมบรรณารักษ์ฟิลิปปินส์ในโอกาสมาศึกษาดูงานประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2550 โดยนายกสมาคมได้บรรยายเรื่อง Thai Library Association และ Thai Librarianship และจัดทำเอกสารเผยแพร่เรื่อง Thai Library Association และเรื่อง Thai Librarianship บนเว็บไซต์สมาคม - คณะกรรมการบริหารมีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยเสนอเป็นเจ้าภาพจัดประชุมคอนซาล ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2558 เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุครบ 60 ชันษา โดยประสานกับหอสมุดแห่งชาติเพื่อจัดทำเป็นโครงการเพื่อเสนอทางราชการต่อไป - การร่วมเป็นเจ้าภาพจัดประชุมคณะกรรมการ IFLA Asia Ocean Section ที่กรุงเทพฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2552

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
25. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ศ.คุณหญิงแม้นมาศ ชวลิต	บรรณารักษ์ แผนกแลกเปลี่ยนหนังสือ แผนกประชาสัมพันธ์	ดำเนินการแล้ว และจะมีพิธีเปิด เดือนธันวาคม 2551
26. การจัดงานมุทิตาจิตแก่สมาชิกผู้เกษียณอายุ และแสดงความยินดีแก่สมาชิกและผู้มีอุปการคุณในโอกาสต่าง ๆ	แผนกปฏิคม	- จัดงานแสดงมุทิตาจิตแก่ผู้เกษียณอายุ ในวันแรกของการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 ในวันที่ 18 ธ.ค.2550 และปี 2551 ในวันที่ 16 ธ.ค. 2551 - นายกสมาคมคณะกรรมการบริหาร หรือผู้แทนร่วมแสดงความยินดีแก่บุคคลและองค์กรต่าง ๆ ในนามสมาคม
27. การรณรงค์หาสมาชิกใหม่เชิงรุก และปรับปรุงการให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่สมาชิก	แผนกทะเบียน แผนกประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการบริหาร	การรณรงค์รับสมัครสมาชิกใหม่ในระหว่างการร่วมจัดกิจกรรมกับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ
28. การจัดศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ	แผนกวิเทศสัมพันธ์	- ปี 2550 จัดศึกษาดูงานการจัดการความรู้ในห้องสมุดเขตปกครองพิเศษฮ่องกง และสาธารณรัฐเกาหลี วันที่ 22-26 ต.ค. 2550 - ปี 2551 จัดศึกษาดูงานห้องสมุดอเล็กซานเดรีย แหล่งการเรียนรู้และแหล่งวัฒนธรรม ประเทศอียิปต์ มีผู้สนใจเข้าร่วมทัศนศึกษาจำนวนมากเกินเป้าหมาย ได้แบ่งการเดินทางเป็น 3 คณะ คณะที่ 1 เดินทาง 20-25 ต.ค. 2551 คณะที่ 2 เดินทาง 22-27 ต.ค. 2551 คณะที่ 3 เดินทาง 24-29 พ.ย. 2551 - มีโครงการจัดไปประชุมคอนซาลที่ประเทศเวียดนาม เดือน ก.พ. 2552

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
29. การแสวงหาทุนหรือการสนับสนุนกิจกรรมสมาคมฯ รูปแบบต่าง ๆ	แผนกหาทุน กรรมการบริหารสมาคมฯ ผู้จัดการสำนักงานสมาคม	- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สนับสนุนการจัดทำวารสารห้องสมุดฉบับพิเศษ ฉบับที่ 2 ปี 2550 และจัดทำสื่อมัลติมีเดียแสดงผลงาน บุคคลดีเด่น ผู้มีอุปการคุณและกรรมการบริหาร ปี 2550 และ ปี 2551 - บริษัทจำหน่ายสิ่งพิมพ์ครุภัณฑ์ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์วารสารวิจัย ฉบับที่ 2 ปี 2550 และวารสารห้องสมุด ฉบับที่ 1 ปี 2551 - บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมจัดพิมพ์วารสารห้องสมุด ฉบับที่ 1 ปี 2551 - การจัดทำของที่ระลึกเพื่อจำหน่าย - การหาทุนสนับสนุนจากบริษัทที่จะแสดงผลิตภัณฑ์/นวัตกรรมในงานประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551 และประชุมวิชาการ - การจัดกิจกรรมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานต่างประเทศในปี 2550-2551 เพื่อหาทุนเข้าสมาคมฯ
30. การร่วมมือกับชมรมในสังกัดเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของสมาคมและวิชาชีพ	นายกสมาคม กรรมการและเลขานุการ ประธานแผนกที่เกี่ยวข้องและประธานชมรม	- แก้ไขปัญหาชมรมสถาบันอุดมศึกษา ที่เว้นว่างขาดคณะกรรมการบริหารชมรม ให้ มีประธานชมรมและคณะกรรมการบริหารชมรมใหม่ - รวมชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชนเป็นชมรมเดียว เพื่อแก้ปัญหาชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งเป็นของภาคราชการไม่สามารถรวมตัวกันได้

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		- ประธานแผนกวิชาการคนที่ 1 ประสานให้มีประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพื่อดำเนินการบริหารชมรมในรูปแบบของคณะกรรมการต่อไป - แก้ปัญหาของชมรมห้องสมุดประชาชนให้เป็นชมรมที่ไม่มีสังกัด มีการดำเนินงานโดยคำนึงถึงสมาชิกห้องสมุดประชาชนทุกกลุ่มมิใช่สังกัดอย่างเสมอภาค
31. การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารสัญจร	นายกสมาคม กรรมการและเลขานุการ ผู้จัดการสำนักงาน	ดำเนินการประชุม ณ สมาคมห้องสมุดฯ เป็นหลัก และมีการสัญจรไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นบางคราว ดังนี้ - ปี 2550 ประชุมสัญจรในสถาบันการศึกษาในกรุงเทพฯ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ - ปี 2551 ประชุมสัญจรในสถาบันการศึกษาในกรุงเทพ และต่างจังหวัด ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

3. พัฒนาวิชาการ วิชาชีพ และสังคม

เน้นปัญหาที่มีความวิกฤต และเร่งด่วน

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
32. การตั้งกองทุนและแสวงหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย	นายกสมาคม แผนกวิจัยและพัฒนา	จัดตั้งกองทุน 1. กองทุน ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อำพันวงษ์ รวม 20,000 บาท 2. กองทุน ศาสตราจารย์ ดร. ฉวีลักษณ์ บุณยุกาญจน รวม 20,000 บาท

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		3. กองทุน รองศาสตราจารย์ ดร.สอางศรี พรสุวรรณ รวม 20,000 บาท 4. กองทุน รองศาสตราจารย์ สุภัทรา วันทายนต์ รวม 10,000 บาท - อนุมัติหลักการให้มีการตั้งกองทุนโดยใช้ชื่อบุคคลอื่น ๆ ได้ โดยมีเงินบริจาคขั้นต่ำ 10,000 บาท
33. การยกระดับ สถานภาพบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน	อุปนายกคนที่ 1 แผนกวิจัยและพัฒนา แผนกนิเทศห้องสมุดโรงเรียน ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน	นายกสมาคมฯ และประธานคณะอนุกรรมการศึกษาและส่งเสริมสถานภาพและมาตรฐานครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ได้เข้าพบประธานที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย และได้เข้าร่วมประชุมเสนอเรื่องต่อที่ประชุมคณบดีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย เพื่อขอความร่วมมือในการผลักดันสถานภาพของบรรณารักษ์และห้องสมุดโรงเรียน และการเรียนการสอนวิชาการรู้สารสนเทศ ทั้งนี้ได้นำบทสรุปสำหรับผู้บริหาร : สถานภาพวิชาชีพบรรณารักษ์ในอนาคต เสนอในที่ประชุมด้วย ที่ประชุมรับหลักการการดำเนินการสนับสนุนและผลักดันต่อไป - มอบประธานแผนกมาตรฐานคนที่ 2 นำเสนอเรื่องถึงกระทรวงศึกษาธิการ สพฐ และคุรุสภา
34. การสัมมนาระดมสมองเพื่อกำหนดทิศทางการวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์สำหรับประเทศไทย	แผนกวิจัยและพัฒนา	ยังไม่ได้ดำเนินการ

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
35. การส่งเสริมสนับสนุนให้ทุนวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการและการดำเนินงานของสมาคมฯ	นายกสมาคม แผนกวิชาการ แผนกวิจัยและพัฒนา ชมรมต่าง ๆ	- สนับสนุนการทำวิจัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้า เกี่ยวกับเรื่องภาพลักษ์ของสมาคมฯ ซึ่งนักศึกษาได้ส่งบทสรุปผลการวิจัยให้สมาคมฯ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป - จัดสรรทุนให้สมาชิกเพื่อทำการวิจัย ตามจัดทำโครงการสมาคมเพื่อสมาชิกและวิชาชีพ (แต่ไม่มีผู้ขอรับทุน) (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนท้าย)
36. การสัมมนาคณะกรรมการบริหารและสมาชิกเพื่อพัฒนาสมาคมฯ	คณะกรรมการบริหาร กรรมการและเลขานุการ	จัดรับฟังความคิดเห็นในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และปี 2551
37. การพัฒนาห้องสมุด 37.1 การพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ 37.2 จัดทำบรรณานุกรมหนังสือสำหรับห้องสมุด 37.3 โครงการอื่น ๆ	 แผนกวิชาการ แผนกวิชาการ แผนกวิชาการ แผนกนิเทศห้องสมุดบรรณารักษ์	 ยังไม่ได้ดำเนินการ ยังไม่ได้ดำเนินการ - นิเทศห้องสมุดโรงเรียนคนตาบอดและโรงเรียนราชวินิตมัธยม
38. การพัฒนาประชาสัมพันธ์ของสมาคมฯ	อุปนายก คนที่ 1 แผนกประชาสัมพันธ์ แผนกวิชาการ ผู้จัดการสำนักงาน	- รณรงค์ประชาสัมพันธ์การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550 และปี 2551 ผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ - ประชาสัมพันธ์ผ่านข่าวสมาคมและรายการวิทยุ
40. การพัฒนาการดำเนินงานเชิงธุรกิจและงานสำนักงานของสมาคมฯ	เหรัญญิก ผู้จัดการสำนักงาน ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด คนที่ 1	- พัฒนาระบบบัญชีโดยแยกบัญชีธุรกิจ ออกจากบัญชีวิชาการบัญชีห้องสมุดเสริมปัญญา และบัญชีกองทุนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

กิจกรรม	แผนก/ผู้รับผิดชอบ	ผลการดำเนินงาน
		- จะนำเสนอที่ประชุมใหญ่สามัญยกเลิกการดำเนินงานธุรกิจของสำนักงาน ในการประชุม 2/2551 - ปรับปรุงหน้าอาคารสำนักงานเป็นห้องจำหน่ายหนังสือ
41. รางวัล ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด คนที่ 1	ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลประจำปี 2551 แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

การลงนามความร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯลงนามความร่วมมือทางวิชาการและบริการทางวิชาการแก่สังคมกับสถาบันต่างๆ รวมดังนี้

1. การลงนามความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต โดยโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดภูเก็ต การเปิดตัวห้องสมุดเคลื่อนที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต การพัฒนาบุคลากร และการจัดกิจกรรมการจัดประชุมทางวิชาการเรื่อง *"ห้องสมุด...ยุทธศาสตร์สู่สังคมแห่งการเรียนรู้"* 13 กรกฎาคม 2550 "การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดเชิงรุก" 27-28 พฤษภาคม 2551

2. การลงนามความร่วมมือกับสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) กระทำการผ่านสำนักงานศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ และได้ร่วมกันจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่อง Library 2.0 : จากแนวคิดสู่การประยุกต์ใช้จริง 14 มิถุนายน 2550

3.การลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี วันที่ 1 มีนาคม 2551 ในการเป็นศูนย์พัฒนาทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และการบริการทางวิชาการแก่สังคม โดยร่วมกิจกรรม ห้องสมุดเคลื่อนที่ยุคไฮเทค และนำหนังสือไปบริจาคให้ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี อำเภอทองผาภูมิ และห้องสมุดโรงเรียนท่ามะกา กาญจนบุรี

4. การลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับคณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการเป็นศูนย์พัฒนาทางวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และการบริการทางวิชาการแก่สังคม โดยเน้นพัฒนาบุคลากรในส่วนภูมิภาคและการจัดบริการทางวิชาการสู่ท้องถิ่น และมีการจัดกิจกรรมสัมมนาทางวิชาการร่วมกัน เรื่องทิศทางและแนวโน้มความร่วมมือทางวิชาการสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย 17 -19 สิงหาคม 2550

5. การลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในการเป็นศูนย์พัฒนาทางวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เน้นพัฒนาบุคลากรด้วยระบบการศึกษาทางไกลและการจัดบริการทางวิชาการแก่สังคม มีการจัดกิจรรมร่วมกับสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และหน่วยจัดการความรู้ *คณะแพทยศาสตร์* โรงพยาบาลรามาธิบดี จัดสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "การจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์อย่างมืออาชีพ" ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 14 ตุลาคม 2550 และจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ การวิจัย และภาษาอังกฤษ 18 -20 พฤศจิกายน 2551

6. การลงนามความร่วมมือทางวิชาการกับศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ 25 มีนาคม 2551 กิจกรรมสำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดทำวารสารห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์

7. การลงนามความร่วมมือกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมทางวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ การพัฒนาบุคลากรสารสนเทศ ตลอดจนนักศึกษาในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และผู้สนใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล องค์กร และสังคมส่วนรวม 28 พฤศจิกายน 2551

ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ

ความร่วมมือกับ สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย มูลนิธิหนังสือเพื่อเด็ก สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและภาคีเครือข่ายรักการอ่านอีกกว่า 32 องค์กร ยื่นหนังสือให้กระทรวงศึกษาธิการผลักดัน “การอ่านหนังสือเป็นวาระแห่งชาติ” เข้าสู่คณะรัฐมนตรี

ความร่วมมือกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมฯ จัดสรรงบประมาณให้สมาคมฯ ในฐานะหน่วยงานที่ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ *รางวัลศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต* และดำเนินงาน “ห้องสมุดเสริมปัญญา” และมอบหนังสือ ในโครงการ *ส่งหนังสือสื่อความรู้ สู่ห้องสมุด* เมื่อ 6 มิถุนายน 2550 และ 26 กุมภาพันธ์ 2551 เพื่อนำไปบริจาคยังห้องสมุดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ห้องสมุดเรือนจำ กรมราชทัณฑ์ และห้องสมุดต่าง ๆ ที่ขาดแคลนทั่วประเทศ

ความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดการประชุมทางวิชาการในงานมหกรรมรักการอ่าน ณ อิมแพค เมืองทองธานี เริ่มตั้งแต่ปี 2551 มีการจัดประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1 เรื่อง “ภาพลักษณ์ห้องสมุดยุคใหม่.. สร้างสัมพันธภาพ ความพึงพอใจให้ผู้ใช้บริการ.” 14 มิถุนายน 2550 และสืบเนื่อง ครั้งที่ 2 “เปลี่ยนชีวิตและการเรียนรู้ด้วยห้องสมุด...เปลี่ยนห้องสมุดให้มีชีวิต” 4-5 กันยายน 2551

ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต สนับสนุนการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารเป็นครั้งคราว การสนับสนุนการจัดพิมพ์วารสารห้องสมุดฉบับพิเศษ และการจัดประชุมทางวิชาการและประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2550

ความร่วมมือกับ*มหาวิทยาลัยศรีปทุม*จัดสัมมนาเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุดปีที่ 32 พุทธศักราช 2550 *เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาคน 13 กรกฎาคม 2550* ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จัดสัมมนาเรื่อง การจัดการสารสนเทศท้องถิ่น ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และศึกษาดูงานสารสนเทศท้องถิ่น แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 17-20 กรกฎาคม 2550

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชนจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุดโรงเรียนให้มีชีวิต ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 4-5 สิงหาคม 2550

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อพัฒนาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เรื่อง *Trends in LIS/Information Management Curriculum และ Discussion on Sharing of Teaching Materials and Research Collaboration Among LIS Schools in SEA Asia* วิทยากร Assoc. Prof. Christopher Khoo จาก Nanyang University of Technology, Singapore ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 21 สิงหาคม 2550

ความร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และชมรมห้องสมดโรงเรียนเอกชนจัดวิทยากรอบรม เรื่อง การจัดห้องสมุดมีชีวิตและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ณ โรงแรมโกลเดนดราก้อน นนทบุรี 31 สิงหาคม 2550

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร และชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชนจัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง การอ่าน: *รากฐานแห่งการพัฒนาที่ ยั่งยืน* เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร วันที่ 1 ธันวาคม 2550

ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์และชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชนจัดวิทยากรในการอบรมเชิงปฏิบัติการ *การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน* 14 - 15 กรกฎาคม 2551

ความร่วมมือกับสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคามจัดวิทยากรบรรยายเรื่อง *การสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน* กรกฎาคม 2551

ความร่วมมือกับสาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในการทำวิจัยการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตเรื่อง *ภาพลักษณ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในทัศนะของบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์*

ความร่วมมือกับ*มูลนิธิอมตะ* โดยมูลนิธิให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมและบริจาคหนังสือเพื่อเผยแพร่ไปยังห้องสมุดต่าง ๆ

ความร่วมมือกับบริษัทหลักทรัพย์ภัทร จำกัด (มหาชน) จัดโครงการสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดชุมชนสู่การเป็นห้องสมุดมีชีวิต และร่วมสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ระยะเวลาโครงการ 3 ปี (พ.ศ. 2551-2553) ปีแรก มีห้องสมุดที่ได้รับการสนับสนุน 4 แห่ง คือ ห้องสมุดประชาชนอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ห้องสมุดประชาชนอำเภอคำเขื่องแก้ว จังหวัดยโสธร ห้องสมุดประชาชนอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ห้องสมุดประชาชนอำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์เป็นที่ปรึกษาและกรรมการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดทัณฑสถาน และเป็นกรรมการคัดเลือกห้องสมุดและบุคลากรห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถานดีเด่น และการพัฒนาห้องสมุดและบุคลากรห้องสมุดทัณฑสถาน 2550 - 2551

ความร่วมมือกับศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ในการพัฒนาห้องสมุดวัดครึ่งใต้ จังหวัดเชียงราย โดยพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี)

ความร่วมมือกับนิตยสารกุลสตรี เพื่อหาแนวทางร่วมมือพัฒนาห้องสมุดหทัณฑสถานหญิงและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในการเป็นแหล่งฝึกงาน

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ศูนย์พัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำงานเชิงรุกและการมีบทบาททางวิชาการของสมาคม โดยการสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายทางวิชาการกับองค์กรทางการศึกษาและวิชาชีพทั่วประเทศ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งคือการบริการทางวิชาการแก่สังคม และมีตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับการเป็นกรรมการทางวิชาการ วิชาชีพและ เป็นที่พึ่งพิงทางวิชาการแก่สังคม จัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบ การจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมเพื่อเป็นบริการแก่สังคม เช่น การจัดตั้งห้องสมุด การศึกษาดูงานหรือการจัดกิจกรรมอื่นๆ โดยไม่หวังผลกำไร หรือเป็นบริการสาธารณะ โดยสมาคมให้ความร่วมมือทางวิชาการ อันจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงและภาพลักษณ์ที่ดีของสมาคมและวิชาชีพ แสดงถึงศักยภาพและบทบาทการเป็นผู้นำในสังคมวิชาชีพ

โครงการสมาคมเพื่อสมาชิกและวิชาชีพ

สมาคมเน้นแนวคิดการบริหารจัดการโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิก สมาชิกเป็นศูนย์กลางของการทำงาน เป็นการคืนกำไรให้สมาชิก

1. จัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยให้สมาชิก นิสิต นักศึกษา โดยเน้นนักวิจัยหน้าใหม่ (ไม่มีผู้สมัครรับทุน)
2. จัดสรรทุนให้สมาชิกพัฒนาวิชาชีพ ในปี 2551 โดยให้สมาชิกชมรมละ 1 คน ได้ยกเว้นค่าลงทะเบียนการประชุมทางวิชาการที่จัดโดยสมาคมฯ ให้ชมรมกำหนดแนวทางคัดเลือก
3. สนับสนุนทุนบางส่วนไปประชุมต่างประเทศ เช่น CONSAL หรือ IFLA
4. จัดกิจกรรมโดยสมาชิก เริ่มต้นจากสมาชิก ดังนี้

4.1 จัดพิมพ์หนังสือวิชาการโดยสมาชิกเขียนต้นฉบับและลงทุนจัดพิมพ์จำหน่ายในนามของสมาคมฯ หรือองค์กรสังกัดร่วมกับสมาคมฯ โดยสมาคมฯ เป็นผู้พิจารณาคุณภาพ และมีคณะกรรมการประเมินและกลั่นกรองคุณภาพ

4.2 รวมกลุ่มสมาชิกจัดกิจกรรมศึกษาดูงานต่างประเทศ โดยสมาคมฯ เป็นผู้จัด เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ

การจัดฝึกอบรม

ปี 2550 อบรมหลักสูตรระยะสั้น 6 หลักสูตร

1. หลักสูตร "การสร้างเว็บไซต์ของห้องสมุด" รุ่นที่ 11 16-18 กรกฎาคม 2550
2. หลักสูตร "การวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด" หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 3 23 - 25 กรกฎาคม 2550
3. หลักสูตร"เทคนิคการเขียนบทความทางวิชาการ รุ่นที่ 2" 10 - 11 กันยายน 2550
4. หลักสูตร "การจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมของดิวอี้ รุ่นที่ 5" 15-23 ตุลาคม 2550
5. หลักสูตร "การสงวนรักษาหนังสือและสิ่งพิมพ์ รุ่นที่ 1" 26-27 ตุลาคม 2550 และฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีการพิมพ์แห่งชาติ มสธ

6. หลักสูตร "การวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด รุ่นที่ 2" 29-31 ตุลาคม 2550

ปี 2551 อบรมหลักสูตรระยะสั้น 3 หลักสูตร

1. หลักสูตร "การสร้างเว็บไซต์ห้องสมุด" รุ่นที่ 13 14 - 16 กรกฎาคม. 2551
2. หลักสูตร "การวิจัยเพื่อพัฒนางานห้องสมุด" 28 - 30 กรกฎาคม. 2551
3. หลักสูตร "เทคนิคการเขียนบทความทางวิชาการ" 25 - 27 สิงหาคม 2551

ผลงานของชมรม

ชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

1. จัดกิจกรรมนำชมห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินีให้สมาชิกและผู้สนใจ
2. จัดทำ ILIS NEWSLETTER ราย 3 เดือน แจกจ่ายให้สมาชิก
3. จัดประชุมสามัญประจำปี 2550 และประชุมวิชาการของชมรมเรื่อง Information Literacy and Experiences Abroad วันที่ 10 ธันวาคม 2550
4. จัดทัศนศึกษาวัฒนธรรมแบบ English Trip ณ จังหวัดสุพรรณบุรี (Suphan Buri Culture Tour) วันที่ 7 เมษายน 2551 โดยทัศนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้ คือ หอประวัติ นายบรรหาร ศิลปะชอาชา นายกรัฐมนตรีคนที่ 21 พิพิธภัณฑ์ชาติภูมิสถาน ป.อ. ปยุตโต วัดบ้านกร่าง และตลาด 100 ปีสามชุก
5. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ English for Information Professionals วันที่ 14 , 15 , 21- 23 สิงหาคม 2551

ชมรมห้องสมุดเฉพาะ

1. การพัฒนาฐานข้อมูลสมาชิก ชมรมห้องสมุดเฉพาะ เพื่อให้บริการบนเว็บไซต์สมาคมฯ
2. การดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานชมรมห้องสมุดเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
3. การจัดทำข่าว "ข่าวชพ. : ชมรมห้องสมุดแฉพาะ" ราย 2 เดือน โดยปีที่ 26 ฉบับที่ 1 เดือน กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป จะพัฒนาข่าว ชพ. ในรูปของ E - Newsletter และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์สมาคมฯ และชมรมห้องสมุดเฉพาะต่อไป
4. การจัดรสัมมนาวิชาการชมรมห้องสมุดเฉพาะประจำปี 2550 เรื่อง "ช่องทางเพิ่มมูลค่าห้องสมุดยุคเศรษฐกิจพอเพียง " 9 - 10 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และประจำปี 2551 เรื่อง "นวัตกรรมห้องสมุดยุคมิลเลนเนียม : การจัดการเพื่อเพิ่มมูลค่า" 28 - 29 สิงหาคม 2551 ณ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน

1. ร่วมกับ*สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเรื่อง "ตามรอยการอ่าน จากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ" ณ อิมแพ็คเมืองทองธานี
2. ร่วมกับ*สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1* เป็นวิทยากรเรื่อง "การประชุมปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน"
3. ร่วมกับ *สำนักเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานพระนครศรีอยุธยา เขต 2* เป็นวิทยากรให้การอบรมเรื่อง "เทคนิคการบริหารห้องสมุดมีชีวิตและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" "การจัดห้องสมุดมีชีวิต และ

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" และการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้มีชีวิต

4. ร่วมกับ*ห้องสมุดโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ และสถานศึกษาเครือข่ายคลองท่อมร่วมใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จ. กระบี่* เป็นวิทยากรอบรม เรื่อง "การใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน"

5. ร่วมกับ*สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเทศบาลวัดขจรรังสรรค์* เป็นวิทยากร "อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรและเสริมบทบาทครอบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน"

6. ช่วยจัดวางระบบห้องสมุดศาลคดีเด็กและเยาวชน ศาลจังหวัดนนทบุรี

7. ร่วมกับห้องสมุดโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ ห้องสมุดโรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์ และห้องสมุดโรงเรียนเทศบาลวัดขจรรังสรรค์ จังหวัดภูเก็ต เป็นวิทยากรอบรมเรื่อง "ส่งเสริมบทบาทครอบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน" ณ โรงเรียนเทศบาลวัดขจรรังสรรค์ จังหวัดภูเก็ต

8. ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 อบรมปฏิบัติการให้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาไทย ครูบรรณารักษ์ จำนวน 269 โรงเรียน เรื่อง "การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียน"

9. ร่วมกับห้องสมุดโรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ เป็นวิทยากรอบรมครูประจำการ เรื่อง "กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" ในการอบรมครูระดับชั้น ป.1 ป.4 ม.1 และ ม.4 เรื่อง "การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่" จัดโดย ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ

10. ร่วมกับโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนชนบท และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ดังนี้

โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (หนองปลาดุก) พระนครศรีอยุธยา 5-6 พฤษภาคม 2550
โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโคกน้อย สระแก้ว 16-17 มิถุนายน 2550
โรงเรียนชัยพิทยพัฒน์มูลนิธิชัยพัฒนา เพชรเกษม 4 กรุงเทพฯ 20 สิงหาคม 2550
โรงเรียนวัดลาดบัวหลวง (สหมิตรศึกษา) พระนครศรีอยุธยา 10-11 พฤศจิกายน 2550
ห้องสมุดโรงเรียนชัยพิทยพัฒน์ มูลนิธิชัยพัฒนา
โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอปทุมรัตต์ ร้อยเอ็ด 23-26 เมษายน 2551

11. ร่วมกับห้องสมุดโรงเรียนเซนต์คาเบรียล พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนบ้านนาเอี้ยง ลำปาง

12. ร่วมกับโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนวัดสว่าง อุตรดิตถ์ และโรงเรียน พิษณุโลก

13. ร่วมกับ*สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* จัดทำหนังสือ "คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน" เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองศิริราชสมบัติ ครบ 60 ปี

ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ที่ 6/2551
เรื่อง ผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี 2551

ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัดโครงการสรรหาผู้มีอุปการคุณแก่วงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณประจำปีนั้น คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ เห็นสมควรประกาศเกียรติคุณผู้มีอุปการคุณแก่วงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ประจำปี 2551 ดังต่อไปนี้

นายทวีศักดิ์ เดชเดโช

ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร เป็นผู้บริหารที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร สนับสนุนการปรับปรุงห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินีและห้องสมุดประชาชนซอยพระนางให้มีภาพลักษณ์ใหม่ ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ด้วยเงินงบประมาณ 20,000,000 ล้านบาท สนับสนุนการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนใหม่ 8 แห่ง ให้เป็นห้องสมุดที่มีภาพลักษณ์ใหม่ สวยงาม ทันสมัย ด้วยงบประมาณ 240,000,000 บาท นอกจากนี้ได้ผลักดันการจัดทำโครงการบ้านหนังสือ ด้วยการจัดเป็นห้องสมุดขนาดเล็กจำนวน 93 แห่ง กระจายตามชุมชนเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชน สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้อย่างทั่วถึง

เทศบาลนครพิษณุโลก

เทศบาลนครพิษณุโลกตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและชุมชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองและการพัฒนาด้านอื่นๆ ได้จัดสรรงบประมาณเทศบาลและเงินส่งเสริมกิจการเทศบาลนครพิษณุโลกจำนวนเงิน 40,289,000 บาท เพื่อก่อสร้างหอสมุดเทศบาลนครพิษณุโลกแห่งใหม่ที่มีบรรยากาศที่ทันสมัย มีภาพลักษณ์ใหม่ และยังอนุมัติงบประมาณประจำปีเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการพัฒนาห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง

เทศบาลเมืองพัทลุง

บริจาคเงินจำนวน 5,000,000 บาท ให้แก่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองจังหวัดพัทลุง เพื่อก่อสร้างอาคารห้องสมุดประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง หลังใหม่ทดแทนอาคารหลังเดิม เป็นอาคาร 4 ชั้น ที่ทันสมัยเพื่อให้บริการการเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้นอกโรงเรียนและการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนโดยมุ่งเน้นให้เป็นศูนย์ข้อมูลชุมชนและศูนย์ข้อมูลจังหวัดพัทลุง และการบริการสื่อสมัยใหม่โดยการจัดบริการมุมห้องสมุดวีดิทัศน์และห้องสมุดอินเทอร์เน็ตที่ประชาชนสามารถสืบค้นได้ด้วยตนเอง

บริษัทไทยบริดจสโตน จำกัด

จัดทำโครงการแหล่งการเรียนรู้ บนรอยทางแห่งการสร้างฝัน โดยการสร้างห้องสมุดโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ใน พ.ศ. 2551 ได้จัดสรรงบประมาณ1,200,000 บาท สร้างห้องสมุดโรงเรียนจำนวน 10 แห่งในจังหวัดปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี และบริจาคสิ่งของให้ห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน มูลค่า 2,300,000 บาท

ศาสตราจารย์ คลินิก นายแพทย์ ปิยะสกล สกลสัตยาทร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนหอสมุดศิริราช สู่การเป็นห้องสมุดทันสมัยในระดับสากล ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ได้ริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาห้องสมุดในทุกด้าน เมื่อพ.ศ. 2548 ได้จัดสรรงบประมาณจากเงินรายได้ของคณะแพทยศาสตร์ประมาณ 200,000,000 บาท เพื่อปรับปรุงอาคารหอสมุดศิริราช การจัดสร้างคลังหนังสือศิริราช การพัฒนาบุคลากร การจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารคลังหนังสือหอสมุดศิริราช และ การบริการนำส่งเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จนทำให้หอสมุดศิริราชได้รับรางวัลประเภทหน่วยงานดีเด่นจากงาน Quality Fair ประจำปี 2551

รศ. ดร. พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย เป็นผู้บริหารที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดและสถานภาพของครูบรรณารักษ์ ได้จัดสรรงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณเงินกองทุนคณะครุศาสตร์และเงินบริจาคจำนวนเงิน 14,398,242 บาท ในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของศูนย์บรรณสารสารสนเทศ คณะครุศาสตร์ ส่งเสริมให้มีการนำระบบบริหารคุณภาพ ISO 9002 : 1994 และ ISO 9001 : 2000 มาใช้พัฒนาคุณภาพ จนทำให้ศูนย์บรรณสารสารสนเทศเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการศึกษาที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน อีกทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่ดีและมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนยกระดับสถานภาพครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ให้มีสถานภาพเป็นครูและสนับสนุนให้มีการบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการรู้สารสนเทศในการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งหลักสูตรผลิตครู

นางสาว เพ็ญจรัส สิงห์ทอง

ผู้อำนวยการโรงเรียนตาคลีประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสรรค์ เขต 3 เป็นผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และเป็นแบบอย่างในการสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการระดมทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อจัดสร้างห้องสมุดโรงเรียนตาคลีประชาสรรค์ จำนวนเงิน 5,311,413 บาท ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทันสมัย สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

รองศาสตราจารย์ วุฒิชัย กปิลกาญจน์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ที่ให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญของห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอตลอดมา ครั้งที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ (พ.ศ.2544- พ.ศ.2545)

จนถึงปัจจุบัน โดยได้จัดสรรเงินงบประมาณ จำนวน 29,171,288 บาท ให้กับสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อช่วยในการดำเนินการต่าง ๆของสำนักหอสมุดให้เจริญก้าวหน้าและยังมีความคิดริเริ่มโครงการบริการยืมคอมพิวเตอร์พกพาสำหรับใช้งานภายในห้องสมุดแก่นิสิตเพื่อการศึกษาค้นคว้าที่สะดวกรวดเร็ว และสนับสนุนให้สำนักหอสมุดเปิดให้บริการตลอดคืนในช่วงใกล้สอบ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม)สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน)

บริจาคเงินสนับสนุนโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา จำนวนเงิน 1,000,000 บาท ในช่วงพ.ศ. 2549-พ.ศ.2550 เพื่อพัฒนาสามเณรเยาวชนที่ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพตามศักยภาพของตน เป็นผู้ใฝ่รู้ และเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ห้องสมุดทำหน้าที่เป็นคลังความรู้ และเป็นแหล่งบริการสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุดและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกัน จนเกิดเป็นองค์ความรู้และกรณีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ห้องสมุดชุมชนต้นแบบบนพื้นฐานคุณธรรม

สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจแห่งชาติ

สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดโดยการบริหารจัดการรายได้ของสหกรณ์ ฯ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนในชนบท ในโอกาสที่โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง ครบรอบ 50 ปี ได้บริจาคเงินจำนวน 3,500,000 บาท จัดสร้างอาคารห้องสมุดโรงเรียนที่ทันสมัย ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสามารถให้บริการคุณภาพ แก่ นักเรียน ครู อาจารย์และประชาชนอย่างกว้างขวาง

ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล นิติไกรพจน์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ เป็นผู้ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุด ให้การสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุด สัญญา ธรรมศักดิ์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อให้เป็นห้องสมุดกฎหมายที่ทันสมัยและสมบูรณ์แบบ สามารถให้บริการผู้ใช้ห้องสมุดได้ศึกษาค้นคว้าสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดสรรงบประมาณจากเงินกองทุนค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อการพัฒนาของคณะนิติศาสตร์ จำนวน 5,624,500 บาท ในการปรับปรุงห้องสมุด สัญญา ธรรมศักดิ์ และจำนวนเงิน 635,800 บาท เพื่อสนับสนุนการเปิดบริการนอกเวลาเป็นประจำทุกปี

ประกาศ ณ วันที่ ตุลาคม พ.ศ. 2551

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์)
นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ที่ 7/2551
เรื่อง บุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี 2551

ตามที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้จัดโครงการสรรหาบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อยกย่องเชิดชูและประกาศเกียรติคุณประจำปีนั้น คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ เห็นสมควรประกาศเกียรติคุณบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี 2551 ดังนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน

อดีตผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม และรองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นผู้บริหารและนักวิชาการที่อุทิศตนใช้ความรู้พัฒนาห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยการแต่งหนังสือ ตำราวิชาการ และวิจัย ผลงานที่สำคัญ คือ การออกแบบระบบศูนย์รวมความรู้ห้องสมุดโรงเรียน dekkid.com โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การยูเนสโก และออกแบบทีมงานจัดการธนาคารความรู้ เป็นที่ปรึกษาวางระบบห้องสมุดอัตโนมัติของห้องสมุดหลายแห่ง เป็นกรรมการภูมิภาคเอเชียและโอเชียเนียของสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน และเคยเป็นประธานชมรมบรรณารักษ์นานาชาติ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

นางผ่องศรี ปิยะยาตัง

บรรณารักษ์ระดับ 7 หัวหน้างานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา เทศบาลเมืองระยอง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ อุทิศตนเพื่อพัฒนาห้องสมุดประชาชนเทศบาลเมืองระยองมาโดยต่อเนื่องกว่า 20 ปี จนห้องสมุดได้รับรางวัลรองชนะเลิศ โครงการประกวดและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ด้วยการอ่าน TK Park Library Living Award ห้องสมุดมีชีวิต มีผลงานและโครงการที่แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การทำงานเชิงรุกและบริการที่ประทับใจ ทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวและสนใจใช้ห้องสมุดประชาชนเพิ่มขึ้น

นางสาวพรทิพย์ อาณาประโยชน์

บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 หัวหน้าหอสมุดศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้สร้างสรรค์ ริเริ่ม ระบบหอสมุดอัตโนมัติ ประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริการห้องสมุด ทำให้หอสมุดศิริราชเป็นห้องสมุดแพทย์ชั้นนำตามมาตรฐานหอสมุดแพทย์ ทัดเทียมนานาประเทศ มีบทบาทสำคัญในการผสานงานห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดดิจิทัล ขยายบริการกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบหลากหลาย จัดทำโครงการคลังหนังสือเพื่อให้หอสมุดศิริราชรักษาแหล่งความรู้ทางการแพทย์ที่สั่งสมมาตั้งแต่เริ่มบริการที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศ และประสบความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือระหว่างห้องสมุดแพทย์ในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

นางเพ็ญสุวรรณ นาคะปรีชา

ผู้อำนวยการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีผลงานดีเด่นในฐานะบรรณารักษ์ และผู้บริหาร โดยการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การบริหารและบริการตามพันธกิจของห้องสมุดไปสู่เป้าหมายได้สัมฤทธิผล มีการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ การพัฒนาการบริการอย่างมืออาชีพ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวหน้า ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ทำให้สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ส่งเสริมบทบาทห้องสมุดในการจัดการองค์ความรู้ของห้องสมุดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

รองศาสตราจารย์วาณี ฐาปนวงศ์ศานติ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตชลบุรี ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน (มหาวิทยาลัยบูรพา) เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ทางวิชาชีพไปใช้ในการพัฒนา ทั้งในฐานะผู้สอน ผู้บริหารในระดับภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัย มีผลงานทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย เป็นที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิแก่หลายหน่วยงาน อุทิศตนเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะเกษียณอายุราชการแล้ว และ เคยได้รับรางวัล "ครูดี" จากมูลนิธิ ดร.ธำรง บัวศรี ประจำปี 2542 มหาวิทยาลัยบูรพา

นางสาวส่งศรี ดีศรีแก้ว

บรรณารักษ์ ชำนาญการ ระดับ 8 หัวหน้ากลุ่มภารกิจจัดการสารสนเทศ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์มาเป็นเวลากว่า 25 ปี เคยได้รับเลือกให้เป็นข้าราชการดีเด่นจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ บุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น สายสนับสนุน ผู้มีผลการปฏิบัติงานด้านการสนับสนุนการบริหารงานดีเด่น ระดับคณะ ประจำปี 2550 จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีผลงานในการพัฒนาห้องสมุด การสร้างมาตรฐานการบริการห้องสมุด และการบริการเชิงรุก การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การจัดทำโครงการเครือข่ายระบบเทคโนโลยีห้องสมุด ซึ่งถือเป็นการเริ่มต้นของระบบสารสนเทศของคณะแพทยศาสตร์ และมีผลงานสิ่งประดิษฐ์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ร่วมกับเทิดไทย ทรงอุ่น คือ "โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติทรงไทย 2550"

นางออมสิน พงษ์เกษตร์กรรม์

บรรณารักษ์ หัวหน้างานห้องสมุดโรงเรียนลาซาลโชติรวี จังหวัดนครสวรรค์ ปฏิบัติหน้าที่ครูบรรณารักษ์มาเป็นเวลากว่า 26 ปี ด้วยความมุ่งมั่น พัฒนางานและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ริเริ่ม สร้างสรรค์กิจกรรม "ขวดมหัศจรรย์ สร้างสรรค์นักอ่าน" ได้รับรางวัลเหรียญทอง หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม จากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เป็นผู้ร่วมจัดทำโครงการระบบดี โรงเรียนมีคุณภาพ เรื่อง "รักการอ่านผ่าน 4 ส" ได้รับรางวัลเหรียญเงินจากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และรางวัลโรงเรียนรักการอ่านยอดเยี่ยม โครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านประจำปี 2550 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

นาวาเอกหญิง อำไพ สุริยมงคล

หัวหน้าแผนกห้องสมุดโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ชลบุรี เป็นผู้บุกเบิกห้องสมุดกลุ่มทหารเรือตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ริเริ่มงานบริหารจัดการห้องสมุดสังกัดกองทัพเรือ ได้แก่ ห้องสมุดกรมแผนที่ทหารเรือและหอสมุดแพทย์โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ รับผิดชอบการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การถ่ายทอดทักษะการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาและบุคลากรของ โรงพยาบาล สร้างสรรค์บริการเชิงรุกและห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หอสมุด และได้ใช้ความสามารถพิเศษจัดกิจกรรมหนังสือทำมือบริการผู้ป่วยของโรงพยาบาล ทำให้ห้องสมุดขยายบริการสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างดียิ่ง

ประกาศ ณ วันที่ ตุลาคม พ.ศ. 2551

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา สัจจานันท์)
นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

การสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

เรียน คณาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพสารสนเทศ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นสมาคมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์สมาคมเดียวในประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2497 ด้วยความร่วมมือร่วมใจ พลังความสามัคคี และความเสียสละของบรรณารักษ์อาวุโส โดยมีที่มาจาก "ชมรมห้องสมุด" ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของบุคคลที่เข้ารับการศึกษาวิชาจัดห้องสมุดที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วง พ.ศ. 2493-2495

สมาคมฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับไว้ในพระราชูปถัมภ์ เมื่อ พ.ศ. 2519 มีชมรมในสังกัดรวม 9 ชมรม จำแนกตามความสนใจของสมาชิก

สมาคมฯ ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออำนวยประโยชน์ต่อสมาชิก วิชาชีพและสังคมสืบเนื่องมาโดยตลอดโดยมีคณะกรรมการบริหารจำนวน 25 ท่าน ซึ่งสมาชิกเป็นผู้เลือกให้รับผิดชอบการบริหารงานมีวาระ 2 ปี และสมาคมฯ ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพมาตลอดระยะเวลานานกว่า 50 ปี ความสำเร็จดังกล่าวเกิดจากการรวมพลังของพวกเราและท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่มีคุณค่ายิ่งต่อวิชาชีพ ในโอกาสนี้จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านและสถาบันของท่านสมัครเป็นสมาชิกเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพของท่านและเพื่อร่วมกันพัฒนาและสร้างสรรค์สมาคม วิชาชีพและสังคมสืบไป

ขอแสดงความนับถือ
(ลงชื่อ) ชุติมา สัจจานันท์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์)
นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

วัตถุประสงค์ของสมาคม

1. ส่งเสริมความสามัคคี และสงเคราะห์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก
2. ส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการ วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์
3. ส่งเสริมการประกอบวิชาชีพและสถานภาพของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์
4. ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพแก่สมาชิก บุคลากรห้องสมุดและผู้ประกอบวิชาชีพงานบริการสารสนเทศ
5. ส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ และผู้ประกอบวิชาชีพงานบริการสารสนเทศ
6. ส่งเสริมการใช้วิชาชีพเพื่อบริการสังคม การพัฒนาสังคมการอ่านและการเรียนรู้
7. ส่งเสริมความร่วมมือและเครือข่ายระหว่างสมาชิก บุคลากรวิชาชีพ และสถาบัน
8. ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ท่านจะได้รับประโยชน์อะไรจากการเป็นสมาชิก

1. เป็นตัวชี้วัดการพัฒนาทางวิชาการ วิชาชีพ และศักยภาพของท่าน
2. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ทางวิชาการวิชาชีพที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ จากสิ่งพิมพ์ของสมาคม ได้แก่ ข่าวสมาคมฯ วารสารห้องสมุด
3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่จัดโดยสมาคม และชมรมในสังกัด โดยได้รับส่วนลด
4. การได้รับบริการต่าง ๆ จากสมาคม เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การจัดตั้งและการพัฒนาห้องสมุด
5. การมีส่วนร่วมในการบริหารสมาคม การพัฒนาวิชาการวิชาชีพ และบริการทางวิชาการแก่สังคม อันแสดงถึงความรู้ ความสามารถของท่าน
6. การจัดซื้อเอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ของสมาคมในราคาลดพิเศษ

วิธีการสมัครเป็นสมาชิก

1. พิจารณาว่าท่านมีคุณสมบัติเป็นสมาชิกประเภทใด

สมาชิกสามัญ : สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง หรือสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาอื่น และสอน หรือเคยสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามปี หรือเป็นสมาชิกวิสามัญและมีผลงานดีเด่นทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์ เป็นที่ประจักษ์มาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

สมาชิกนิติบุคคล : ได้แก่คณะบุคคล สถาบัน หน่วยงานหรือองค์การที่มีความสนใจในกิจการในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารสนเทศศาสตร์ หรือสารนิเทศศาสตร์

2. กรอกรายละเอียดในใบสมัครสมาชิก และส่งใบสมัคร พร้อมธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ. คลองจั่น ในนาม **ผศ.สุวดี วิเชษฐ์พันธุ์** หรือโอนเงินผ่านธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเทเวศร์ ชื่อบัญชี **สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ-วิชาการ** เลขที่บัญชี 020-2-44571-3 ประเภทบัญชีออมทรัพย์ (กรุณาส่งหลักฐานการโอนเงินที่โทรสาร 0-2734-9021)

ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เว็บไซต์สมาคมฯ **www.tla.or.th**

สำหรับนายทะเบียน

ได้รับอนุมัติตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในการประชุม ครั้งที่...../255..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....นายทะเบียน

ใบสมัครสมาชิก

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. ชื่อ (นาย, นาง, นางสาว) ..... นามสกุล .....
2. เกิดวันที่ ..... เดือน .....พ.ศ. .....
3. วุฒิการศึกษา

ชื่อวุฒิ	วิชาเอก	สถาบัน	พ.ศ. ที่จบ
อนุปริญญา			
ปริญญาตรี			
ปริญญาโท			
ปริญญาเอก			
อื่น ๆ (โปรดระบุ)			

4. ตำแหน่งปัจจุบัน .....
5. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) .....
6. ตำแหน่งบริหาร (ถ้ามี) .....
7. สถานที่ทำงาน ชื่อหน่วยงาน .....
   ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต .....
   จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....
   โทรสาร ..... E-mail ..... เว็บไซต์ .....
8. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่ ..... ซอย .....
   ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต .....
   จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....
   โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... E-mail .....
   ที่อยู่ที่ต้องการให้สมาคมห้องสมุดฯ ส่งจดหมายติดต่อ ☐ ที่ทำงาน ☐ ที่อยู่ปัจจุบัน
9. ความเชี่ยวชาญ/ชำนาญการ .....
10. ประเภทของสมาชิก
    ☐ สามัญ (โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หน้ารายการที่สมัคร)
    ☐ บุคคลตลอดชีพ 3,000 บาท ☐ วิสามัญ บุคคลรายปี ปีละ 300 บาท
    ☐ บุคคลรายปี ปีละ 500 บาท ☐ นิติบุคคล ปีละ 1,500 บาท

หมายเหตุ ราคานี้ รวมอัตราค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิกแล้ว

11. สมาชิกชมรม ขอสมัครเป็นสมาชิกชมรมต่อไปนี้

โปรดระบุเพียงชมรมเดียว โดยกาเครื่องหมาย ✓ หน้าชมรมที่ท่านต้องการ กรณีสนใจสมัครเป็นสมาชิกชมรมมากกว่า 1 ชมรมโปรดติดต่อสำนักงานสามาคมห้องสมุดฯ หรือติดต่อชมรม ที่ท่านสนใจโดยตรง

- ☐ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา
- ☐ ชมรมห้องสมุดประชาชน
- ☐ ชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ
- ☐ ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี
- ☐ ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
- ☐ ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
- ☐ ชมรมห้องสมุดเฉพาะ
- ☐ ชมรมห้องสมุดโรงเรียนเอกชน
- ☐ ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

ข้าพเจ้ายินดีปฏิบัติตามข้อบังคับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ พ.ศ. 2551

ลงนาม ..... ผู้สมัคร

(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ส่วนที่ 3 : โครงการและกำหนดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๑๓๔๖ ถนนอาคารสงเคราะห์ ๕ คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทร. ๐-๒๗๓๔-๙๐๒๒-๓ โทรสาร ๐-๒๗๓๔-๙๐๒๑ www.tla.or.th

การประชุมทางวิชาการ "เสริมสร้างสังคมความรู้ : การเข้าถึงสภาพที่แตกต่างของสังคม"
(Building Knowledge Society : Reaching the Society's Diversities)
และประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2551
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ โรงแรมเดอะแกรนด์ อยุธยาบางกอก กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 16 - วันศุกร์ที่ 19 ธันวาคม 2551

หลักการและเหตุผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมมีความจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนาสู่สังคมความรู้ ซึ่งมีการสร้าง การจัด การใช้สารสนเทศอย่างกว้างขวางและหลากหลาย สารสนเทศเกิดการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลและองค์การ ทั้งทางบวกและทางลบ ในการรับรู้สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต การเข้าถึงสารสนเทศในสภาพที่แตกต่างของสังคมปัจจุบันมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ การเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการเป็นการเข้าถึงสภาพที่ต้องการของสารสนเทศที่แตกต่างกันไประหว่างกลุ่มบุคคลในสังคมความรู้ที่ขยายตัวไปอย่างไม่หยุดยั้ง กลุ่มบุคลากรทางการศึกษาและกลุ่มผู้เรียนรู้ในระบบการศึกษาระดับต่าง ๆ จำเป็นต้องเข้าถึงสารสนเทศพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และการใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน รัฐบาลได้สนับสนุนให้มีการปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ตลอดจนพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งก่อให้เกิดการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้เพื่อสร้างสังคมความรู้อันมีการเรียนรู้และการรู้สารสนเทศเป็นหัวใจสำคัญ

ในสภาพที่แตกต่างของสังคมจำเป็นต้องสร้างและส่งเสริมให้บุคคลสังคมความรู้เป็นผู้รู้สารสนเทศ มีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ มีความสามารถในการแสวงหา เข้าถึงและค้นหาสารสนเทศจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รู้เท่าทันสารสนเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตและสังเคราะห์ข้อมูล รู้จักจำแนกแยกแยะสารสนเทศเพื่อนำองค์ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง สังคมและประเทศชาติ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีระบบและมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสื่อสาร การใช้ภาษา และใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย

การเข้าถึงสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และมีคุณธรรมจริยธรรม ก่อให้เกิดความเข้าใจและการนำสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางพัฒนา ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากสารสนเทศที่หลากหลาย สร้างความกระจ่างและความเข้าใจที่ตรงกันของคนในประเทศ และช่วยเสริมสร้างสังคมความรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำพาประเทศชาติสู่สังคมความรู้ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องและสนับสนุนนโยบายที่มุ่งให้ทุกคนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคม

การเรียนรู้ ทั้งผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย ครูอาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิชาการ นักการศึกษา นักพัฒนา และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการสารสนเทศ จึงจำเป็นต้องตระหนักและมีบทบาทร่วมกันในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางด้านสารสนเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่แตกต่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้อง โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ การพัฒนาองค์กรและประเทศชาติ โดยเฉพาะการเสริมสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมความรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

ผู้รับผิดชอบ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันเวลาและสถานที่ในการประชุม

วันที่ 16-19 ธันวาคม 2551 ณ โรงแรมเดอะแกรนด์ อยุธยาบางกอก ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสังคมความรู้และการเข้าถึงสารสนเทศและความรู้

2. เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการเสริมสร้างสังคมความรู้และการเข้าถึงสารสนเทศในสภาพที่แตกต่างของสังคม

3. เพื่อเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมความรู้และสภาพการเข้าถึงสารสนเทศที่แตกต่างและหลากหลายในประเทศไทย

ค่าลงทะเบียน

ก่อน วันที่ 8 ธันวาคม 2551 สมาชิกคนละ 2,500 บาท บุคคลทั่วไป คนละ 2,700 บาท

หลัง วันที่ 8 ธันวาคม 2551 สมาชิกคนละ 2,800 บาท บุคคลทั่วไป คนละ 3,000 บาท

ผู้เข้าประชุม

1. ผู้บริหาร บรรณารักษ์ นักวิชาการ นักวิชาชีพและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานห้องสมุด หน่วยงานจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ ศูนย์ข้อมูล และองค์กรที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในภาครัฐและเอกชน

2. คณาจารย์ ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์ และวิชาการสาขาสังคมศาสตร์และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และนิสิตนักศึกษา

3. ครู อาจารย์ที่ทำงานห้องสมุดและรับผิดชอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มอื่นๆ

4. สื่อมวลชน และผู้สนใจทั่วไปจากหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การเอกชนทั่วประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักในเรื่องการเสริมสร้างสังคมความรู้เพื่อการเข้าถึงและการขยายโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศในสภาพที่แตกต่างของสังคม เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่รู้ มีวิจารณญาณและมีคุณธรรมในการสร้าง การเข้าถึง และการใช้สารสนเทศที่แตกต่างและหลากหลาย

2. ผู้เข้าประชุมโดยเฉพาะครูอาจารย์ที่รับผิดชอบการเรียนการสอนทุกระดับ และผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้บูรณาการการสอนวิชาต่างๆ อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ พัฒนาคุณลักษณะของบุคคลแห่งการเรียนรู้ การรู้สารสนเทศ ความใฝ่รู้ และนิสัยรักการอ่านของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน

3. ผู้เข้าประชุมที่ปฏิบัติงานห้องสมุด สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้การพัฒนาการบริหารจัดการห้องสมุดและสารสนเทศ โดยเฉพาะการให้การศึกษาผู้ใช้

4. ผู้เข้าประชุมได้ติดตามความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสังคมความรู้

กำหนดการประชุม

วันจันทร์ที่ 15 ธันวาคม 2551

09.00 - 07.00 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร

วันอังคารที่ 16 ธันวาคม 2551

08.00 - 08.45 น. ลงทะเบียนและรับเอกสาร (ต่อ)

09.00 - 10.00 น. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานในพิธีเดินทางมาถึงห้องประชุม
ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และเปิดกรวยถวายเครื่องราชสักการะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้เข้าประชุมร้องเพลง "พ่อแห่งแผ่นดิน"
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์ นายกสมาคมห้องสมุดฯ กล่าวรายงาน
นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์ อุปนายก คนที่ 2 และนางสาวกรองกาญจน์ ถนอมพล ประธานฝ่ายพิธีการ อ่านรายนามผู้มีอุปการคุณต่อวงการห้องสมุดและการศึกษาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และรายนามบุคคลดีเด่นในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำปี 2551 เข้ารับโล่
นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์ บรรณารักษ์อาวุโส กล่าวนำบรรณารักษ์ปฏิญาณตน
ประธานกล่าวเปิดการประชุม

10.00 - 10.45 น. ปาฐกถาพิเศษเรื่อง **"การอยู่ร่วมกันในสภาพที่แตกต่างของสังคม"** ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน

10.45 - 11.15 น. พักรับประทานอาหารว่าง

11.15 - 12.00 น. การนำเสนอวีดิทัศน์แนะนำสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และผลงานของผู้มีอุปการคุณฯ และบุคคลดีเด่นในวิชาชีพฯ ประจำปี 2551

12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 14.30 น. การอภิปรายเรื่อง **"สารสนเทศเพื่อความอยู่รอด : ใครใช้? ใครจัด? ใครได้?"**
รองศาสตราจารย์ สุขุม นวลสกุล

นางศิริบูลย์ ณัฐพันธ์
นายสังคม ทองมี
นายวันชัย ศรศิริ
วิทยากรและผู้ดำเนินรายการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุขุม เฉลยทรัพย์
ประธานดำเนินการสวนดุสิตโพลและอุปนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คนที่ 1

14.30 - 14.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 - 16.30 น. **การอภิปราย (ต่อ)**
17.00 - 20.00 น. **งานแสดงมุทิตาจิตแด่ผู้เกษียณอายุ และงานเลี้ยงรับรอง**

วันพุธที่ 17 ธันวาคม 2551

08.30 - 10.30 น. การอภิปรายเรื่อง **"แนวคิดที่แตกต่างช่วยเสริมสร้างสังคมความรู้ให้เข้มแข็ง : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ"**
วิทยากร
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
นายสมหมาย ปาริจฉัตต์ กรรมการและผู้จัดการหนังสือพิมพ์มติชน
นายนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ อุปนายกสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย
ผู้ดำเนินรายการ
ดร.พรรณี สวนเพลง ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

10.30 - 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 - 12.00 น. **การอภิปราย (ต่อ)**
12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น. **การเสนอผลงานวิจัย/วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างสังคมความรู้และผลงานที่เกี่ยวข้อง**
ผู้วิพากษ์
ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์ ประธานสาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
14.30 - 14.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 - 16.30 น. **การประชุมของชมรมต่าง ๆ ในสังกัดสมาคมฯ**
14.45 - 16.30 น. **การนำเสนอและสาธิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาและห้องสมุด**

วันพฤหัสบดีที่ 18 ธันวาคม 2551

09.00 - 10.30 น. การประชุมระดมความคิดเรื่อง **"การพัฒนาแนวทางสร้างสังคมความรู้ที่ยั่งยืนในสภาพที่แตกต่างของสังคมไทย"**

กลุ่มที่ 1 สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

รับผิดชอบโดย : ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

วิทยากรนำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ ประธานแผนกวิจัยและพัฒนาคนที่ 2 และประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

กลุ่มที่ 2 ครู อาจารย์ บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

รับผิดชอบโดย : ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

วิทยากรนำ

นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มที่ 3 บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะ นักวิชาการ นักวิชาชีพเฉพาะวิชาต่าง ๆ

รับผิดชอบโดย : ชมรมห้องสมุดเฉพาะและชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

วิทยากรนำ

นางสาวประดิษฐา ศิริพันธ์
ที่ปรึกษาศูนย์สารสนเทศทางเทคโนโลยีและอุปนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ คนที่ 2

กลุ่มที่ 4 บรรณารักษ์และบุคลากรห้องสมุดประชาชนและหอสมุดแห่งชาติ

รับผิดชอบโดย : ชมรมห้องสมุดประชาชนและชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

วิทยากรนำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
และนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

10.30 - 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.45 - 12.00 น. **การรายงานสรุปผลการประชุมระดมความคิดของกลุ่มต่าง ๆ**

วิทยากรนำ

รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพจน์ วนิชกุล ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และประธานแผนกวิชาการคนที่ 1

12.00 - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 - 14.45 น. **รายงานสรุปผลการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารสมาคมฯ พ.ศ. 2550 - 2551 และการประกาศผลการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ พ.ศ. 2552 - 2553**

14.45 - 15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง

15.00 - 16.30 น. การบรรยายเรื่อง **"ทิศทางสังคม ความรู้ของประเทศไทยในทศวรรษหน้า"**
วิทยากร
ดร.จรวยพร ธรณินทร์
อดีตปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วันศุกร์ที่ 19 ธันวาคม 2551

08.30 - 16.00 น. การศึกษาดูงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้
ผู้ประสานงาน
ดร.ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์
ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์

ใบสมัครสมาชิก

วารสารห้องสมุด

เป็นเวลา 1 ปี (2 ฉบับ) ในราคา 250 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)
เล่มปลีกฉบับละ 125 บาท

เริ่มตั้งแต่วันที่ ..... เดือน ..... ปี .....

ชื่อ ❍ นางสาว ❍ นาง ❍ นาย

.....

อาชีพ .....

ที่งาน .....

..... โทร. .....

ที่บ้าน .....

.....

สถานที่จัดส่ง ❍ บ้าน ❍ ที่ทำงาน

ลายเซ็น .....

❍ เงินสด ❍ ธนาณัติ ❍ เช็คไปรษณีย์ สั่งจ่าย ปณ. คลองจั่น

ในนาม **สุวดี วิเชษฐ์พันธุ์**
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. (02) 734-9022-3, 089-8939397 โทรสาร (02) 734-9021

หมายเหตุ สมาชิกผู้ใดไม่ได้รับวารสารห้องสมุด
โปรดแจ้ง **คุณสุวดี วิเชษฐ์พันธุ์** บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร
E-mail : suwadee_tla@yahoo.com

อัตราค่าโฆษณา

วารสารห้องสมุด

วารสารห้องสมุดเป็นวารสารวิชาการรายหกเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและเป็นสื่อกลางในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ (จัดพิมพ์ส่งให้สมาชิกทั่วประเทศ)

ประเภทที่ 1	ปกหลังเต็มหน้าด้านนอก (4 สี)		
	1. 2 ฉบับ (1 ปี)	=	30,000 บาท
	2. 1 ฉบับ (ครึ่งปี)	=	15,000 บาท
ประเภทที่ 2	ปกหลังเต็มหน้าด้านใน (4 สี)		
	1. 2 ฉบับ (1 ปี)	=	20,000 บาท
	2. 1 ฉบับ (ครึ่งปี)	=	10,000 บาท
ประเภทที่ 3	หน้าในเล่ม (เนื้อใน) ขาวดำ		
	1. 2 ฉบับ (1 ปี)	=	10,000 บาท
	2. 1 ฉบับ (ครึ่งปี)	=	5,000 บาท

การชำระเงิน

โอนเงินเข้าบัญชีชื่อ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ - วิชาการ เลขที่บัญชี 020-2-44571-3 ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาเทเวศร์ บัญชีออมทรัพย์

ธนาณัติหรือตั๋วแลกเงินสั่งจ่าย ป.ณ. คลองจั่น ในนาม **นางสุวดี วิเชษฐ์พันธุ์** ส่งมาที่สำนักงานสมาคมฯ เลขที่ 1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคอลงจั่น เขตบางกะปิ กทม.10240

โปรดส่งโทรสารหลักฐานการชำระเงินที่หมายเลข 02-734-9021

ข้าพเจ้าขอโฆษณาประเภท (กี่ฉบับ) .....อัตรา ..... บาท พร้อมนี้ได้โอนเงิน/ตั๋วแลกเงิน จำนวน ..... บาท (ตัวอักษร .....)

สถานที่ติดต่อ .....

..... โทรศัพท์ .....

มือถือ ..... โทรสาร ..... E-mail : .....

ลงชื่อ .....

(.....)

วันที่ .....

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. (02) 734-9022-3, 089-893-9397 โทรสาร (02) 734-9021

http://www.tla.or.th

ให้บริการ

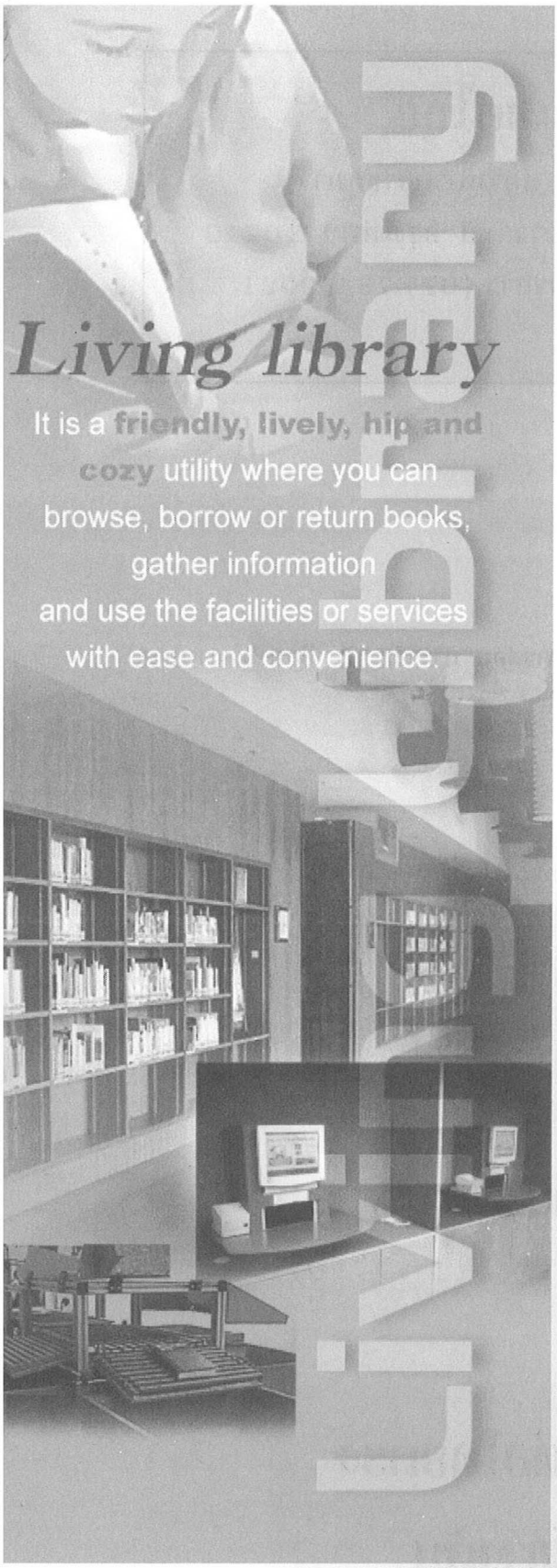
- ✓ รับจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม
- ✓ จัดกิจกรรมทางวิชาการ
- ✓ เป็นที่ปรึกษาในการจัดตั้งและพัฒนาห้องสมุด การเรียนการสอน การวิจัย การเขียน ผลงานทางวิชาการ โดยคณะวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ
- ✓ ออกแบบจัดตั้งห้องสมุด
- ✓ รับปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด

จำหน่าย

- ✓ ครุภัณฑ์ห้องสมุด
- ✓ วัสดุอุปกรณ์ห้องสมุดตลอดจนอุปกรณ์ซ่อมหนังสือ
- ✓ หนังสือวิชาชีพและสิ่งพิมพ์ของสมาคมฯ

โดยยึดมั่นในคุณภาพ มาตรฐาน และบริการ

สนใจใช้บริการ โปรดติดต่อโดยตรง
ตามที่อยู่และโทรศัพท์ข้างต้น

BOOK PROMOTION & SERVICE CO., LTD

is a well-know provider of information services throughout Thailand. We will continue to provide quality information and to expand our academic services for

- **Library Automation**
- **Library Detection System**
- **Library Analysis and Consult**
- **Database Online**
- **e-Book**
- **e-Journal**
- **e-Learning**
- **Industrial Standards**
- **RFID System**
- **Self Service System**

Please contact us if you need more information

Book Promotion & Service Co., Ltd
2220/31 Ramkhamhaeng 36/1 Huamark
Bangkapi Bangkok 10240 Thailand
Tel. 662-732-1954-8 Fax. 662-375-2669

Doctor of Philosophy program in

Information Studies

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

ปรัชญาหลักสูตรที่มุ่งผลิตทรัพยากรบุคคลในระดับสูง ที่มีความรู้ ความสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้ทางด้าน การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) และองค์ความรู้ทางด้านสังคม มาใช้ในการจัดการ การจัดระบบ และการสร้างสารสนเทศและความรู้ รวมทั้งมีความสามารถในการแก้ปัญหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการศึกษาค้นคว้าและ การทำวิจัย

การจัดการเรียนการสอน หลักสูตรมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้รับความรู้ และประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการวิจัย จึงได้เชิญวิทยากร ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละด้านจากหลายสถาบัน องค์การ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนมาร่วมสอน และถ่ายทอดประสบการณ์

รายวิชา

Academic Writing
Research Methodology and Statistics for Information Studies
Seminar on Information, Communication and Technology
Management of Information Communication Technology
Selected Issues in Management of Knowledge-Based Organizations
Selected Issues in Information and Its Social and Policy Context
Selected Issues in Information Structure : Organization, Storage and Access
Selected Issues in Information Systems and Technology
Selected Issues in Information Resources and User Services
Selected Issues in Communication and Information Marketing
Dissertation 1(2)
Dissertation 2(2)

แผนการศึกษา

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา

แบบ 1(2) เน้นการผลิตนักวิจัยขั้นสูง

ผู้เรียนต้องทำดุษฎีนิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงทางวิชาการ 48 หน่วยกิต

แบบ 2(2) เน้นการผลิตนักวิชาการขั้นสูง

ผู้เรียนต้องทำดุษฎีนิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงทางวิชาการ 36 หน่วยกิต

อาจารย์ประจำหลักสูตร

รศ.กุลธิดา ท้วมสุข, รศ.ลำปาง แม่นมาตย์, รศ.ภรณี ศิริโชติ, รศ.สมาน ลอยฟ้า, รศ.พีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์, รศ.สุรนาท ขมะณรงค์, รศ.ดุษฎี อายุวัฒน์, ผศ.ศรีปัญญา ใจใหญ่, รศ.อโณทัย ตรีวานิช, ผศ.ไพศาล สุวรรณน้อย, ดร.วสุ เชาว์พานนท์, ศ.ฉวีลักษณ์ บุณยกาญจน, รศ.ครรชิต มาลัยวงศ์, รศ.ประภาวดี สืบสนธิ์, รศ.ยืน ภู่วรวรรณ, รศ.ยุพิน เตชะมณี, รศ.วันชัย ริ้วไพบูลย์, ผศ.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ, ผศ.พิมพ์รำไพ เปรมสมิทธิ์, ดร.ลัดดา โกรติ, ผศ.สุจิน บุตรดีสุวรรณ, ดร.นฤมล รักษาสุข, รศ.น้ำทิพย์ วิภาวิน, ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร, ดร.อำไพ พรประเสริฐสกุล, Professor Dr.Robert D. Stueart, Professor Dr.Peter Clayton and Dr.Chaiyaporn Chirathamjaree

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา เป็นหลักสูตรที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยในอเมริกา สวีเดน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และนิวซีแลนด์ เป็นต้น นักศึกษาที่ได้รับทุนจาก สกอ. สามารถขอไปทำวิจัยในต่างประเทศได้เป็นเวลา 1 ปี โดยรัฐบาลสนับสนุนค่าใช้จ่ายทั้งหมด และหลักสูตรจะดำเนินการในการติดต่อประสานงานให้

เปิดรับสมัครเข้าศึกษา ภาคการศึกษาปลาย ของปีการศึกษา

สถานที่ติดต่อหรือขอข้อมูลเพิ่มเติม

รศ.ดร.ลำปาง แม่นมาตย์
กลุ่มวิชาวิทยาการสารสนเทศและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
0-4320-2861 ต่อ 2100 - 1 หรือ 089-5691416 e-mail : lamman@kku.ac.th
http://information.kku.ac.th

สรรพคุณ : Alice for Windows เป็นโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติจากประเทศออสเตรเลีย ทันสมัยติดตั้งง่ายสามารถช่วยให้การค้นคว้าภายในห้องสมุดเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความทันสมัยเทียบเท่าห้องสมุดชั้นนำในต่างประเทศ จัดจำหน่ายโดย CSC (Computer Systems Consulting Co.,Ltd.) บริษัทผู้เชี่ยวชาญโปรแกรมบริหารงานห้องสมุดโดยเฉพาะและเป็นผู้แทนจำหน่ายแต่ผู้เดียวในประเทศไทย มีทีมงานที่มากประสบการณ์พร้อมให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้คุณปวดหัวยุ่งยากกับระบบงานในห้องสมุดอีกต่อไป **สนใจสอบถามได้ที่ บริษัท คอมพิวเตอร์ ซีสเต็มส์ คอนซัลติ้ง จำกัด โทร. 0-2722-8440-1**

CSC
ผู้เชี่ยวชาญโปรแกรมบริหารงานห้องสมุด